

Ekonomi ve İhracat Bülteni

Ekim 2024

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

İçerik

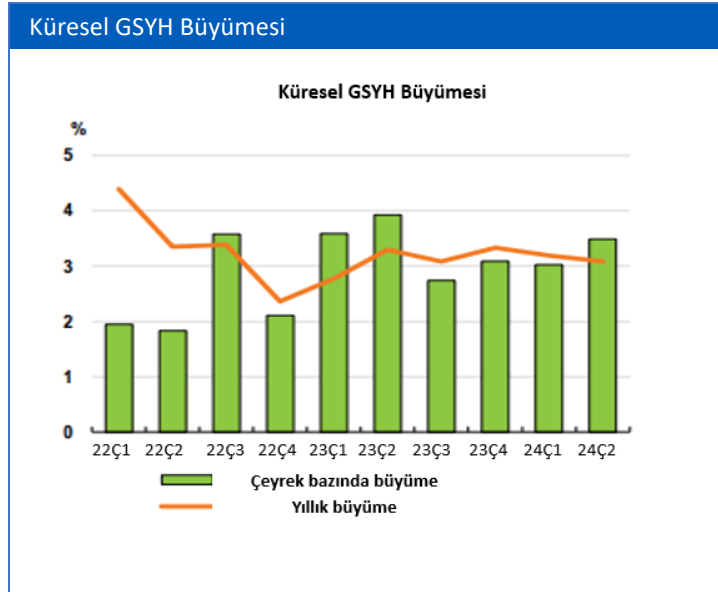
Küresel Ekonomi ve Ticaret	2
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti	9
Küresel Emtia Fiyatları	28
Dünya Ticaret Örgütü Kamu Forumu 2024	36
Avrupa Birliği Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) Hakkında Sık Sorulan Sorular	42
İklim Krizinin Ekonomik Bedeli: Karbonun Sosyal Maliyeti Üzerine Yeni Yaklaşımlar	60
Madencilik Sektöründe Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Rolü	63

Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Küresel Ekonomi ve Ticaret

Küresel Ekonomi

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) Eylül ayında yayınlanan ara raporuna¹ göre küresel ekonomi 2024'ün ilk yarısında dayanıklılığını korumuştur. Azalan tüketici fiyat enflasyonun hanehalkı harcamalarını destekleyerek finansal koşulların olumsuz etkisine ve mevcut çatışmalara karşı bir denge sağladığı ifade edilmektedir. ABD büyümesi 2024'ün ikinci çeyreğinde güçlendi. Büyüme Kanada, İspanya ve Birleşik Krallık gibi gelişmiş ekonomilerde görece daha sağlam kalmıştır. Japonya'da ilk çeyrekte yaşanan arz kesintileri daralmaya yol açsa da büyüme ikinci çeyrekte toparlanmıştır. Almanya gibi bazı diğer gelişmiş ekonomilerde hem hanehalkı hem de şirketler tarafında görülen yüksek tasarruf oranları ve endüstriyel faaliyetlerdeki zayıflık olumlu sonuçları azaltmıştır. Gelişmekte olan ekonomiler de çeşitli büyüme kalıpları gözlemlenmiştir. Brezilya, Hindistan ve Endonezya'daki iç talep aktiviteyi canlandırmıştır. Meksika'da ise hizmet sektörünün ivme kaybetmesi aktiviteyi yavaşlatmıştır. Çin'de güçlenen ihracat sanayi üretimindeki büyümeyi de desteklemiştir.

Kaynak: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

Manşet enflasyon gıda enflasyonundaki düşüşün de etkisiyle bu yıl çoğu ülkede düşmeye devam etmiştir. Meksika ve Brezilya ise enflasyonun yükseldiği istisnalar olarak öne çıkmaktadır. Bu ülkelerin para birimlerindeki değer kaybı enflasyonda artışa neden olmuştur. Petrol fiyatlarındaki son düşüşün ve küresel gıda fiyatlarındaki devam eden gevşemenin kısa vadede manşet enflasyon üzerinde daha fazla aşağı yönlü baskı yaratabileceği belirtilmektedir. Gelecek yıla yönelik aşırı arz beklentileri ve başta Çin olmak üzere bazı büyük ekonomilerdeki petrol talebindeki büyümenin zayıflamasından kaynaklı piyasa endişelerinin de etkisiyle petrol fiyatları Temmuz ayından bu yana %10'dan fazla düşmüştür. Petrol fiyatlarının mevcut seviyelerinde kalması halinde küresel manşet enflasyonun 2025 yılında 0,5 puan düşebileceği değerlendirilmektedir. Gelişmiş ekonomilerdeki kısa

¹ OECD, Economic Outlook Interim Report, Eylül 2024 [↗](#)

vadeli enflasyon beklentilerine yönelik göstergeler de gerçek enflasyon sonuçlarıyla uyumlu şekilde azalmaktadır. Enflasyon her geçen gün ülkelerin merkez bankası hedeflerine gelmekte veya yaklaşmaktadır. Bununla birlikte bazı temel baskıların devam ettiğine işaret edilmektedir. Hizmet fiyat enflasyonu yapışkan olmaya devam etse de yavaşça azalmıştır.

OECD'nin küresel büyüme için güncel tahmini hem 2024 hem de 2025 yılı için %3,2 seviyesindedir. Gelişmiş ekonomilerdeki para politikasındaki sıkılaştırmanın büyüme üzerindeki etkisi hafiflemiştir. Düşen enflasyonla birlikte daha da gevşeyen para politikası 2025 yılında faiz oranına duyarlı harcamaları destekleyebilir. Enflasyondaki düşüş aynı zamanda birçok ekonomide gerçek gelir büyümesine ivme kazandırarak özel tüketime katkı sağlayabilir.

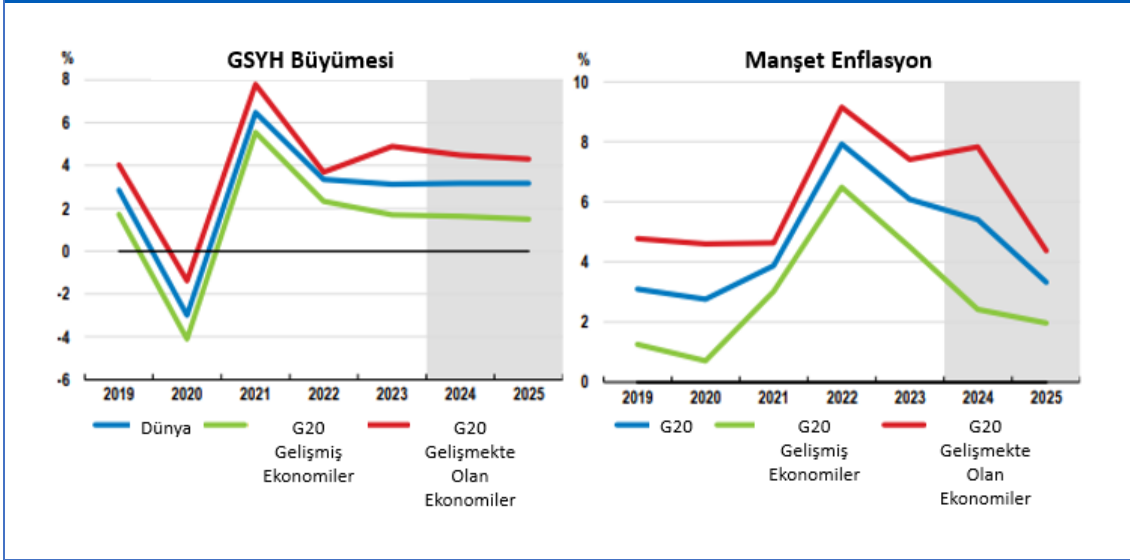
Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da yılın ilk yarısında gözlemlenen güçlü ekonomik büyümedeki temponun gelecek çeyreklerde yavaşlaması öngörülmektedir. Parasal gevşemenin yılın ikinci yarısındaki büyümeye yardımcı olabileceği belirtilmektedir. Yıllık bazda bakıldığında 2024 yılında ABD'nin %2,6, Kanada'nın ise %1,1 oranında büyümesi öngörülmektedir. Avrupa'da da politika faizlerindeki indirimlerin ve gerçek gelirlerdeki toparlanmanın olumlu etkilerinin görülebileceği belirtilmektedir. Euro bölgesi için 2024 yılında büyümenin %0,7 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. İngiltere'nin de 2024 yılında %1,1 büyüyeceği öngörülmektedir. Japonya'da birinci çeyrekte görülen zayıf çıktı 2024 yılı için öngörülen büyümeyi %0,1'e düşürmüştür. Güney Kore'de ise büyümenin %2,5 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Küresel yarı iletken talebindeki devam eden güçlenmenin ihracat yoluyla büyümeyi destekleyebileceği ifade edilmektedir.

Gelişmekte olan G20 ekonomilerindeki ekonomik büyümenin, grup içindeki çeşitli sonuçlara rağmen genel anlamda istikrarlı kalması beklenmektedir. Çin'de son hükümet harcamalarındaki artışın da etkisiyle 2024 yılının ikinci yarısına kadar büyümenin destekleneceği öngörülmektedir. Yine de gayrimenkul sektöründe devam eden gelişmeler, zayıf tüketici güveni özel tüketim büyümesi üzerinde bir yük olmaya devam edecektir. Çin'in 2024 yılında %4,9 oranında büyümesi öngörülmektedir. Gelecek iki yıl boyunca Hindistan ve Endonezya'da iç talepteki sağlam büyümenin devam etmesi beklenmektedir. 2024 yılında Hindistan'ın %6,7, Endonezya'nın ise %5,1 büyümesi beklenmektedir. Brezilya'da yüksek mali harcamaların da etkisiyle 2024'ün ilk yarısında görülen güçlü ekonomik ivmenin korunması beklenmektedir. Brezilya'da 2024 yılı için büyümenin %2,9 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. Meksika'da büyümenin bir önceki yıla göre yavaşlayarak 2024 yılında %1,4 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Büyümeyle birlikte iç talepteki yavaşlamanın da 2024 yılında devam edeceği tahmin edilmektedir.

G20 ülkeleri için toplam tüketici fiyat enflasyonunun daha düşük emtia fiyatları ve hizmet fiyat enflasyonun da azalmasıyla birlikte belirgin şekilde düşmesi beklenmektedir. 2023 yılında %6,1 olarak gerçekleşen manşet enflasyonun 2024 yılında %5,4'e gerilemesi beklenmektedir. G20 gelişmiş ekonomilerindeki çekirdek enflasyonun da gelecek yılın sonuna kadar merkez bankası hedefleriyle uyumlu hale gelerek 2024 yılında %2,7'ye düşeceği tahmin edilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki enflasyonun ise gelişmiş ülkelere kıyasla genel anlamda daha yüksek kalması ve kademeli olarak azalması öngörülmektedir. Yine de ülkeler arasında farklılıklar görülmektedir. Arjantin'de enflasyonun gelecek yıllarda azalması beklense de çift haneli oranların altına düşmesi beklenmemektedir. Çin'de ise enflasyonun kademeli olarak artması beklenmekte ancak çok düşük seviyelerde kalacağı öngörülmektedir. Brezilya'da ise enflasyonun tahminlerden biraz daha yüksek olabileceği ancak yine de merkez bankası enflasyon hedef aralığıyla uyumlu olacağı ifade edilmektedir.

G20 Ekonomilerine Yönelik Büyüme ve Enflasyon Tahminleri

Kaynak: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

Küresel görünüme göre tahminler istikrarlı veya iyileşen büyümeye ve ılımlı enflasyona işaret etmektedir. Bunun yanı sıra mevcut jeopolitik çatışmalar, enflasyonun düşeceği hız ve yüksek faiz oranlarının kalıcı etkisi gibi önemli aşağı yönlü risklerin devam ettiği belirtilmektedir. Bazı sektörlerde yüksek seyreden kar marjları, yüksek kalmaya devam eden nakliye maliyetleri ve ithal malların maliyetlerini artıran ek jeopolitik veya ticari gerginlikler yapışkan enflasyonun potansiyel kaynakları arasında gösterilmektedir.

Uluslararası kuruluşların büyüme tahminlerine ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır.

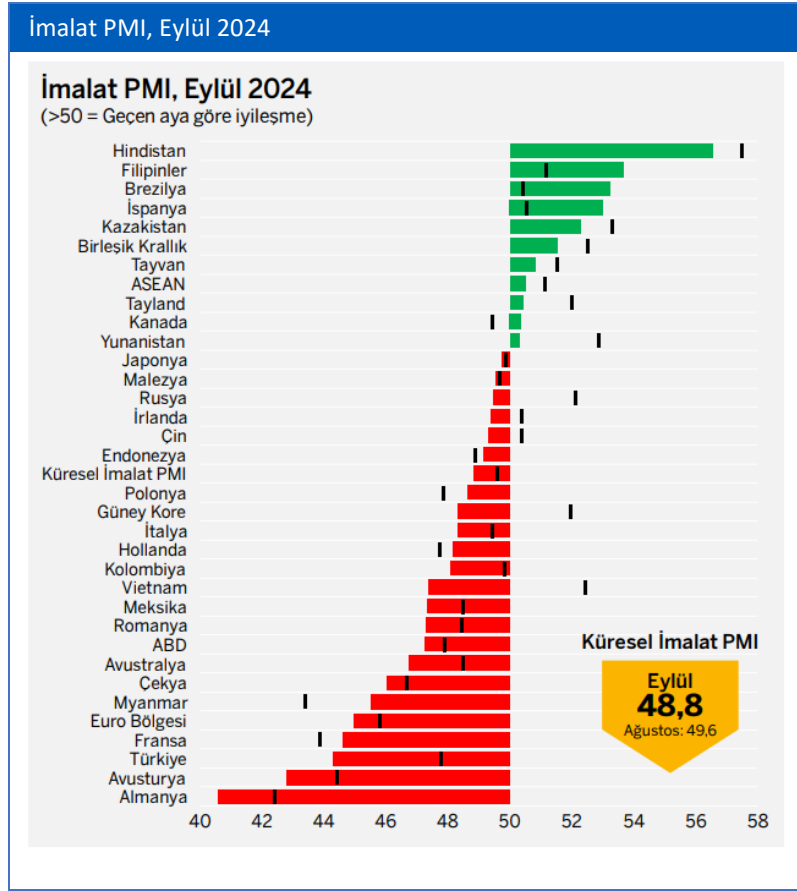
Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
Dünya Bankası	2021	6,3	5,9	5,8	4,8	5,9	9,7	8,4	2,6
	2022	3,0	3,4	1,9	3,0	-1,2	7,0	3,0	1,0
	2023	2,6	0,5	2,5	2,9	3,6	8,2	5,2	1,9
	2024	2,6	0,7	2,5	2,0	2,9	6,6	4,8	0,7
	2025	2,7	1,4	1,8	2,2	1,4	6,7	4,1	1,0
IMF	2021	6,2	5,3	5,9	5,0	4,7	8,7	8,4	2,1
	2022	3,5	3,4	1,9	3,0	-1,2	7,2	3,0	1,0
	2023	3,3	0,5	2,5	2,9	3,6	8,2	5,2	1,9
	2024	3,2	0,9	2,6	2,1	3,2	7,0	5,0	0,7
	2025	3,3	1,5	1,9	2,4	1,5	6,5	4,5	1,0
OECD	2021	6,3	5,8	5,8	5,3	5,6	9,0	8,5	2,2
	2022	3,3	3,4	1,9	3,0	-2,0	7,2	3,0	0,9
	2023	2,9	0,6	2,4	3,0	1,3	6,3	5,2	1,7
	2024	3,2	0,7	2,6	2,9	3,7	6,7	4,9	-0,1
	2025	3,2	1,3	1,6	2,6	1,1	6,8	4,5	1,4

Kaynak: IMF (Temmuz 2024), Dünya Bankası (Haziran 2024), OECD (Eylül 2024)

İstanbul Sanayi Odası'nın Ekim ayında açıkladığı Dünyada İmalat PMI Gelişmeleri raporuna² göre Ağustos ayında 49,6 olan Küresel İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi Eylül'de 48,8 olarak gerçekleşti. Bu değer son 11 ay içinde görülen en düşük değer. Endeksin birinci ve ikinci çeyrek ortalamaları sırasıyla 50,3 ve 50,7 ile eşik değer üzerinde kalmıştı ancak üçüncü çeyrek boyunca endeksin 50'nin altında kalmasıyla çeyrek ortalaması 49,4 olarak gerçekleşti. Endekste yer alan ekonomiler içinde faaliyet koşulları bozulma görülenlerin sayısı bir önceki aya göre artış göstermiştir. Eşik değer üzerinde kalan 10 ekonomiden 6'sı ise bir önceki aya ivme kaybı yaşamıştır. Ağustos ayında yatay seyreden küresel imalat sanayi üretimi ise Eylül ayında düşüş göstermiştir. Ara

² İstanbul Sanayi Odası, Dünyada İmalat PMI Gelişmeleri, Eylül 2024

mal üretimi gerilerken tüketim mali ürünlerinde ise çok sınırlı bir artış gerçekleşmiştir. Sektör genelinde ihracat da dahil olmak üzere yeni siparişler azalmıştır.

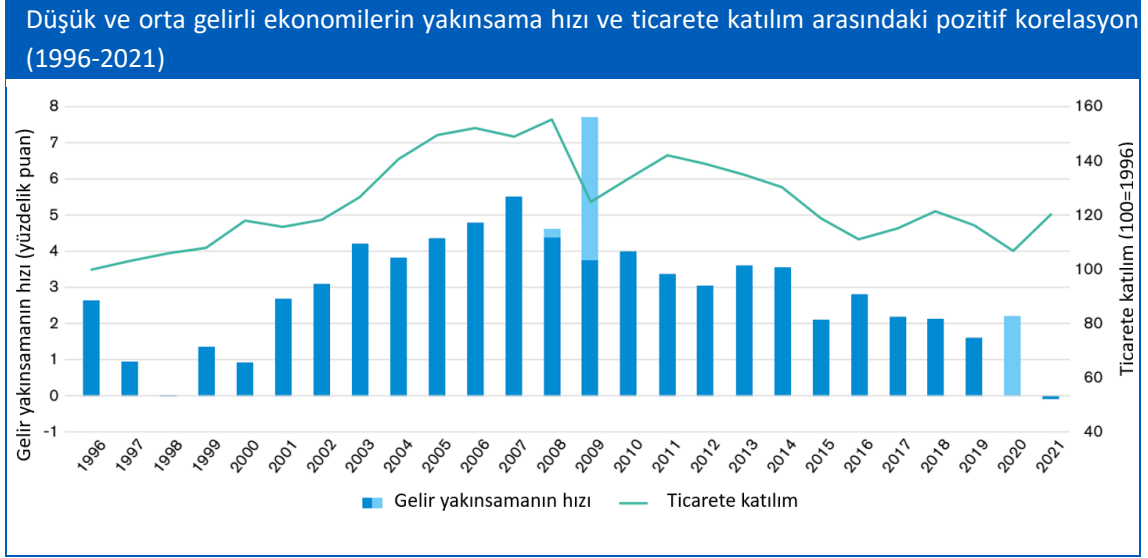

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası, Dünyada İmalat PMI Gelişmeleri, Eylül 2024
Siyah çizgiler Ağustos 2024'teki Endeks değerini belirtmektedir.

Euro bölgesi imalat PMI değeri son aylarda eşik değerini altında seyretmekteydi ancak Eylül ayında 45'e gerileyerek 2024 yılının en zayıf değerini almıştır. Üretim ve yeni siparişlerde de son 9 ayın en hızlı daralması yaşanmıştır. Asya-Pasifik bölgesinin de önemli bir bölümünde imalat sanayi sektörü bir önceki aya zayıf bir performans göstermiştir. ABD'de PMI da Eylül ayında son 15 ayın dip seviyesi olan 47,3'e gerilemiştir. Başkanlık seçimleri öncesi artan siyasi belirsizlik, talepteki zayıflama ve ekonomideki genel yavaşlama bu bozulmada etkili olmuştur.

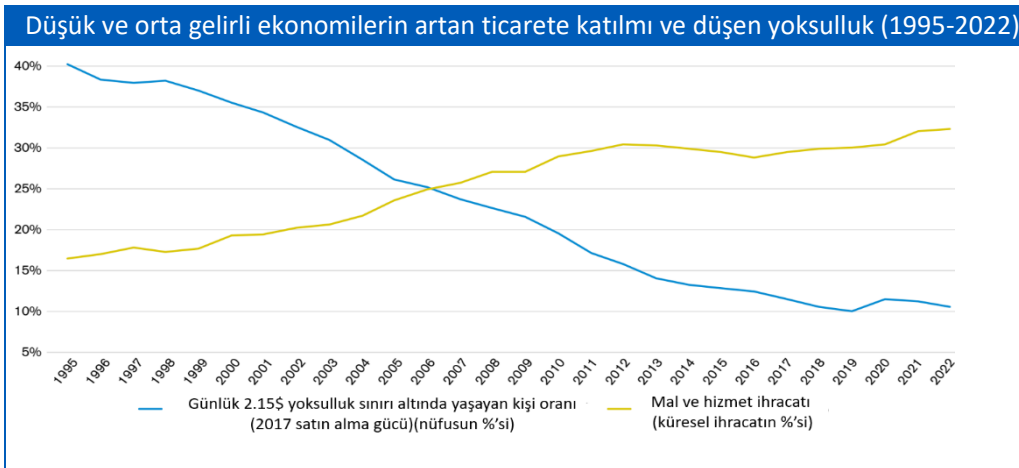
Küresel Ticaret

DTÖ'nün kapsayıcılık üzerine yoğunlaşan 2024 ticaret raporuna³ göre 1995 ve 2023 yılları arasında enflasyon etkisinden arındırılmış küresel kişi başı gelir yaklaşık %65 oranında artış kaydederek 7.050 ABD dolarından 11.570 ABD dolarına yükselmiştir. Düşük ve orta gelirli ekonomilerin kişi başı geliri ise neredeyse üç katına çıkarak 1.835 ABD dolarından 5.337 ABD dolarına erişmiştir. Bu dönemde yaşanan ekonomik büyüme yoksulluğun, yetersiz beslenmenin ve bebek ölümlerinin azaltılmasına önemli ölçüde katkıda bulunup eğitim, sağlık hizmetleri ve elektriğe erişimi iyileştirmiştir. Söz konusu gelir yakınsamasının düşük ve orta gelirli ekonomilerin uluslararası ticarete katılımındaki keskin artışla bağlantılı görülmektedir.

Kaynak: DTÖ (2024)

1995 ile 2022 yılları arasında düşük ve orta gelirli ekonomilerin küresel ticaretteki payı %21'den %38'e yükselmiştir. Gelişmekte olan ekonomiler arasındaki ticaretin dünya ticaretindeki payı ise neredeyse dört katına çıkarak 1995'te %5'ten 2021'de %19'a ulaşmıştır. Ancak bu yakınsama süreci küresel finansal krizden bu yana yavaşlamıştır. Düşük ve orta gelirli ekonomilerin GSYİH içindeki ticaret payı nispeten sabit kalmıştır. COVID-19 pandemisi sırasında ise söz konusu ekonomik yakınsama tersine döndü ve daha yoksul ekonomilerde büyüme en sert darbeyi almıştır.

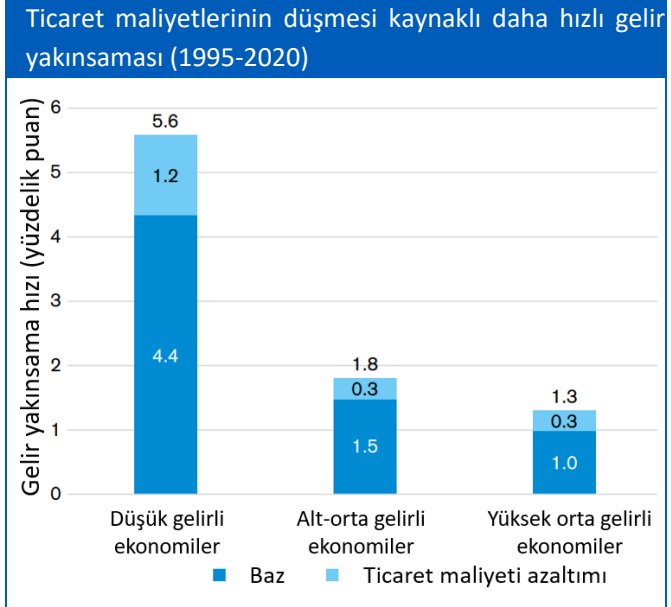

Kaynak: DTÖ (2024)

Ticaret maliyetlerinin düşmesi ve bunun sonucunda ticaretin artması gelir yakınsamasına önemli katkıda bulunmuştur. DTÖ Küresel Ticaret Modeli kullanılarak yapılan simülasyon analizi, 1995 ile 2020 yılları arasında

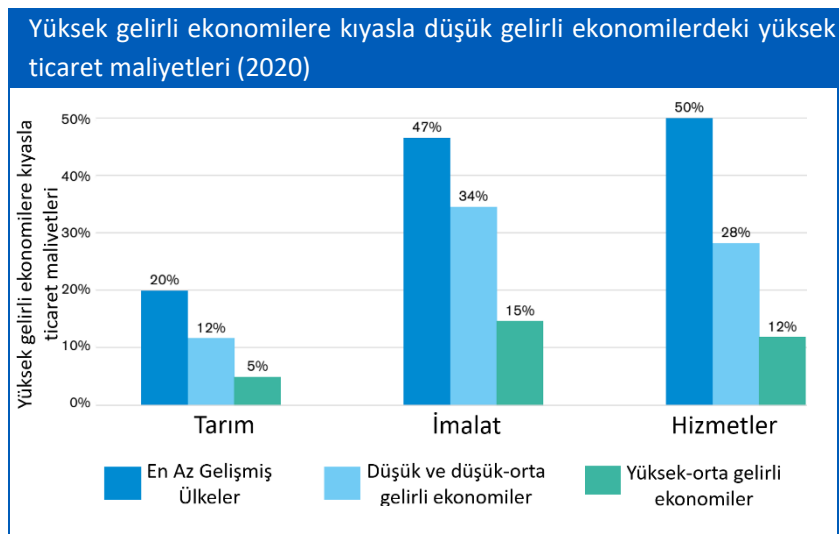
³ WTO (2024) World Trade Report 2024: Trade and Inclusiveness : how to make Trade work for all [↗](#)

ticaret maliyetlerinin azalmasının küresel reel GSYİH'de yaklaşık %6,8'lik bir artışa yol açtığını ve düşük gelirli ekonomilerin bu süreçte yaklaşık %33 büyüdüğünü göstermektedir. Modele göre ithalat maliyetlerinin azalması, karşılaştırmalı rekabet üstünlüğe dayalı uzmanlaşma, ara girdilere erişimin kolaylaşması ve daha yüksek teknolojiye sahip ekonomilerden ithal edilen ara girdiler sayesinde fikirlerin yayılması verimliliği artırmaktadır. Düşük ve orta gelirli gruplarda, yüksek gelirli gruplara kıyasla söz konusu dönemde ticaret maliyetlerinde daha büyük düşüşler gerçekleşmiş ve buna bağlı olarak daha hızlı büyümüştür. Raporu göre teknolojik olarak daha az gelişmiş ekonomiler, ticaretin sağladığı fikir yayılımından faydalanma potansiyeline daha fazla sahip olmuş ve yakınsamaya katkı sağlamıştır. Ayrıca düşük gelirli ekonomiler için fikir yayılımı düşük ticaret maliyetlerinin gelir büyümesi üzerindeki etkisinin yaklaşık üçte ikisine tekabül ettiği belirtilmektedir. Genel olarak söz konusu analiz, ticaret maliyetlerindeki düşüşlerin düşük ve orta gelirli ekonomilerin gelir yakınsamasını %20 ile %35 oranında hızlandırdığını göstermektedir.

Kaynak: DTÖ (2024)

Yüksek gelirli ekonomiler ile diğer ülkeler arasındaki ticaret maliyetlerinde hala önemli farklar bulunmaktadır. 1990'lar ve 2000'lerde küresel ticaretin hızlı genişlemesi, ulaşım, iletişim ve işlem maliyetlerindeki düşüşler ile ticaret politikası engellerindeki azalmalar sayesinde gerçekleşmiştir. Ancak 2012 sonrasında ticaret maliyetlerindeki bu düşüş yavaşlamış, özellikle orta ve düşük gelirli ekonomilerde belirgin hale gelmiştir. DTÖ Ticaret Maliyeti Endeksi yüksek gelirli ekonomiler ile düşük ve orta gelirli ekonomiler arasındaki ticaret maliyeti farkının, özellikle imalat ve hizmetler sektörlerinde hala oldukça büyük olduğunu göstermektedir. Düşük ve alt-orta gelirli ekonomilerin imalat ticaret maliyetleri, yüksek gelirli ekonomilere kıyasla %34 daha yüksektir. Söz konusu fark, en az gelişmiş ülkelerde %47'ye kadar çıkmaktadır. Hizmetler sektöründe de benzer bir farklılık bulunmaktadır.

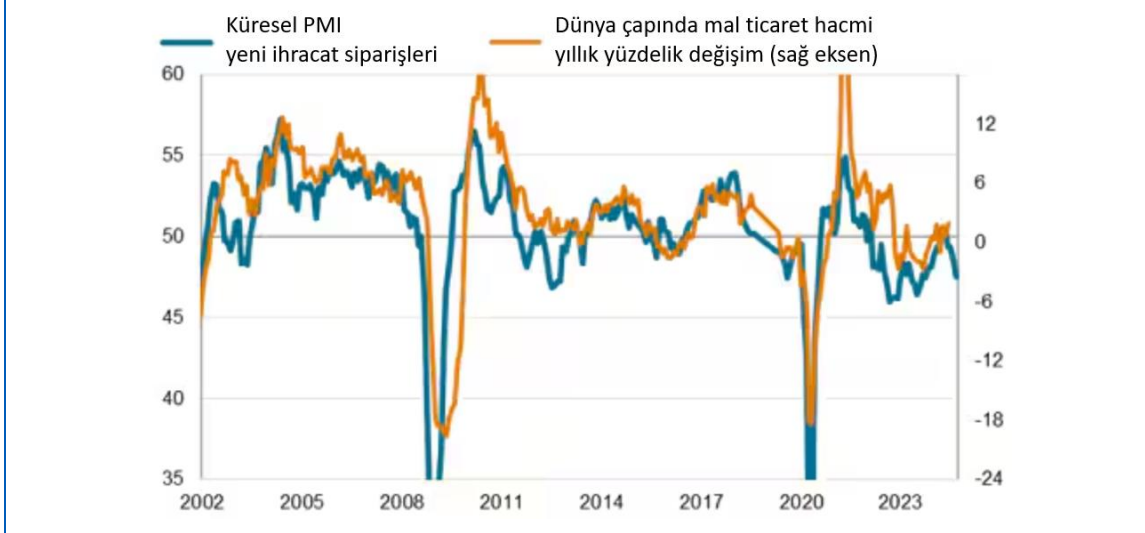

Kaynak: DTÖ (2024)

Küresel ihracat hızlanan bir düşüşe geçmiştir. Eylül ayında yeni ihracat siparişleri son 11 ayın en hızlı düşüşünü kaydederek küresel üretimi olumsuz etkilemiştir. PMI verileri, küresel ticaret hacimlerinin yıllık bazda %3-4 oranında azaldığını göstermektedir. Şirketler, istihdam ve satın alma faaliyetlerini azaltmaya başlamıştır. İhracat

siparişlerindeki bu düşüş yeni siparişlerde üst üste yaşanan üçüncü ay azalışına katkıda bulunmuştur. Siparişlerdeki daralma Aralık 2022'den bu yana en hızlı seviyeye ulaşmıştır. Azalan talep ortamı şirketleri girdi alımları ve çalışan sayısını daha yüksek oranlarda azaltmaya yöneltmiştir. Küresel çapta girdi alımları ve istihdam, geçen Aralık ayından bu yana en keskin düşüşü görmüştür. Her iki gösterge de üretim ihtiyaçlarının küçüldüğünü ve talep ortamında bir iyileşme olmazsa önümüzdeki aylarda üretimdeki düşüşün hız kazanabileceğini işaret etmektedir.⁴

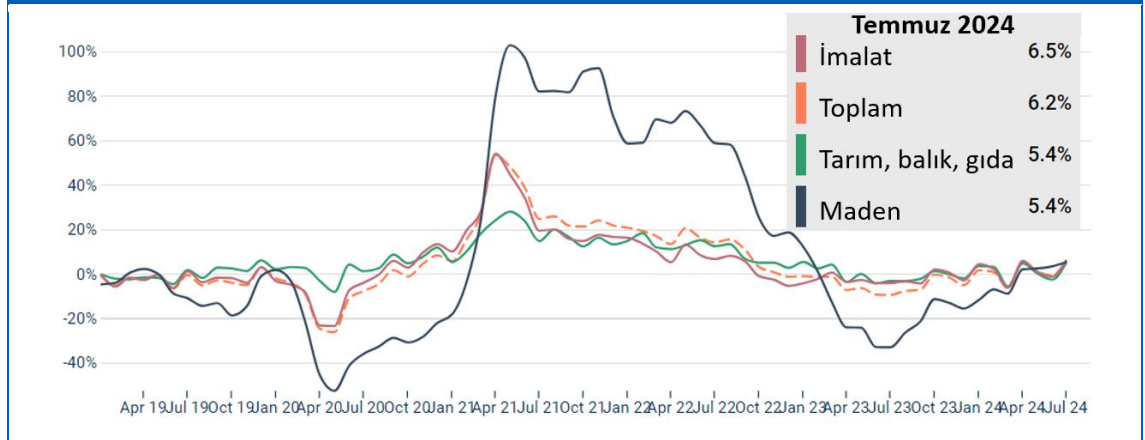
Küresel mal ihracatı

Kaynak: S&P Global (2024), Veri Ekim 2024'te derlenmiş; PMI verisi Eylül 2024'te güncellenmiştir. CPB ticaret verisi Temmuz 2024'e kadar. Satınalma Yöneticileri Endeksi 50 ise önceki aya göre değişim olmadığı anlamına gelmektedir. PMI'nın 50'den küçük olması önceki aya göre düşüş gerçekleştiğini göstermektedir.

Uluslararası Ticaret Merkezi'nin (International Trade Centre) ticaret trendleri çalışmasına göre ise küresel ihracat, Temmuz 2024'te Temmuz 2023'e kıyasla %6,2 oranında büyümüştür. İmalat sanayi ihracatı %6,5 oranında artarken tarım, balıkçılık ve gıda ihracatı %5,4, maden ihracatı ise %5,4 oranında artış göstermiştir. Bu sektörler arasında tehlikeli ürünlerin ihracatı yıllık bazda en güçlü performansı gösterip %27 oranında artmıştır. Buna karşın tahıl ve tahıl ürünleri ihracatı en zayıf performansı sergileyerek %11 oranında azalmıştır. Bölgesel açıdan incelendiğinde yıllık bazda ihracat performansı en güçlü artışı %11 ile Afrika'da gözlemlenirken en zayıf performans %2,8'lik düşüşle Pasifik bölgesinde yaşandığı görülmektedir. En Az Gelişmiş Ülkeler ihracatını %13 oranında artırarak diğer ülke gruplarını geride bırakmıştır. Gelişmekte Olan Ülkelerde bu oran %7,3; Gelişmiş Ülkelerde ise %5,4'tür.⁵

Sektörlere Göre Küresel İhracat Değişimi

Kaynak: ITC (2024)

⁴ S&P Global (2 Ekim 2024) Top five economic takeaways from September's PMI as global manufacturing deteriorates [↗](#)

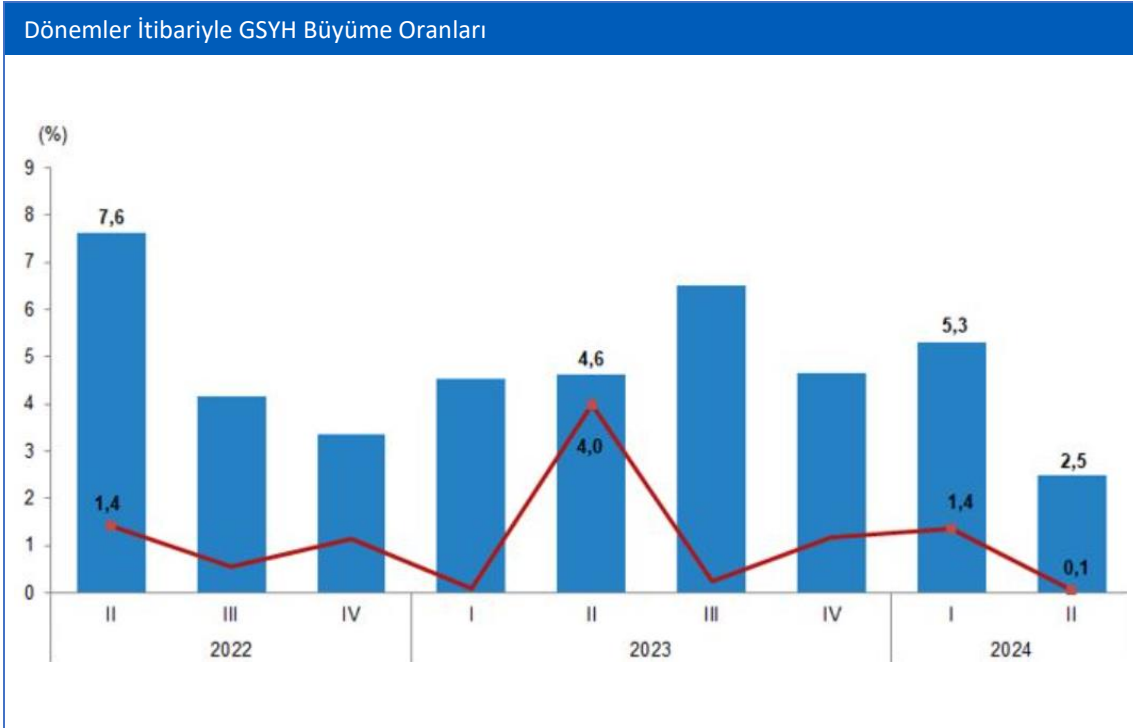
⁵ ITC (24 Eylül 2024) Global State of Trade [↗](#)

Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

Türkiye Ekonomisi

Türkiye Ekonomisi 2024 Yılı İkinci Çeyreğinde %2,5 Büyüdü

GSYH 2024 yılı ikinci çeyreğinde; zincirlenmiş hacim endeksi olarak, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %2,5 arttı.⁶ Aynı dönemde 2023 yılı dördüncü çeyreğine göre yaşanan artış ise %0,1 oldu.

Kaynak: TÜİK

Kırmızı çizgi bir önceki çeyreğe göre değişim oranını, mavi sütunlar ise bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişimi temsil etmektedir.

⁶ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri

Göstergeler	2020	2021	2022	2023	2024								
					Oca.	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağu.	Eyl.
GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim) (%)	1,9	11,4	5,5	4,5	-	-	5,7	-	-	2,5	-	-	-
GSYH (Milyar \$) ¹	717	808	906	1119	-	-	286	-	-	308	-	-	-
Sanayi Üretim Endeksi ²	1,6	17,5	4,4	1,6	1,3	11,1	4,6	-0,7	-0,1	-4,7	-3,9	-5,3	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	71,9	76,6	77,2	76,3	76,2	76,4	76,2	76,7	76,3	76,3	75,9	75,4	74,9
İstihdam (Milyon Kişi)	26,7	28,8	30,8	31,6	31,5	32,3	32,3	32,3	33,2	32,6	32,7	32,8	-
İşsizlik Oranı	13,1	12,0	10,4	9,4	9,8	9,2	8,8	8,5	8,9	9,2	8,8	8,5	-
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-31,1	-6,4	-45,8	-45,0	-2,8	-3,7	-4,5	-5,4	-1,2	0,4	0,6	4,3	-
Cari İşlemler Dengesi / GSYH	-4,3	-0,8	-5,1	-4,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)	-50	-46	-110	-106	-6,1	-6,2	-7,4	-9,9	-6,5	-6,4	-7,2	-4,9	-5,1
İhracat (FOB, Milyar \$)	170	225	254	256	23,0	20,0	22,6	19,3	24,1	18,6	22,5	22,1	22,0
İthalat (CIF, Milyar\$)	220	271	364	362	29,1	26,2	30,0	29,2	30,6	25,0	29,7	27,0	27,1
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-3,5	-2,8	-1,0	-5,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TÜFE Oranı ³	14,6	36,1	64,3	64,8	64,9	67,1	68,5	69,8	75,5	71,6	61,8	52,0	49,4
Politika Faizi Oranı ⁵	8,25	14,0	9,0	9,0	42,5	45,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0
	17,0	19,0	13,0	40,0									

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹2023 için yıllık GSYH verileri açıklanmamış olup, yıllık veriler 4 çeyreğin toplamı suretiyle elde edilmiştir. Ayrıca mart ve haziran ayları için verilen GSYH değerleri, çeyreklik dönemleri temsil etmektedir.

²Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (2015=100, Yıllık Yüzde Değişim)

³TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim

⁴ Değişim Oranlarının hesaplanmasında baz yılı 2015 olarak alınmıştır.

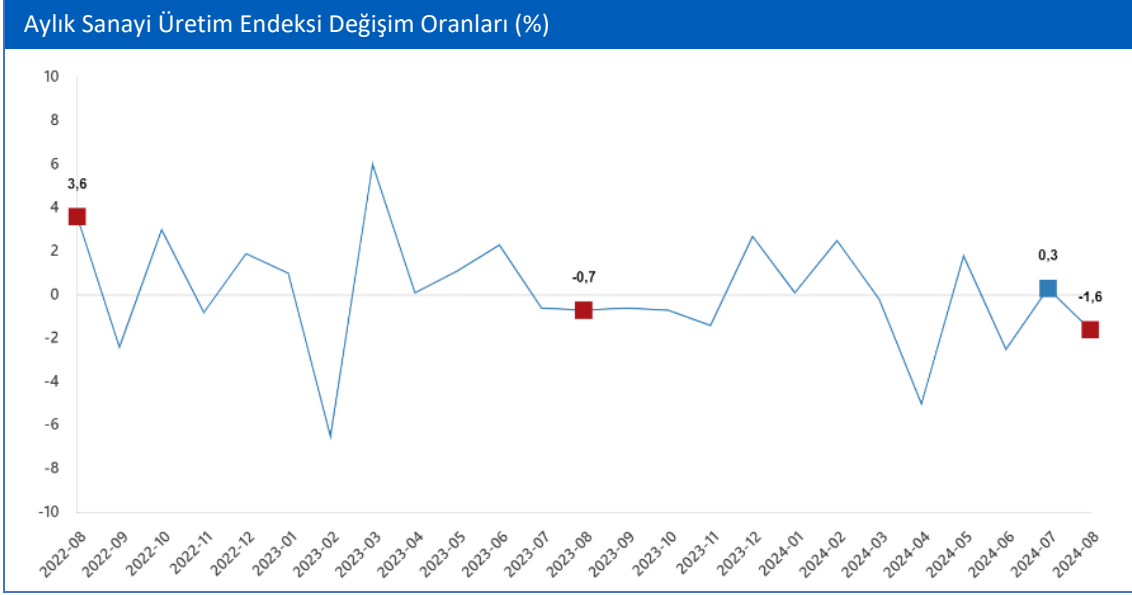
⁵ 2020-2023 yılları için en düşük ve en yüksek politika faiz oranları verilmiştir.

Not: 2024 yılına ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

Sanayi Üretimi Ağustosta Aylık %1,6 azaldı

Aylık sanayi üretim endeksi oranı %1,6 azalırken, endeks bir önceki yılın Ağustos ayına göre %5,3 azaldı. Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, 2024 yılı Ağustos ayında madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %5,4 arttı, imalat sanayi sektörü endeksi %5,4 azaldı ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %1,6 arttı.

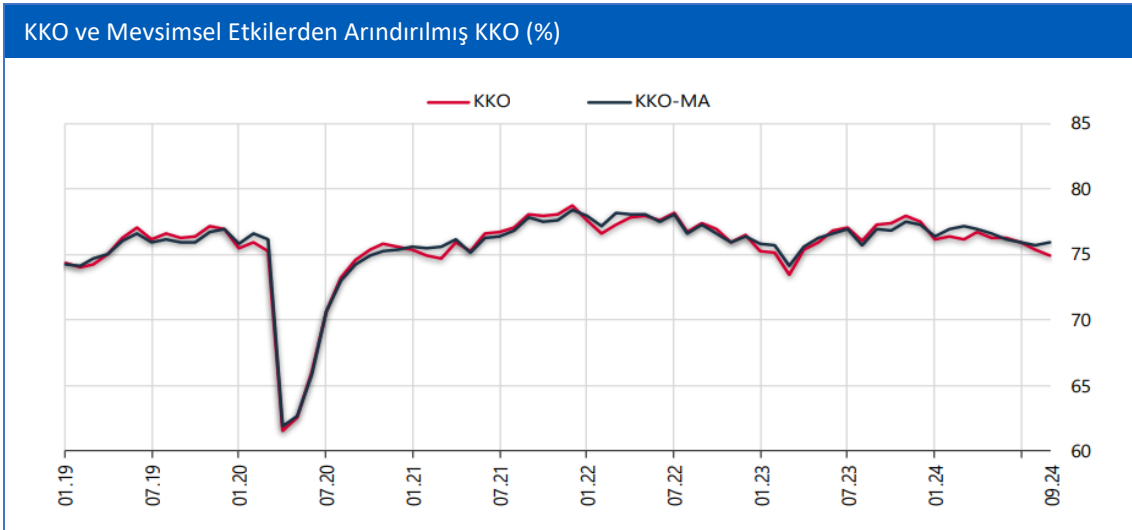
Aylık bazda, madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi bir önceki aya göre %4,4 azaldı, imalat sanayi sektörü endeksi %1,3 azaldı, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü ise %3,2 azaldı.⁷

Kaynak:TÜİK

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Eylül Ayında %75,9 Oldu

2024 yılı Eylül ayında, İmalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA), bir önceki aya göre 0,2 puan artarak yüzde 75,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı (KKO), bir önceki aya göre 0,5 puan azalarak yüzde 74,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.⁸

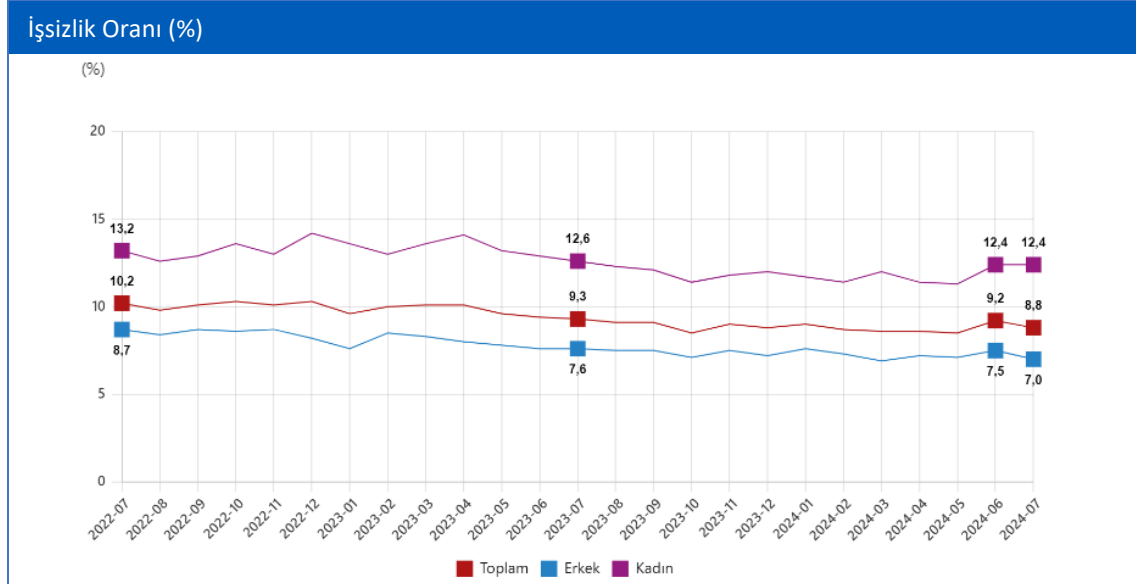
Kaynak:Merkez Bankası

⁷ TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi

⁸ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı

İşsizlik 2024'ün Ağustos Ayında %8,5 Olarak Gerçekleşti

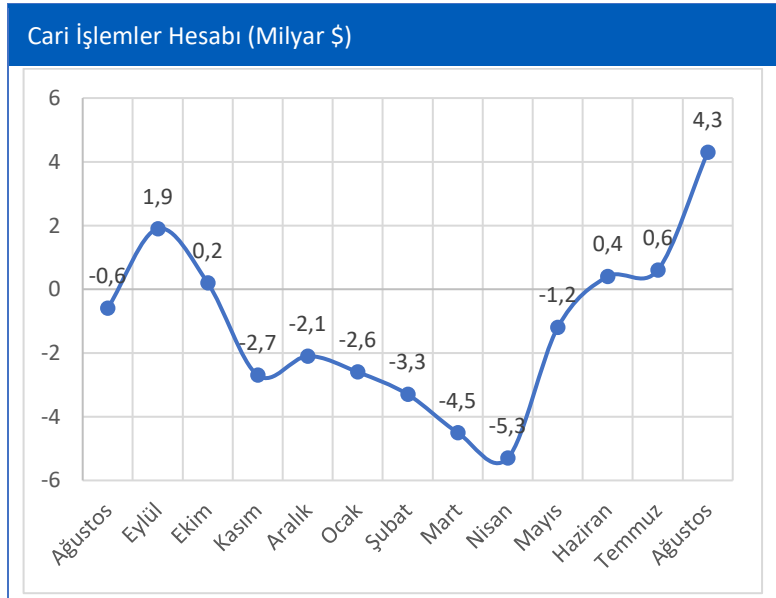
Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2024 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre 89 bin kişi azalarak 3 milyon 55 bin kişi oldu. Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı ise %8,5 seviyesine geriledi. Erkeklerde işsizlik oranı %7,0, kadınlarda ise %11,4 olarak tahmin edildi. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı, bir önceki aya göre 0,1 puan artarak %16,5 oldu. Bu yaş grubunda işsizlik oranı erkeklerde %13,8, kadınlarda ise %21,4 olarak tahmin edildi. Mevsim etkisinden arındırılmış atıl işgücü oranı ise 2024 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre 0,7 puan artarak %27,2 olarak belirlendi.^{9,10}

Kaynak:TÜİK

Temmuz 2024 Döneminde Cari İşlemler Fazlası 4,3 Milyar \$ Oldu

2024 yılı Ağustos ayında cari işlemler dengesi, 4.324 milyon dolar fazla vermiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 9.014 milyon dolar fazla vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 2.911 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı net girişler 8.696 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler ise 6.793 milyon dolar olmuştur.¹¹

Kaynak:Merkez Bankası

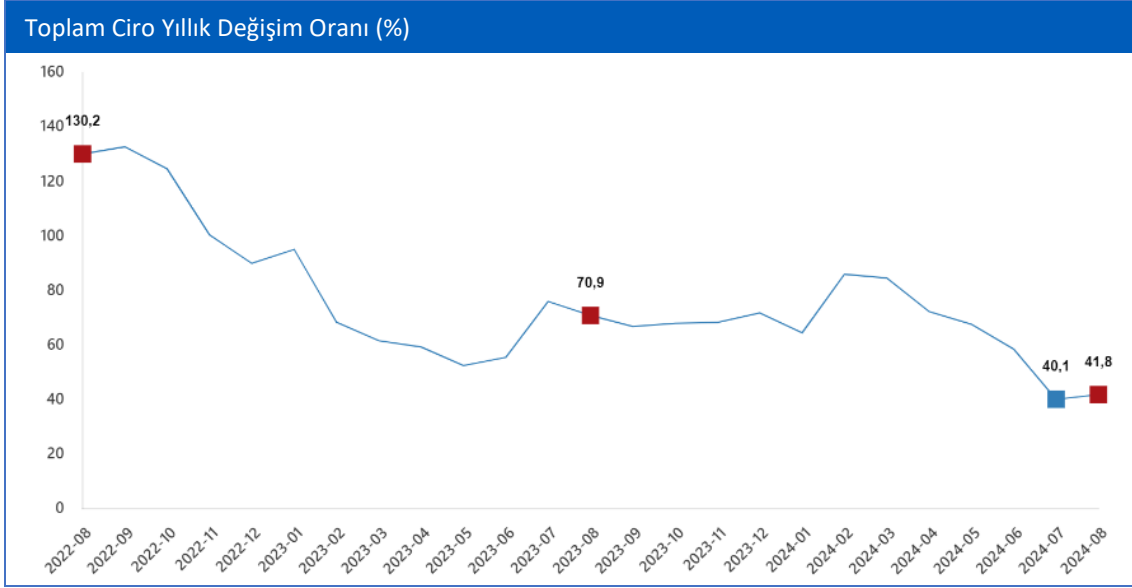
⁹ TÜİK, İşgücü İstatistikleri [2](#)

¹⁰ TÜİK tarafından sağlanan tanımlarda referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler işsiz nüfusa dahildir. İşgücü istihdam edilenler ve işsizlerin toplamı, işsizlik ise işsizlerin işgücüne oranıdır. [2](#)

¹¹ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri [2](#)

Ciro Endeksi Ağustos Ayında Yıllık %41,8 Oranında Arttı

2024 yılı Ağustos ayında ciro endeksi oranı sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında yıllık bazda %41,8 oranında artmıştır. Alt detaylarına bakıldığında ise sanayi endeksi yıllık bazda %26,7, inşaat ciro endeksi %75,0, ticaret ciro endeksi %42,8 ve hizmet ciro endeksi %55,5 artmıştır.¹²

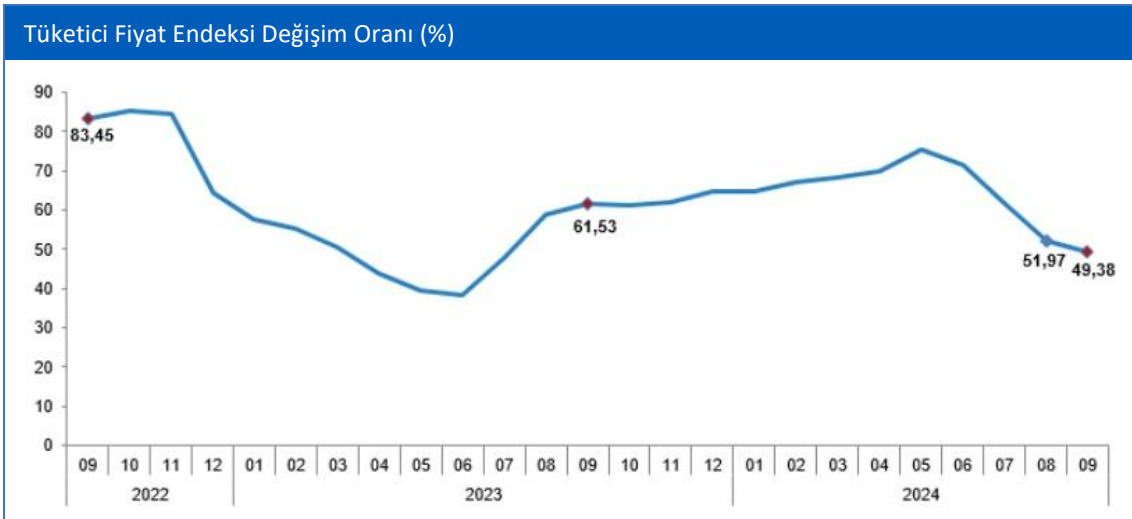

Kaynak:TÜİK

Tüketici Fiyat Endeksi Eylül 2024'te yıllık %49,38 oldu

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), Eylül 2024'te yıllık %49,38, aylık %2,97 oranında arttı. 2003=100 temel yılına göre hesaplanan TÜFE'deki değişim, 2024 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre %2,97, bir önceki yılın Aralık ayına göre %35,86, bir önceki yılın aynı ayına göre %49,38 ve on iki aylık ortalamalara göre %63,47 olarak gerçekleşti.

Eylül 2024'te bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %26,60 ile ulaştırma oldu. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise %97,87 ile konut oldu. 2024 yılı Eylül ayında ana harcama grupları itibarıyla bir önceki aya göre azalan ana grup % -0,88 ile haberleşme olurken, aynı dönemde bir önceki aya göre artışın en yüksek olduğu ana grup %14,21 ile eğitim oldu.¹³

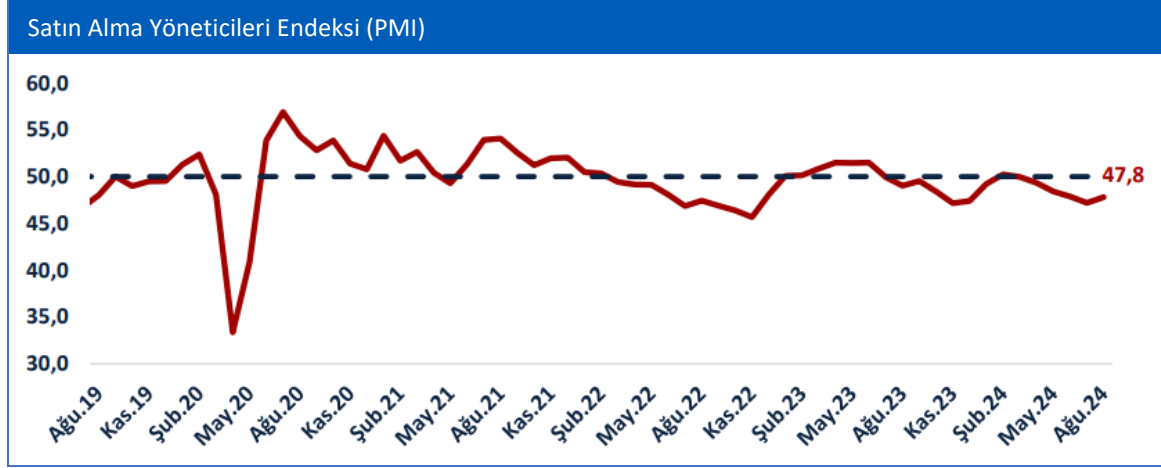
Kaynak:TÜİK

¹² TÜİK, Ciro Endeksleri [2](#)

¹³ TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi [2](#)

Türkiye'nin PMI Değeri Ağustos Ayında 47,8 Olarak Gerçekleşti

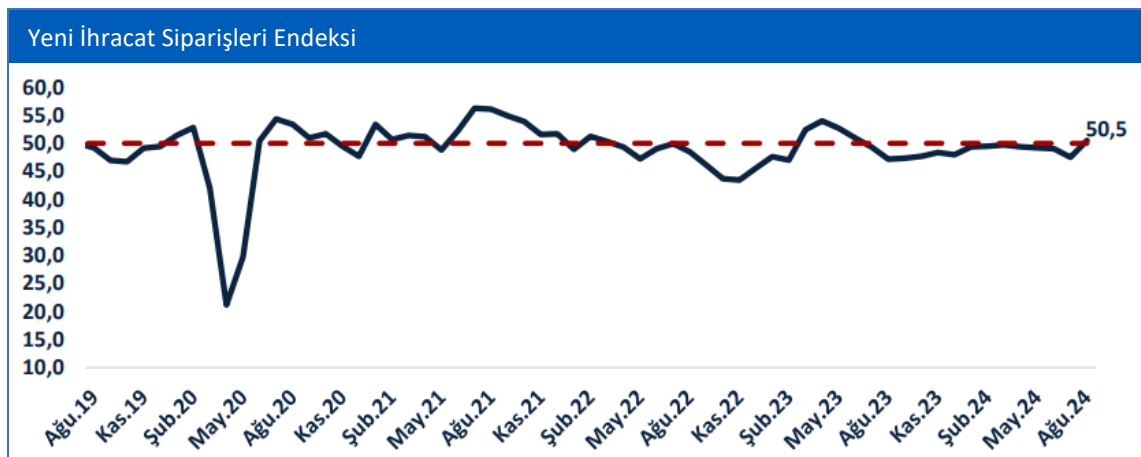
Satınalma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices - PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır. PMI'lar ekonomik koşullara ilişkin önemli bir öncü göstergedir. PMI'ların 50'den büyük olması önceki aya kıyasla bir artış olduğu anlamını taşıırken, 50'den küçük olması ise önceki aya göre düşüş olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda PMI Endeksleri ilgili ekonomi ve sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin yönünü göstermektedir. PMI, 2024 yılı Ağustos ayında 47,8 olarak gerçekleşmiştir.¹⁴

Kaynak:Ticaret Bakanlığı

Ağustos Ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeks Değeri 50,5 Oldu

Satınalma yöneticileri ile yapılan görüşme ve anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek hazırlanan "Yeni İhracat Siparişleri Endeksi" mal ve hizmet sektörlerindeki yurt dışı talebi ölçen bir göstergedir. Bu sayede ülke ve sektör bazında ihracat talebinde zaman içinde meydana gelen değişimler takip edilebilmektedir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepteki düşüşü, 50'nin üstünde olması talepteki artışı ifade ederken, 50 değeri bir değişimin olmadığını göstermektedir. Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 2024 yılı Ağustos ayında yeni ihracat siparişleri endeksi 50,5 olarak gerçekleşmiştir.

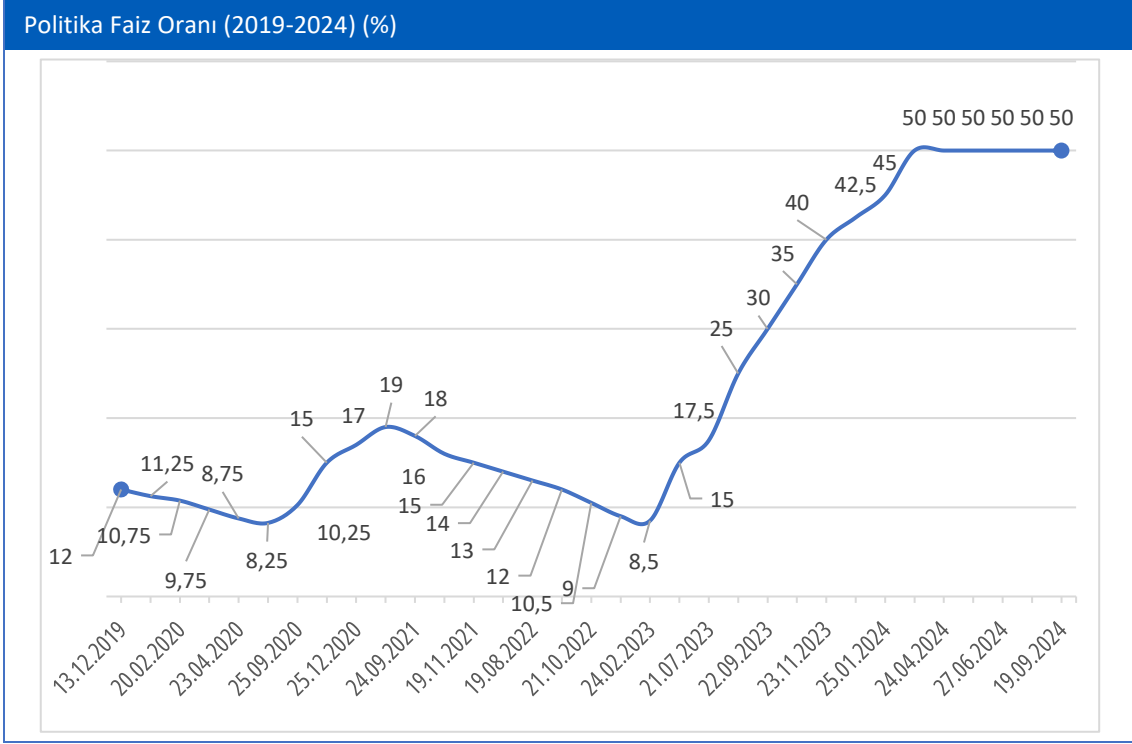

Kaynak:Ticaret Bakanlığı

¹⁴ Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm [2](#)

Eylül Ayında da Politika Faizi Değişmedi

Kurul, parasal sıkılaştırmanın gecikmeli etkilerini dikkate alarak politika faizini sabit tutma kararı vermiş Eylül ayında aylık enflasyona dair göstergeler bir bütün olarak incelendiğinde, ana eğilimin belirgin bir değişim sergilemediği değerlendirilmiştir. Üçüncü çeyreğe ilişkin göstergeler yurt içi talebin yavaşlamaya devam ederek enflasyonist etkisinin azaldığını teyit etmektedir. Temel mal enflasyonu sınırlı bir artışla düşük seyretmeye devam ederken, hizmet enflasyonundaki iyileşmenin son çeyrekte gerçekleşmesi beklenmektedir. Kurul, enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışlarının dezenflasyon süreci açısından risk unsuru olmaya devam ettiğini kaydetmiştir.¹⁵

Kaynak: Merkez Bankası

4 Ekim 2024 Tarihi İtibariyle Toplam Kredi Hacmi 15 Trilyon TL'ye Yaklaştı

BDDK tarafından 4 Ekim 2024 tarihinde yayınlanan haftalık bankacılık sektörü verilerine göre TL cinsinden toplam kredi hacmi 9,42 trilyon TL'ye, yabancı para cinsinde TL eşdeğeri olarak ise 5,53 trilyon TL'ye ulaşmıştır.¹⁶

Krediler			
Sektör / Krediler (13 Eylül 2024 Cuma) (Milyon TL)	TL Cinsinden	Yabancı Para Cinsinden	Toplam
Toplam Krediler	9.420.639	5.533.713	14.954.352
Tüketici Kredileri ve Bireysel Kredi Kartları	3.463.047	4.307	3.467.355
Ticari ve Diğer Krediler	5.957.591	5.529.405	11.486.997
Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	1.928.864	552.084	2.480.949
KOBİ Kredileri	3.207.356	678.810	3.886.166

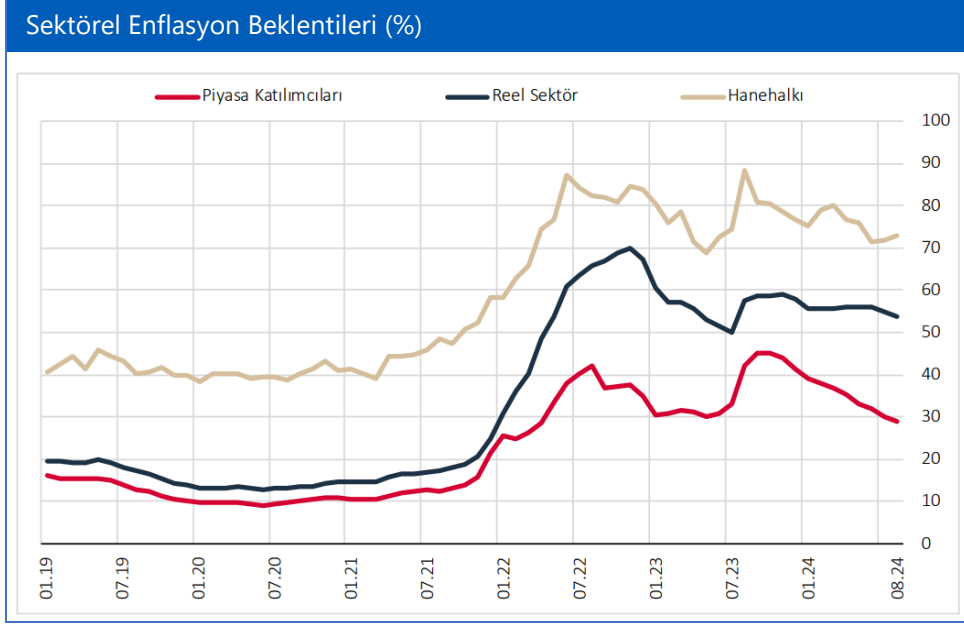
Kaynak: BDDK

¹⁵ TCMB Para Politikası Kurulu Basın Duyurusu [2](#)

¹⁶ BDDK, Haftalık Bankacılık Sektörü Verileri [2](#)

Piyasa Katılımcılarının 12 Ay Sonrası İçin Enflasyon Beklentisi %28,7 Oldu

Piyasa Katılımcıları Anketi, İktisadi Yönelim Anketi ve Türkiye İstatistik Kurumu iş birliğiyle yürütülen Tüketici Eğilim Anketi ile finansal ve reel sektör uzmanlarının, imalat sanayi firmalarının ve hanehalkının 12 ay sonrası yıllık tüketici enflasyonu beklentileri derlenerek Sektörel Enflasyon Beklentileri elde edilmiştir. 2024 yılı Eylül ayında 12 ay sonrası yıllık enflasyon beklentileri, piyasa katılımcıları için 1,2 puan azalarak yüzde 27,5 seviyesine, reel sektör için 2,7 puan azalarak yüzde 51,1 seviyesine, hanehalkı için 1,5 puan azalarak yüzde 71,6 seviyesine gerilemiştir.¹⁷

Kaynak: TCMB

¹⁷ TCMB Sektörel Enflasyon Beklentileri [Z](#)

Türkiye Dış Ticareti

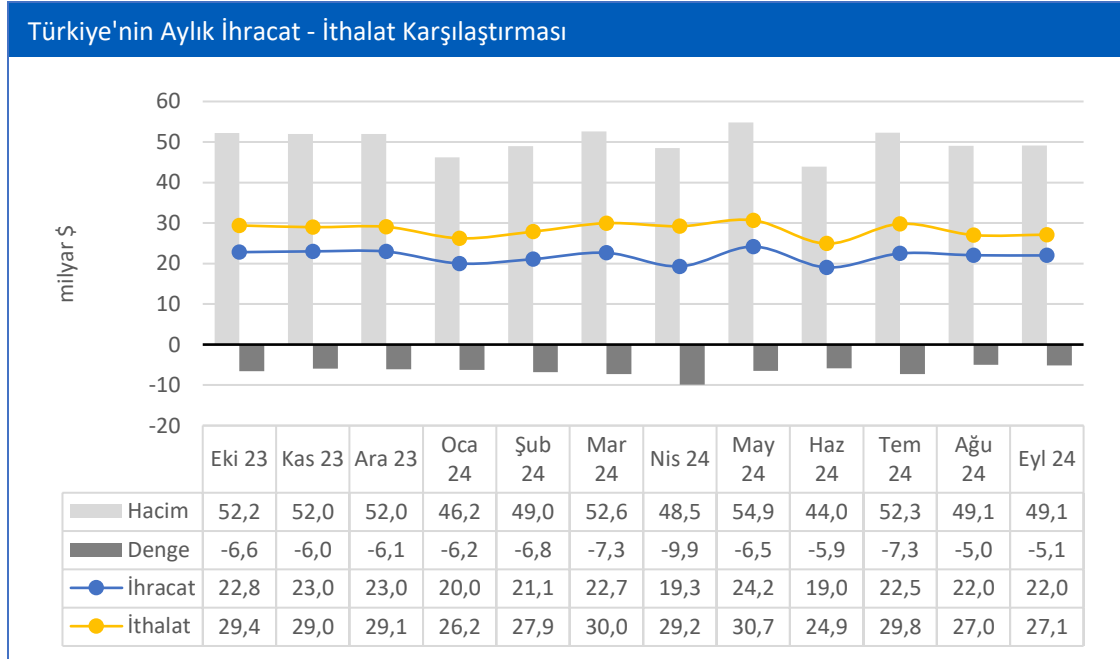
Eylül ayında ihracat %1,8 azalışla 22 milyar \$ oldu

2024 yılının Eylül ayında Türkiye ihracatı %1,8 azalışla 22 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %1,4 azalışla 27,1 milyar \$'a yükselmiştir. Dış ticaret hacmi ise %1,6 azalışla 49,1 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %81,12 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Eylül 2024 döneminde ise Türkiye ihracatı %3,2 artışla 192,8 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %7,9 azalışla 252,9 milyar \$'a ulaşmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi %-3,4 değişimle 445,7 milyar \$ olmuştur. İthalatın ihracatı karşılama oranı %76,3 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık ihracat 254,8 milyar \$'a ulaşmıştır.

Türkiye Dış Ticareti				
	Eylül 2024	Değ. (%)	Ocak-Eylül 2024	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	22,0	-1,8	192,8	3,2
İthalat (milyar \$)	27,1	-1,4	252,9	-7,9
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	49,1	-1,6	445,7	-3,4
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-5,1	0,5	-60,1	-31,5
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	81,1	-	76,3	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 21,8 milyar \$, ortalama ithalat ise 28,4 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 24,2 milyar \$ ile 2024 yılı Mayıs ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 19 milyar \$ ile 2024 yılı Haziran ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 30,7 milyar \$ ile 2024 yılı Mayıs ayında, en düşük ithalat ise 24,9 milyar \$ ile 2024 yılı Haziran ayında olmuştur.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Eylül ayında en fazla ihracat yapılan ülke grubu 9,1 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27 oldu

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği 27 ile ihracatımız 2024 yılı Eylül ayında geçen yıla göre %0,8 oranında artarak 9,1 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki payı ise %41,3 oldu. 2024 yılı Eylül ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Avrupa (AB Hariç) olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %12 oranında artış ve %16,8 pay ile 3,7 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Yakın ve Orta Doğu ülkeleri 3,51 milyar \$ ihracat, %16,1 azalış ve %15,9 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Eylül 2024			Ocak-Eylül 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	9.098	0,8	41,3	80.358	3,1	41,7
2	Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.700	12,0	16,8	29.627	1,4	15,4
3	Yakın ve Orta Doğu	3.505	-16,1	15,9	32.181	0,9	16,7
4	Diğer Asya	1.802	2,8	8,2	15.364	9,9	8,0
5	Kuzey Amerika	1.423	2,4	6,5	13.073	7,6	6,8
6	Kuzey Afrika	1.177	-10,6	5,3	10.391	7,7	5,4
7	Diğer Afrika	676	6,2	3,1	5.260	-7,1	2,7
8	Orta Amerika ve Karayipler	269	8,7	1,2	2.146	9,3	1,1
9	Güney Amerika	230	8,9	1,0	2.192	17,1	1,1
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	104	0,1	0,5	930	22,2	0,5
	Diğerleri	24	-90,4	0,1	1.286	-25,9	0,7
	Toplam	22.007	-1,8	100,0	192.808	3,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı
Ülke gruplarında yer alan ülkeler [2](#)

Eylül ayında en fazla ithalat yapılan ülke grubu 8,91 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27

2024 yılının Eylül ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Avrupa Birliği 27 ülkeleri olmuştur. Avrupa Birliği 27 ülke grubu ile ihalat Eylül ayında geçen yıla göre %11,6 oranında artarak 8,91 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %32,8 oldu. 2024 yılı Eylül ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Asya olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %2,9 oranında azalış ve %27 pay ile 7,32 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 4,83 milyar \$ ithalat, %0,4 azalış ve %17,8 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Eylül 2024			Ocak-Eylül 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	8.906	11,6	32,8	81.422	3,7	32,2
2	Diğer Asya	7.319	-2,9	27,0	65.421	-5,7	25,9
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	4.835	-0,4	17,8	49.046	-19,7	19,4
4	Yakın ve Orta Doğu	1.792	-18,0	6,6	14.274	-22,6	5,6
5	Kuzey Amerika	1.492	13,0	5,5	13.132	2,0	5,2
6	Kuzey Afrika	694	9,7	2,6	5.976	9,7	2,4
7	Güney Amerika	590	-10,2	2,2	6.458	18,3	2,6
8	Orta Amerika ve Karayipler	271	114,2	1,0	1.231	13,5	0,5
9	Diğer Afrika	255	29,5	0,9	2.510	17,9	1,0
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	35	-71,2	0,1	949	-7,4	0,4
	Diğerleri	940	-50,3	3,5	12.447	-34,9	4,9
	Toplam	27.129	-1,4	100,0	252.868	-7,9	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı
Ülke gruplarında yer alan ülkeler [z](#)

2024 yılı Eylül ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1,68 milyar \$ ile Almanya

2024 yılı Eylül ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %-3,6 değişim ve 1,68 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %7,6 olarak gerçekleşmiştir. Eylül ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise İngiltere olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %30 oranında artarak 1,39 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %6,3 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise ABD olmuştur. Bu ülkeye ihracat %5,2 artarak 1,26 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ihracat içindeki payı ise %5,7 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Eylül 2024			Ocak-Eylül 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	1.681	-3,6	7,6	15.306	-3,7	7,9
2	İngiltere	1.388	30,0	6,3	11.189	23,2	5,8
3	ABD	1.262	5,2	5,7	11.820	7,4	6,1
4	Irak	1.135	-4,7	5,2	9.537	7,1	4,9
5	İtalya	1.046	-6,7	4,8	9.380	2,5	4,9
6	Rusya Federasyonu	804	-6,3	3,7	6.477	-22,1	3,4
7	Fransa	798	-5,2	3,6	7.203	-6,6	3,7
8	İspanya	773	5,3	3,5	7.380	-1,6	3,8
9	Romanya	694	11,5	3,2	5.961	14,0	3,1
10	Hollanda	628	-17,4	2,9	6.439	12,9	3,3
11	Polonya	606	16,3	2,8	4.615	6,1	2,4
12	BAE	581	-38,1	2,6	6.149	15,4	3,2
13	Belçika	409	-1,7	1,9	3.248	-3,2	1,7
14	Bulgaristan	381	2,7	1,7	3.672	15,0	1,9
15	Yunanistan	373	-10,7	1,7	3.580	15,3	1,9
16	Mısır	343	9,7	1,6	3.034	28,6	1,6
17	Kazakistan	328	18,3	1,5	2.475	14,9	1,3
18	Suudi Arabistan	315	60,0	1,4	2.903	60,1	1,5
19	Fas	305	11,9	1,4	2.446	9,3	1,3
20	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	293	26,6	1,3	1.928	13,8	1
	Liste Toplamı	14.142	0,3	64,3	124.742	5,6	64,7
	Diğer	7.866	-5,4	35,7	68.067	-1,0	35,3
	Toplam	22.007	-1,8	100	192.808	3,2	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2024 yılı Eylül ayında en fazla ithalat yapılan ülke 3,74 milyar \$ ile Çin

2024 yılı Eylül ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %0,3 değişim ve 3,74 milyar \$ ile Çin olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %13,8 olarak gerçekleşmiştir. Eylül ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Rusya Federasyonu olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %0,5 oranında azalarak 3,11 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %11,5 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise Almanya olmuştur. Bu ülkeye ithalat %7,1 artarak 2,52 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ithalat içindeki payı ise %9,3 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Eylül 2024			Ocak-Eylül 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Çin	3.739	0,3	13,8	33.208	-3,6	13,1
2	Rusya Federasyonu	3.115	-0,5	11,5	32.340	-6,8	12,8
3	Almanya	2.524	7,1	9,3	19.870	-6,2	7,9
4	İtalya	1.413	41,5	5,2	13.818	26,8	5,5
5	ABD	1.393	11,6	5,1	12.270	3,6	4,9
6	Fransa	891	11,7	3,3	9.542	11,7	3,8
7	İsviçre	818	-5,4	3	7.377	-55,5	2,9
8	Güney Kore	730	-7,3	2,7	6.942	-4,1	2,7
9	Hindistan	678	9,7	2,5	5.303	-12,0	2,1
10	İspanya	670	-8,1	2,5	6.878	-1,4	2,7
11	BAE	603	-48,7	2,2	4.888	-41,2	1,9
12	İngiltere	539	-2,5	2	5.099	6,6	2
13	Polonya	455	11,4	1,7	4.212	13,2	1,7
14	Hollanda	408	21,6	1,5	3.742	13,3	1,5
15	İran	363	158,0	1,3	1.902	12,9	0,8
16	Mısır	362	5,8	1,3	3.310	21,1	1,3
17	Japonya	360	-18,5	1,3	3.620	-10,7	1,4
18	Suudi Arabistan	342	29,6	1,3	2.173	-7,4	0,9
19	Çekya	338	10,3	1,2	2.776	0,7	1,1
20	Malezya	335	-19,8	1,2	3.268	2,4	1,3
	Liste Toplamı	20.075	2,2	74	182.535	-6,5	72,2
	Diğer	7.054	-10,3	26	70.333	-11,2	27,8
	Toplam	27.129	-1,4	100	252.868	-7,9	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Eylül ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör Otomotiv Endüstrisi

2024 yılı Eylül ayında sektör bazında Otomotiv Endüstrisi 3,41 milyar \$ ihracat ve %17,7 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör olmuştur. Kimyevi Maddeler ve Mamulleri sektörü 2,22 milyar \$ ihracat ve %11,5 payla ikinci sırada yer almıştır. Hazırgiyim ve Konfeksiyon sektörü ise 1,59 milyar \$ ihracat ve %8,2 payla Eylül ayında en fazla ihracat gerçekleştiren üçüncü sektör olmuştur. Eylül ayında Türkiye ihracatının kilogram birim fiyatı %13,1 artışla 1,53 \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı											
Sıra	Sektör	Eylül 2024					Ocak-Eylül 2024				
		İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)	İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	3,41	20,87	17,67	8,73	14,76	26,93	5,31	16,21	8,21	3,84
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	2,22	-20,14	11,49	1,06	0,11	23,19	4,16	13,95	1,00	-11,42
3	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,59	-4,96	8,23	14,61	5,22	13,61	-8,49	8,19	15,46	0,04
4	Elektrik ve Elektronik	1,48	6,22	7,69	4,60	-5,93	12,21	1,92	7,35	4,57	-10,72
5	Çelik	1,47	7,45	7,65	0,89	-4,45	12,21	10,66	7,35	0,92	-13,54
6	Demir ve Demir Dışı Metaller	1,04	2,86	5,42	4,51	2,12	9,29	-2,96	5,59	4,44	-2,38
7	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	0,97	-16,82	5,01	0,98	38,75	8,72	-1,56	5,25	0,95	4,68
8	Makine ve Aksamları	0,93	-7,55	4,82	7,35	2,17	8,29	-0,45	4,99	7,35	2,59
9	Tekstil ve Hammaddeleri	0,81	-7,30	4,18	4,03	2,48	7,02	-1,76	4,23	3,96	-6,74
10	Mücevher	0,67	-3,06	3,49	570,35	-3,50	5,39	14,42	3,24	541,12	-3,71
11	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	0,66	-2,61	3,43	1,29	4,37	5,83	-1,89	3,51	1,34	-6,88
12	İklimlendirme Sanayii	0,62	2,23	3,21	5,64	-2,29	5,29	-1,25	3,18	5,55	-8,96
13	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,57	31,73	2,94	70,46	-6,88	4,30	12,25	2,59	60,39	2,04
14	Madencilik Ürünleri	0,49	0,96	2,55	0,19	-12,36	4,42	3,90	2,66	0,20	-0,20
15	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,38	-1,41	1,96	0,15	2,01	3,26	-7,73	1,96	0,15	-9,34
16	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,33	12,50	1,72	3,11	13,64	2,80	8,58	1,69	3,09	3,53
17	Yaş Meyve ve Sebze	0,27	10,10	1,39	0,82	-5,75	2,41	4,85	1,45	0,80	2,99
18	Halı	0,25	-2,14	1,30	3,10	-0,20	2,09	6,72	1,26	3,17	0,00
19	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,23	30,73	1,22	3,99	-72,37	1,37	0,29	0,82	5,76	-40,22
20	Meyve Sebze Mamulleri	0,23	4,45	1,18	1,31	4,56	1,97	15,84	1,18	1,25	3,82
21	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,20	47,23	1,03	4,67	46,53	1,25	16,3	0,75	4,25	35,18
22	Fındık ve Mamulleri	0,20	29,53	1,02	7,89	26,49	1,74	44,20	1,05	8,12	29,78
23	Deri ve Deri Mamulleri	0,13	-16,73	0,69	13,04	8,50	1,17	21,33	0,70	11,58	0,87
24	Tütün	0,08	-3,97	0,40	8,29	12,14	0,72	1,18	0,43	8,58	8,92
25	Zeytin ve Zeytinyağı	0,06	4,21	0,29	4,30	14,76	0,61	-16,5	0,37	4,93	32,84
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,01	16,94	0,04	2,12	0,03	0,11	-0,7	0,06	2,54	7,62
	Toplam (TİM Verileri)	19,28	0,75	100,00	1,53	13,10	166,18	2,29	100,00	1,45	-5,45
	İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı	2,72	-16,72	12,37	-	-	26,63	9,11	13,81	-	-
	Genel İhracat Toplamı	22,01	-1,80	100	-	-	192,81	3,18	100	-	-

Kaynak: TİM

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı'

Eylül ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 2,9 milyar \$ ile Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %18,5 artmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ihracat %1,1 artış ve 2,2 milyar \$ ile takip etmektedir. Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %5,3 artışla 1,4 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Eylül 2024		Ocak-Eylül 2024	
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.901	18,5	23.341	4,5
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.165	1,1	18.976	1,3
3	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.409	5,3	11.980	5,5
4	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.011	-30,5	9.623	7,6
5	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	982	-42,1	12.718	10,4
6	39	Plastikler ve mamulleri	965	7,9	8.144	2,8
7	72	Demir ve çelik	953	17,2	7.792	18,8
8	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	920	-2,8	7.558	-3,3
9	73	Demir veya çelikten eşya	854	-6,9	7.303	-1,9
10	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	594	-7,6	5.694	-9,3
11	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	514	19,4	4.275	22,3
12	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	441	0,8	3.906	-4,1
13	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	429	-1,3	3.715	-2,0
14	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	344	5,4	2.807	-3,4
15	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	312	15,6	2.577	19,6
16	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	264	6,1	1.526	-15,0
17	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	262	-6,7	2.335	-4,6
18	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	254	-4,0	2.130	6,5
19	74	Bakır ve bakırdan eşya	241	22,5	2.218	13,5
20	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar, hazır yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	238	-3,6	2.239	-3,9
		Liste Toplamı	16.052	-2,3	140.855	3,7
		Diğer	5.956	-0,5	51.953	1,8
		Toplam	22.007	-1,8	192.808	3,2

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu 'Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar'

Eylül ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 4,7 milyar \$ ile Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %16,6 azalmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ithalat %1 azalış ve 3,2 milyar \$ ile takip etmektedir. Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %9,5 azalışla 2,5 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Eylül 2024		Ocak-Eylül 2024	
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	4.692	-16,6	48.018	-7,3
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	3.222	-1,0	29.528	-3,3
3	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	2.503	9,5	20.097	-3,9
4	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.427	-8,5	23.020	0,7
5	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.844	-13,7	16.344	-39,0
6	72	Demir ve çelik	1.738	9,5	17.390	-8,9
7	39	Plastikler ve mamulleri	1.278	-3,0	11.827	-6,9
8	29	Organik kimyasal ürünler	767	21,2	7.162	2,0
9	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	582	7,6	4.855	1,2
10	74	Bakır ve bakırdan eşya	516	51,2	4.408	-7,1
11	30	Eczacılık ürünleri	492	22,2	3.943	6,8
12	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	489	-3,7	4.406	-6,5
13	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	481	75,7	3.694	33,6
14	73	Demir veya çelikten eşya	346	14,4	3.106	2,6
15	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	336	5,7	2.950	-0,8
16	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	252	-9,9	2.540	-5,2
17	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar, hazır yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	217	-9,4	2.170	-13,0
18	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	210	-6,5	2.235	-6,2
19	32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vernikler, macunlar, mürekkepler, vb.	201	-1,7	1.915	-3,5
20	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	192	13,0	1.429	16,9
		Liste Toplamı	22.785	-2,2	211.037	-7,9
		Diğer	4.344	3,2	41.831	-7,7
		Toplam	27.129	-1,4	252.868	-7,9

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı Eylül ayında %24,7 arttı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Eylül ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %24,7 artışla ve %4 payla 0,82 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı ise %7,1 artışla ve %38,2 payla 7,95 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı geçen yıla kıyasla %12,9 azalışla ve %27 payla 5,61 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı bu dönemde %-2,3 değişim ve %30,8 pay ile 6,4 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Eylül 2024			Ocak-Eylül 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	824	24,7	4,0	6.161	18,1	3,4
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	7.951	7,1	38,2	67.207	1,7	36,9
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	5.610	-12,9	27,0	52.517	4,7	28,9
4	Düşük Teknolojili Ürünler	6.404	-2,3	30,8	56.022	1,4	30,8
Toplam		20.789	-1,4	100,0	181.907	2,9	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Yüksek teknoloji ürünlerin ithalatı Eylül ayında %19,7 arttı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Eylül ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %19,7 artışla ve %12,6 payla 2,87 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı ise %1,9 azalışla ve %43,5 payla 9,92 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı geçen yıla kıyasla %12,3 azalışla ve %30,8 payla 7,02 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı bu dönemde %19,9 değişim ve %13 pay ile 2,97 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Eylül 2024			Ocak-Eylül 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	2.872	19,7	12,6	23.062	1,8	11,2
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	9.923	-1,9	43,5	91.137	-2,7	44,3
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	7.020	-12,3	30,8	64.157	-20,8	31,2
4	Düşük Teknolojili Ürünler	2.971	19,9	13,0	27.592	13,2	13,4
Toplam		22.785	-0,9	100,0	205.948	-7,1	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tüketim Malları ihracatının payı %35,7 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2024 yılının Eylül ayında Yatırım (Sermaye) Malları ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %5,2 artış ve %14,2 pay ile 3,13 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ihracatı %6,8 azalış ve %49 payla 10,78 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ihracatı ise %1,6 artış ve %35,7 payla 7,85 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Eylül 2024			Ocak-Eylül 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	3.135	5,2	14,2	24.691	2,4	12,8
2	Hammadde-Aramallar	10.778	-6,8	49,0	97.794	3,0	50,7
3	Tüketim Malları	7.849	1,6	35,7	68.156	3,1	35,3
4	Diğer	246	73,8	1,1	2.169	27,7	1,1
	Toplam	22.007	-1,8	100,0	192.808	3,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hammadde-Aramallar ithalatının payı %67,7 olarak gerçekleşti

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2024 yılının Eylül ayında Yatırım (Sermaye) Malları ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %5,9 artış ve %16,1 pay ile 4,37 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ithalatı %6,2 azalış ve %67,7 payla 18,36 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ithalatı ise %12,1 artış ve %15,6 payla 4,23 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Eylül 2024			Ocak-Eylül 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	4.372	5,9	16,1	37.825	-1,2	15,0
2	Hammadde-Aramallar	18.361	-6,2	67,7	175.787	-12,9	69,5
3	Tüketim Malları	4.232	12,1	15,6	38.805	13,5	15,3
4	Diğer	164	546,1	0,6	452	115,9	0,2
	Toplam	27.129	-1,4	100,0	252.868	-7,9	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ülke Gruplarında Yer Alan Ülkeler

Avrupa Birliği 27: Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan

Yakın ve Orta Doğu: Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, İran, İsrail, Katar, Kuveyt, Lübnan, Oman, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün, Yemen

Diğer Avrupa (AB Hariç): Arnavutluk, Andorra, Beyaz Rusya (Belarus), Bosna-Hersek, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Rusya, San Marino, Sırbistan, İsviçre, Ukrayna, Birleşik Krallık, İzlanda, Lihtenştayn, Moldova, Monako, Kosova, Vatikan

Diğer Asya: Afganistan, Azerbaycan, Bangladeş, Bhutan, Brunei, Çin, Ermenistan, Filipinler, Gürcistan, Hindistan, Endonezya, Japonya, Kamboçya, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kore, Güney Kore, Laos, Malezya, Maldivler, Moğolistan, Myanmar, Nepal, Pakistan, Singapur, Sri Lanka, Tacikistan, Tayland, Türkmenistan, Özbekistan, Vietnam, Doğu Timor

Kuzey Amerika: Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Meksika

Kuzey Afrika: Cezayir, Mısır, Libya, Fas, Sudan, Tunus, Batı Sahra

Diğer Afrika: Angola, Benin, Botsvana, Burkina Faso, Burundi, Cabo Verde, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Komorlar, Kongo Cumhuriyeti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Cibuti, Ekvator Ginesi, Eritre, Esvatini, Etiyopya, Gabon, Gambia, Gana, Gine, Gine-Bissau, Fildişi Sahili, Kenya, Lesotho, Liberya, Madagaskar, Malavi, Mali, Moritanya, Mauritius, Mozambik, Namibya, Nijer, Nijerya, Ruanda, Sao Tome ve Principe, Senegal, Seyşeller, Sierra Leone, Somali, Güney Afrika, Güney Sudan, Tanzanya, Togo, Uganda, Zambiya, Zimbabve

Orta Amerika ve Karayipler: Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Barbados, Belize, Kosta Rika, Küba, Dominika, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Grenada, Guatemala, Haiti, Honduras, Jamaika, Nikaragua, Panama, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Trinidad ve Tobago

Güney Amerika: Arjantin, Bolivya, Brezilya, Şili, Kolombiya, Ekvador, Guyana, Paraguay, Peru, Surinam, Uruguay, Venezuela

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

2024'ün ilk dokuz ayında emtia piyasaları, geçtiğimiz yıl yaşanan satış baskısından toparlanarak yükseliş trendine girmiştir. Bu yükselişte ABD Merkez Bankası ve diğer merkez bankalarının faiz indirimleri, Çin'in ekonomik politikaları ve artan jeopolitik riskler önemli rol oynamıştır. Çin'in ABD yaptırımlarına karşılık verebileceğine dair beklentiler ve küresel iklim olayları, yıl boyunca emtia fiyatlarının yükselmesine neden olan başlıca faktörler arasında yer almıştır.¹⁸

Eylül ayında varil petrol son 3 yılın en düşük aylık ortalamasında fiyatlanmış olsa da Ekim ayının ilk haftası ile birlikte Çin'in büyüme yönlü politikalarının Avrupa'dan gelen talebin azalmasını telafi etmesiyle petrol fiyatları tekrar 80 USD seviyelerine yükselmiştir. Altın fiyatları ise Eylül ayında yine hem aylık ortalama hem anlık olarak tüm zamanların en yüksek fiyatlandırmasına ulaşmıştır. Gümüş fiyatları benzer bir seyrinde gerçekleşti. Bakır, alüminyum, nikel ve çinko gibi metallerde önemli artışlar görülmüştür. Kauçuk üreten ülkelerde mevsimsel sıcaklık artışları ve yağışların azalması sebebiyle arz sıkışması devam ederken, Çin'den gelen talepte yaşanan artış fiyatları yeniden yukarı yönlü etkiledi. Tarım emtialarında ise karmaşık bir tablo ortaya çıktı. Buğday ve mısır fiyatlarında düşüşler gözlemlenirken, kakao ve kahve gibi ürünlerde güçlü fiyat artışları yaşandı. Şeker fiyatları artarken, pamuk düşüş yaşadı.

Eylül ayında Enerji Fiyatları Endeksi %7,1 geriledi

Dünya Bankası tarafından yayınlanan küresel emtia fiyatları verilerine göre 2024 yılı Eylül ayında Enerji fiyatları endeksi bir önceki aya göre %7,1 azalmıştır. Yıllık bazda ise enerji fiyatları endeksi %19 düşmüştür. Doğalgaz fiyatları bir önceki aya göre %13,1 artarken, yıllık bazda azalış oranı %14,7 olmuştur. Ortalama Petrol fiyatları ise aylık bazda %7,3 düşerken, geçen yılın Eylül ayına göre fiyatlar %21,5 azalmıştır.

Metal Emtia Fiyatları Endeksi %1,8 arttı

2024 Eylül döneminde Metal fiyatları endeksi bir önceki aya göre %1,8 oranında artmıştır. Bir önceki yıla göre ise Metal fiyatları endeksi %4,2 yükselmiştir. Alüminyum fiyatları aylık bazda %4,5 artarken, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla artış oranı %12,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bakır fiyatları ise bir önceki aya göre %3 artarken yıllık bazda fiyatlar %11,6 yükselmiştir. Demir fiyatları bir önceki aya göre %7,1 oranında azalırken, yıllık bazda %23,3 azalmıştır.

Değerli Metal Emtia Fiyatları Endeksi %4,3 yükseldi

Değerli Metal emtia fiyatları endeksi Eylül yılının 2024 ayında bir önceki aya kıyasla %4,3 oranında yükselmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre endeks değeri %33,2 artmıştır. Altın fiyatları 2024 yılının Eylül ayında bir önceki aya göre %4,1 artarken, Gümüş fiyatlarında artış oranı %5,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise Altın fiyatları %34,2 yükselmiştir. Gümüş fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre %30,4 artmıştır.

¹⁸ Anadolu Ajansı Commodity markets trend bullish in 2024 after last year's selling pressure [2](#)

Tarım Fiyat Endeksi %2,8 arttı, Gıda Fiyat Endeksi %3,1 yükseldi

Gıda Emtia Fiyatları Endeksi Eylül 2024 döneminde aylık bazda %3,1 oranında yükselirken, Tarım Fiyatları Endeksi %2,8 artmıştır. Yıllık bazda incelendiğinde ise Gıda Emtia Fiyatları Endeksi %7,8 oranında azalmış, Tarım Fiyatları Endeksi ise %3,1 oranında yükselmiştir.

Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

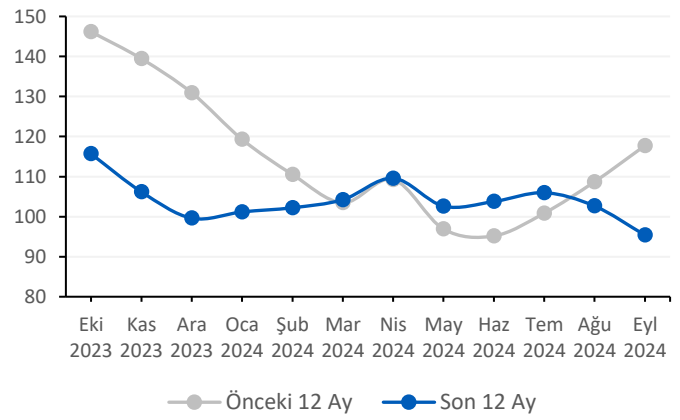
Ana grup emtia endeksleri ve temel emtia fiyatlarının Eylül 2024 dönemi itibarıyla değişimleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. "Yıllık" değişimler 2024 yılı Eylül ayındaki değerlerin bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama değişimini, "Aylık" değişimler ise 2024 yılı Eylül ayındaki değerlerin bir önceki aya göre ortalama değişimini ifade etmektedir.

Enerji Fiyatları Endeksi

Yıllık: %19↓ Aylık: %7,1↓

Enerji fiyatları endeksi Eylül 2024 döneminde aylık bazda %7,1 düşmüştür. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %19 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 115,7 ile Ekim 2023 döneminde ulaşırken, 95,4 ile Eylül 2024 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Enerji Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

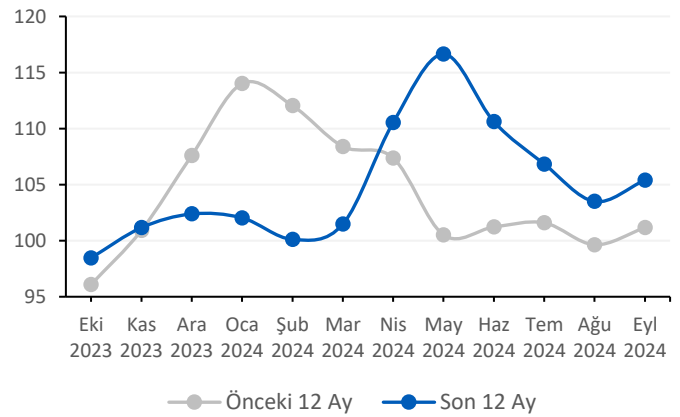

Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %4,2↑ Aylık: %1,8↑

Metal fiyatları endeksi Eylül 2024 döneminde aylık bazda %1,8 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %4,2 daha yüksek seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 116,6 ile Mayıs 2024 döneminde ulaşırken, 98,5 ile Ekim 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

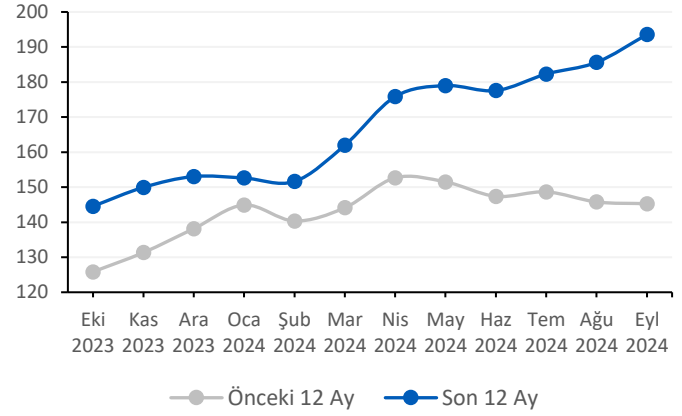

Değerli Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %33,2 ↑ Aylık: %4,3 ↑

Değerli Metal fiyatları endeksi Eylül ayında bir önceki aya göre %4,3 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %33,2 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 193,6 ile Eylül 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 144,6 ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

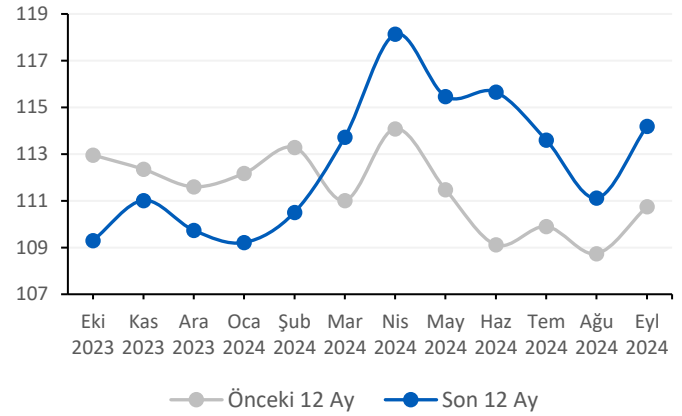

Tarım Fiyatları Endeksi

Yıllık: %3,1 ↑ Aylık: %2,8 ↑

Tarım fiyatları endeksi Eylül ayında bir önceki aya göre %2,8 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %3,1 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 118,1 ile Nisan 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 109,2 ile Ocak 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

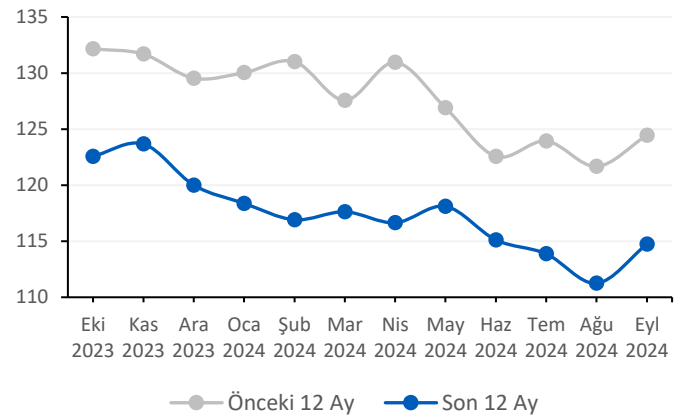

Gıda Fiyatları Endeksi

Yıllık: %7,8 ↓ Aylık: %3,1 ↑

Gıda fiyatları endeksi Eylül ayında bir önceki aya göre %3,1 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %7,8 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 123,7 ile Kasım 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 111,2 ile Ağustos 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Gıda Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

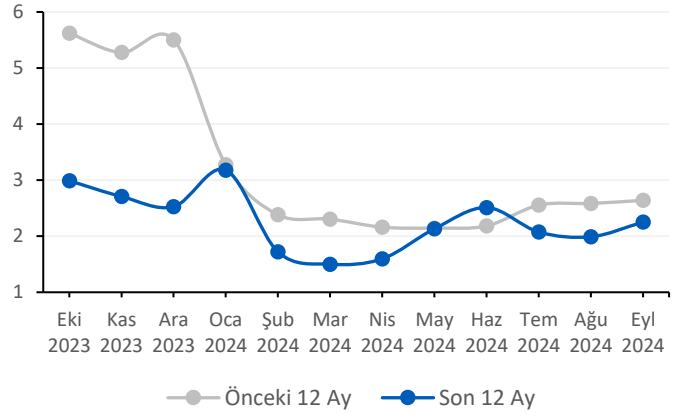

Doğalgaz Fiyatları

Yıllık: %14,7↓ Aylık: %13,1↑

Eylül ayında doğalgaz fiyatları bir önceki aya göre %13,1 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %14,7 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 3,2 USD/mmbtu ile Ocak 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1,5 USD/mmbtu ile Mart 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/mmbtu)

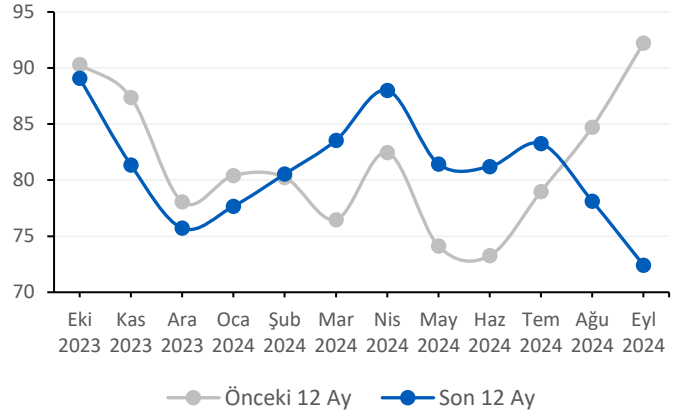

Petrol Fiyatları

Yıllık: %21,5↓ Aylık: %7,3↓

Petrol fiyatları Eylül ayında bir önceki aya göre %7,3 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %21,5 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 89,1 USD/varil ile Ekim 2023 döneminde ulaşılrken, en düşük ortalama fiyat 72,4 USD/varil ile geçtiğimiz ay yani Eylül 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/varil)

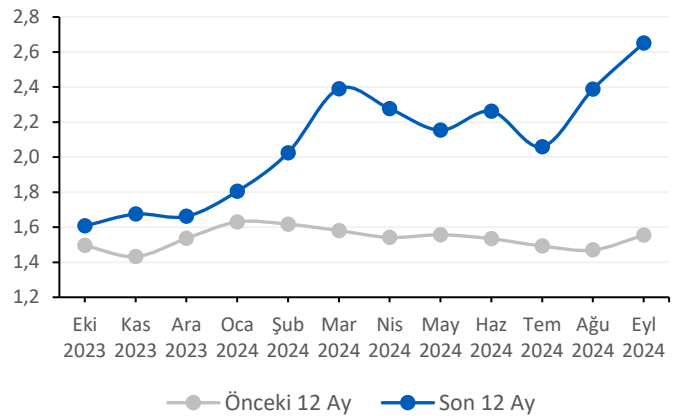

Kauçuk Fiyatları

Yıllık: %70,6↑ Aylık: %11,1↑

Kauçuk fiyatları Eylül ayında bir önceki aya göre %11,1 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %70,6 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2,7 USD/kg ile Eylül 2024 döneminde ulaşılrken, en düşük ortalama fiyat 1,6 USD/kg ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Kauçuk Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/kg)

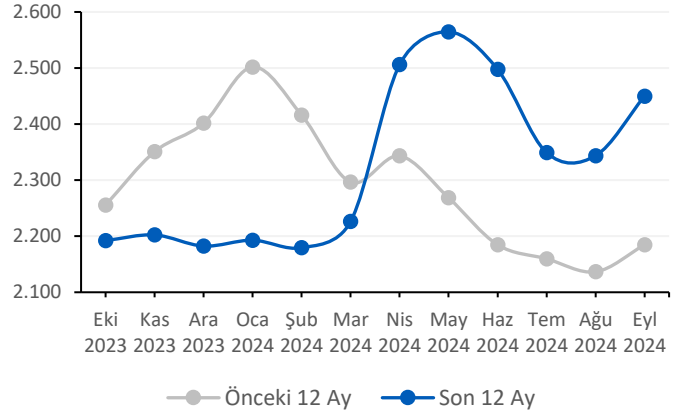

Alüminyum Fiyatları

Yıllık: %12,1 ↑ Aylık: %4,5 ↑

Eylül ayında alüminyum fiyatları bir önceki aya göre %4,5 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %12,1 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2564,5 USD/ton ile Mayıs 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2179,5 USD/ton ile Şubat 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ton)

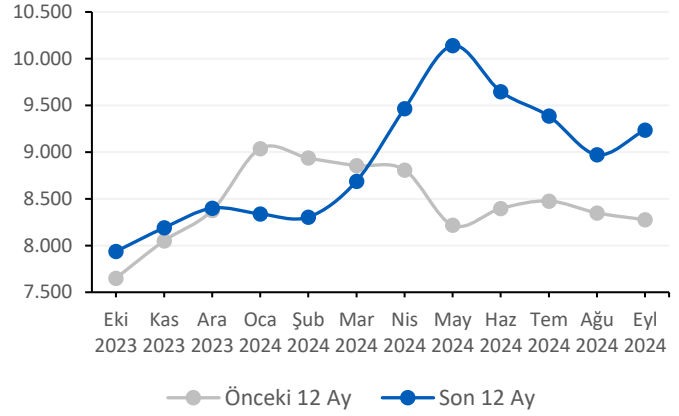

Bakır Fiyatları

Yıllık: %11,6 ↑ Aylık: %3 ↑

Eylül ayında bakır fiyatları bir önceki aya göre %3 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %11,6 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 10139,3 USD/ton ile Mayıs 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 7937,2 USD/ton ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ton)

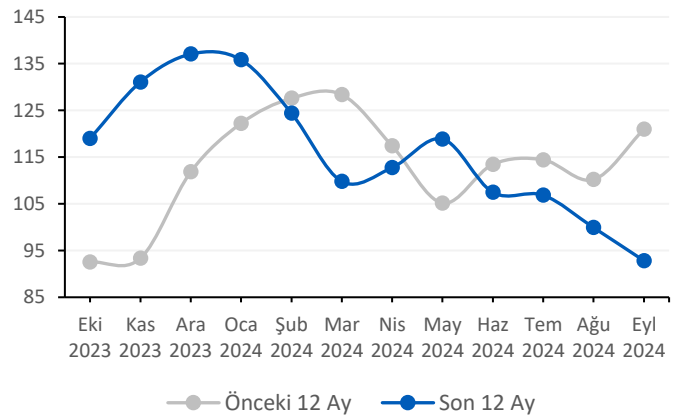

Demir Fiyatları

Yıllık: %23,3 ↓ Aylık: %7,1 ↓

Eylül ayında demir fiyatları bir önceki aya göre %7,1 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %23,3 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 137,1 ile USD/kuru metrik ton Aralık 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 92,8 USD/kuru metrik ton ile Eylül 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/kuru ton)

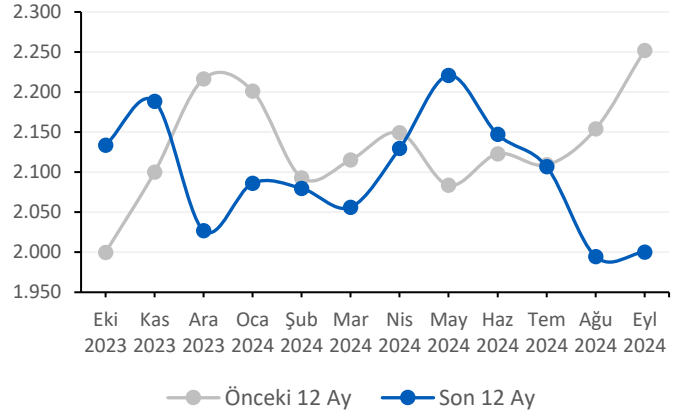

Kurşun Fiyatları

Yıllık: %11,2↓ Aylık: %0,3↑

Kurşun fiyatları Eylül ayında bir önceki aya göre %0,3 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %11,2 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2220,8 USD/ton ile Mayıs 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 1994,6 USD/ton ile Ağustos 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Kurşun Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ton)

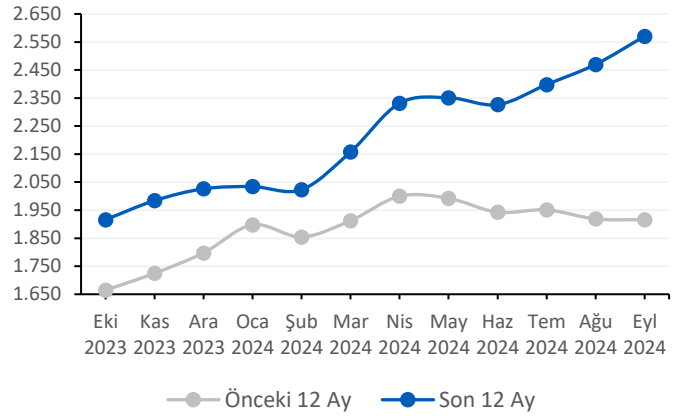

Altın Fiyatları

Yıllık: %34,2↑ Aylık: %4,1↑

Eylül ayında altın fiyatları bir önceki aya göre %4,1 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %34,2 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2570,6 USD/ons ile Eylül 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1916,3 USD/ons ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ons)

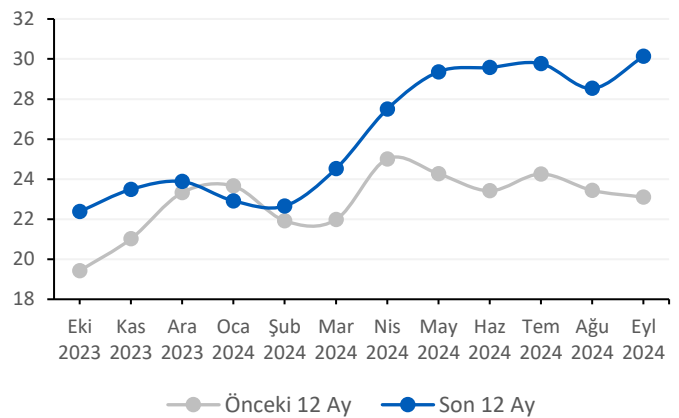

Gümüş Fiyatları

Yıllık: %30,4↑ Aylık: %5,6↑

Eylül ayında gümüş fiyatları bir önceki aya göre %5,6 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %30,4 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 30,1 USD/ons ile Eylül 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 22,4 USD/ons ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (USD/ons)

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri																		
Emtia Endeksleri	2010 Baz Yıl	2022				2023				Oca.-Eyl. 2023 Ort.	Oca.-Eyl. 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Eyl. 2023	Eyl. 2024	Yıllık Değ.(%)	Ağu. 2024	Eyl. 2024	Aylık Değ.(%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	140,5	132,6	143,6	121,8	139,1	140,5	132,6	143,6	106,9	103,1	-3,6	117,7	95,4	-19,0	102,6	95,4	-7,1
Metal	100	163,4	125,4	142,3	128,3	150,5	163,4	125,4	142,3	105,1	106,3	1,2	101,2	105,4	4,2	103,5	105,4	1,8
Değerli Metal	100	167,6	100,6	129,5	114,9	131,8	167,6	100,6	129,5	146,7	173,3	18,1	145,3	193,6	33,2	185,6	193,6	4,3
Tarım	100	138,8	101,5	131,8	112,3	131,1	138,8	101,5	131,8	111,2	113,5	2,1	110,8	114,2	3,1	111,1	114,2	2,8
Gıda	100	111,1	111,5	143,1	112,2	129,5	111,1	111,5	143,1	126,6	115,8	-8,5	124,5	114,7	-7,8	111,2	114,7	3,1

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi																		
Değer: ABD Doları		2022				2023				Oca.-Eyl. 2023 Ort.	Oca.-Eyl. 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Eyl. 2023	Eyl. 2024	Yıllık Değ.(%)	Ağu. 2024	Eyl. 2024	Aylık Değ.(%)
Emtia	Birim	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğalgaz*	mmBtu	4,6	7,5	7,9	5,5	2,7	2,2	2,6	2,7	2,5	2,1	-14,7	2,6	2,3	-14,7	2,0	2,3	13,1
Petrol**	varil	96,6	110,1	96,4	85,3	79,1	76,6	85,3	82,1	80,3	80,7	0,5	92,2	72,4	-21,5	78,1	72,4	-7,3
Kauçuk	kg	2,07	2,06	1,62	1,49	1,61	1,54	1,51	1,65	1,55	2,22	43,2	1,55	2,65	70,6	2,39	2,65	11,1
Alüminyum	ton	3.250	2.879	2.355	2.336	2.405	2.266	2.160	2.192	2.277	2.368	4,0	2.185	2.450	12,1	2.344	2.450	4,5
Bakır	ton	9.985	9.521	7.758	8.025	8.944	8.474	8.368	8.176	8.595	9.131	6,2	8.277	9.237	11,6	8.972	9.237	3,0
Demir	ton	142,5	137,7	105,7	99,2	126,1	112,0	115,2	129,0	117,8	112,1	-4,8	121,0	92,8	-23,3	99,9	92,8	-7,1
Kurşun	ton	2.325	2.196	1.976	2.105	2.137	2.119	2.172	2.116	2.142	2.091	-2,4	2.252	2.000	-11,2	1.995	2.000	0,3
Altın	ons	1.873	1.874	1.726	1.729	1.888	1.978	1.929	1.976	1.932	2.296	18,9	1.916	2.571	34,2	2.470	2.571	4,1
Gümüş	ons	24,0	22,7	19,3	21,3	22,5	24,2	23,6	23,3	23,4	27,2	16,1	23,1	30,1	30,4	28,5	30,1	5,6

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
 - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
 - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
 - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
 - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
 - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.
- Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü Kamu Forumu 2024

2001 yılından beri Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) her yıl belirlenen tema altında organize ettiği Kamu Forumu (Public Forum), dünya genelinden uluslararası ticaret camiasını küresel ticaretteki son gelişmeleri tartışmaları ve çok taraflı ticaret sistemini geliştirme yolları önermeleri için bir araya getirmektedir. Etkinliğe sivil toplum, akademi, iş dünyası, devlet, uluslararası kuruluşlar ve medyadan temsilci katılmaktadır. Bu yıl 10-13 Eylül 2024 tarihleri arasında Cenevre'de gerçekleşen Kamu Forumu'na rekor düzeyde katılım söz konusudur. 640 konuşmacı ve yaklaşık 4400 katılımcı 138 oturumda bir araya gelmiştir. Bu yılın ana teması "Yeniden küreselleşme: Daha İyi Bir Dünya İçin Daha İyi Ticaret (Re-globalization: Better Trade for a Better World)". Alt temalar ise ticaretin faydasını artıracak yeşil politikalar, ilerleme sağlamak ve refahı artırmak için hizmet ticareti ve kapsayıcı ticaret katalizörü olarak dijitalleşmedir.

DTÖ Kamu Forumu kapsamında ticareti etkileyen muhtelif konularda farklı bakış açılarını yansıtan çok sayıda oturum gerçekleştirilmiştir. Bunlar arasında düşük karbonlu çelik değer zinciri, yarı iletken tedarik zincirleri, hidrojen ekonomisinde çok taraflı ticaretin rolü, sanayi politikalarının küreselleşmeyle ilişkisi, e-ticaret ortak girişimi ve kapsayıcılık, kritik hammaddeler, ticaret ve iklim krizi gibi öne çıkan oturumların kısa özetleri aşağıda sunulmaktadır.

İMMİB olarak organize ettiğimiz "Enerji Yoğun Metal Sektörlerinin Dekarbonizasyonu ve Küresel Ticaret" başlıklı oturumun moderatörlüğünü DTÖ Nezdinde Türkiye Daimî Temsilci Yardımcısı Ayşegül Şahinoğlu Yerdeş'in gerçekleştirmiştir.

Oturumda CRU'da baş analist Zaid Aljanabi, küresel birincil alüminyum sektörünün genel tablosunu çizmiş ve son yirmi yıldır Doğu'ya kayan üretimi ele almıştır. Dekarbonizasyon için enerji kaynağının önemini altını çizmiştir. Başlıca alüminyum pazarlarını, düşük karbonlu alüminyum kaynaklarını ve jeopolitik faktörlerle kayan küresel ticaret akışlarını ele almıştır. Enerji dönüşümünde alüminyumun oynadığı kritik rolü, hurda alüminyumun önemi, kısıtları ve fırsatlarını değerlendirmiştir.

Trade Resources Company Yönetici Ortak Bülent Hacıoğlu artan korumacılığın ve ticaret koruma önlemlerinin enerji yoğun sektörlerin karbonsuzlaşma çabalarını zayıflatabileceğine yönelik endişelere dikkat çekmiştir. İklimle ilgili ticaret politikalarının korumacılığa kaymaması ve söz konusu politikalar içinde tutarlılık sağlanması gerektiğinin altını çizmiştir. Bir yandan dekarbonizasyonu destekleyen sübvansiyonlar ve devlet teşvikleri sağlanırken öte yandan bunların ticaret koruma soruşturmasında cezalandırılmasının ihracatçılar için yarattığı ikileme vurgu yapmıştır.

Enerji Yoğun Metal Sektörlerinin Dekarbonizasyonu ve Küresel Ticaret Oturumu

Assan Alüminyum Strateji ve Pazarlama Direktörü Yavuz Arkun, AB'ye ihracat yapan firmalar için AB SKDM'nin yarattığı ek bürokratik yükün ticareti yavaşlatıcı yanına vurgu yapmıştır. SKDM'nin geçiş dönemi zamanlamasının raporlama ve uyum süreçlerinde belirsizliklere yol açtığını vurgulamıştır. Raporlamaya istekli AB dışındaki ihracatçı firmaların verileri olmasına rağmen karşılaştıkları sıkıntıları dile getirmiştir. AB içindeki üreticilerin dahi SKDM sürecinde zorluk çektiğini, belirsizlik içinde dolaylı gümrük temsilcilerinin de risk almaya yanaşmadıklarını eklemiştir. SKDM'nin mevcut haliyle alüminyum sektöründe karbon kaçağını önlemek için en uygun çözüm olup olmadığını masaya yatırmıştır.

UK Steel Ticaret ve Ekonomi Politikaları Yöneticisi Chrysa Glystra, çelik sektörünün karbonsuzlaşması için gereken büyük sermaye ve enerji maliyetlerini değerlendirmiştir. Düşük enerji fiyatlarına erişimin rekabetçilik üzerindeki belirleyici etkisinin; taleple paralel gitmeyen çelik kapasite artışının altını çizmiştir. Karbon emisyonu fazla olan yüksek fırınlara yapılan yatırımların, dekarbonizasyon çabalarıyla çelişmesine değinmiştir. Bir yandan dekarbonize olmaya çalışırken öte yandan rekabetçi kalmayı sağlayacak çerçevede politika oluşturma gereksinimini dile getirmiştir.

[Düşük Karbonlu Çelik Değer Zincirlerini Şekillendirmede Ticaretin Rolü](#) hakkındaki oturumda çelik sanayisinin düşük emisyonlu uygulamalara geçişi ve bu süreci destekleyecek ticaret politikalarının önemi vurgulanmıştır. Küresel demir ve çelik endüstrisinin karbonsuzlaşmasının büyük maliyetleri olduğu ve sera gazı emisyonlarına olan önemli katkısı üzerinde durulmuştur. Panelde bu geçişin zorlukları, zaman ve yatırım gerekliliği tartışılmıştır. Emisyon ölçümünde iş birliğinin, ticaret politikalarının eşit rekabet ortamı sağlamadaki rolüyle birlikte önemi vurgulanmıştır. Ayrıca 2050'ye kadar net sıfır emisyon hedefine ulaşmak için uluslararası iş birliğine duyulan ihtiyaç ele alınmıştır.

Oturumda ayrıca düşük emisyonlu çeliğin bulunabilirliği ve küresel ticarete kabul görmesinin önemi üzerinde durulmuştur. Hurda çelik kullanımını teşvik eden politikalara olan ihtiyaç belirtilmiştir. Karbon politikalarının korumacı amaçlarla kullanılmasının engellenmesi gerektiği, ticaret ve iklim politikalarının uyum içinde çalışmasının önemine dikkat çekilmiştir. Temiz enerjiye erişimde yaşanan zorluklar ve düşük emisyonlu çelik teknolojilerinin geliştirilmesinde destekleyici politikaların eksikliği dile getirilmiş, kısa vadede yüklenilmesi gereken yüksek maliyetlere işaret edilmiştir.

[Dünya Ticaret Raporu Lansmanında](#) DTÖ Genel Direktörü, yaptığı konuşmada korumacılığın kapsayıcılığı sağlamada etkili bir yöntem olmadığını vurgulayarak daha fazla ve daha iyi ticaretin, insanları küresel ekonominin ana akımına taşımak için en etkili yol olduğunu belirtmiştir. Ancak bu hedefe ulaşmak için sadece ticaret politikalarının yeterli olmadığını ve tamamlayıcı iç politika önlemlerinin gerekli olduğunu ifade etmiştir. Ticaret politikalarında yapılan reformların büyüme sağladığını ve düşük gelirli ekonomilerin ticaret maliyetlerindeki düşüşlerle önemli kazançlar elde ettiğini vurgulamıştır. Ancak Afrika, Latin Amerika ve Orta Doğu'daki birçok yoksul ülkenin küresel ticaretin kuyusunda kaldığına ve bu ülkelerin entegrasyonunun artırılması gerektiğine dikkat çekmiştir.

DTÖ Baş Ekonomisti ise raporda ticarete katılım ile gelir eşitsizliklerinin azalması arasında güçlü bir bağ olduğunu ve DTÖ üyeliğinin ticareti önemli ölçüde artırdığına dair bulgulara işaret etmiştir. Ticaret açığı ile gelir eşitsizliği arasında güçlü bir ilişki olmadığını vurgulayan ekonomist, kapsayıcılığın artırılması için sadece ticaretin yeterli olmadığını, açık ticareti destekleyici iç politikalar ve uluslararası iş birliğine dayalı kapsamlı stratejilerin gerekliliğini dile getirmiştir.

Kaynak: DTÖ (2024)

[Küresel Yarı İletken Tedarik Zinciri Dayanıklılığını Güçlendirmek: DTÖ'nün Önemli Rolü](#) başlıklı oturumda, küresel yarı iletken tedarik zincirinin dayanıklılığı ve DTÖ'nün bu alandaki kritik rolü ele alınmıştır. Yarı iletken sektörünün, ABD, Güney Kore, Japonya, Çin, Tayvan ve Avrupa gibi bölgelerde yoğunlaşan üretim faaliyetleriyle karmaşık bir yapıya sahip olduğu ve tedarik zincirlerinin daha dayanıklı hale getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca nitelikli iş gücünün geliştirilmesi ve sektördeki yatırımların önemi tartışılmıştır. Filipinler'in yarı iletken sektöründeki rolü ve Kosta Rika'nın bu alandaki başarıları örnek gösterilmiştir. Özellikle Bilgi Teknolojisi Anlaşması'nın, bu ülkelerin yarı iletken ihracatındaki artışa ve ekonomik kalkınmalarına katkı sağladığı belirtilmiştir.

Taiwan Semiconductor Manufacturing Company (TSMC) gibi önde gelen firmaların, geniş tedarik zincirleri ve uluslararası iş birlikleri sayesinde yarı iletken üretiminde nasıl bir rol oynadıkları tartışılmıştır. TSMC'nin 20'den fazla ülkede 3.000 tedarikçi ile çalıştığı ve sektördeki ticaretin büyük ölçüde DTÖ anlaşmalarına dayandığı ifade edilmiştir. E-ticaret moratoryumu gibi ticaretin kolaylaştırılmasına yönelik anlaşmaların, küresel tedarik zincirlerinin yönetiminde kritik bir öneme sahip olduğu vurgulanmıştır.

[Jason Furman ile Açılış Dersinde](#) Harvard Üniversitesi'nden Profesör Jason Furman, açılış konuşmasında küresel eşitsizliğin tarihsel gelişimini ele almış ve son çeyrek yüzyılda küresel yakınsama ile yoksulluğun azaltılmasında kaydedilen önemli ilerlemelere vurgu yapmıştır. Bu dönemde bir milyar insanın aşırı yoksulluktan kurtulması, yaşam beklentisinin artması, anne ölümlerinin azalması ve okuryazarlık oranlarının yükselmesi gibi başarıların, daha iyi makroekonomik politikalar, piyasa odaklı reformlar ve küreselleşmenin etkisiyle gerçekleştiğini belirtmiştir. Ticaretin ve uzmanlaşmanın bu süreçteki faydalarını öne çıkaran Furman, ticaretin faydalarının genellikle göz ardı edilmesine karşı uyarıda bulunmuştur.

Furman, ticaret hakkında yaygın yanılgıları ele alarak ticaret açığının kötü olduğu ve gümrük tarifelerinin ekonomik sorunları çözeceği gibi algıları eleştirmiştir. Küreselleşmenin küresel eşitsizliği azalttığını ancak gelişmiş ülkelerde eşitsizliği artırabileceğini ifade eden Furman, ticaret kısıtlamalarının bu sorunu çözmek için etkisiz olduğunu vurgulamıştır. COVID-19 pandemisi sırasında küresel tedarik zincirlerinin dayanıklılığı ve ekonomik istikrarın korunmasında küreselleşmenin rolüne dikkat çekmiştir. Ticaretin faydalarının daha iyi anlaşılması ve anlatılması gerektiğini, ABD ve Çin arasında daha fazla iş birliği çağrısında bulunarak küresel ticaretin teşvik edilmesi gerektiğini savunmuştur.

[Kapsayıcı Ticaret Katalizörü Olarak Dijital Ürün Pasaportu](#) başlıklı oturumda dijital ürün pasaportlarının küresel ticarete izlenebilirliği artırma potansiyeli ve bu sistemin ticaretin sürdürülebilirliğine katkısı vurgulanmıştır. Dijital ürün pasaportlarının, ticaret engellerini önlemek için düzenleyici uyumun sağlanması gerektiği, özellikle küçük üreticiler ve yerli topluluklar için önemli fırsatlar sunduğu belirtilmiştir. Ayrıca veri koruma, maliyet ve paydaşlar arasında iş birliği gibi zorluklar ele alınmış, dijital ürün pasaportlarının şeffaflıkla gizlilik arasındaki dengeyi korurken küçük işletmeleri dezavantajlı duruma düşürmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Panelistler, dijital ürün pasaportlarının küresel çapta benimsenmesi için uluslararası iş birliğinin ve teknik standartların önemine dikkat çekmiştir.

Panelde ayrıca dijital ürün pasaportlarının fikri mülkiyet ile kesişimi, özellikle yerli kadınlar açısından sürdürülebilir ticaretin korunmasında rol oynadığı tartışılmıştır. İzlenebilirliği blockchain gibi teknolojilerle sağlayan bu pasaportların, sertifikasyon ve denetimden ayrı bir yapıya sahip olduğu belirtilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde kapsayıcı ticaretin teşvik edilmesi ve tüketicilere sağladığı faydalarla dijital ürün pasaportlarının potansiyeli değerlendirilmiştir. Bu sistemlerin benimsenmesi için küçük oyunculara uluslararası hibelerle destek sağlanmasının gerekliliği de vurgulanmıştır.

[DTÖ 30'unda: Evrim ya da Devrim?](#) başlıklı oturumda DTÖ'nün 30. yılına odaklanılarak mevcut zorluklar ve gelecek potansiyeli tartışılmıştır. Ana konular arasında anlaşmazlıkların halli sistemindeki kriz, tıkanan ticaret müzakereleri, jeopolitik gerilimler ve iklim değişikliğinin etkileri yer almıştır. Katılımcılar kapsayıcı ticaretin, kapasite inşasının ve tek taraflı önlemlere çözümler bulmanın önemine vurgu yapmıştır. Ayrıca DTÖ'nün modern ticaret dinamiklerine, dijitalleşmeye ve çok taraflı anlaşmalara uyum sağlayacak şekilde reform edilmesinin zorunlu olduğuna dikkat çekilmiş ve orta büyüklükteki güçlerin çok taraflı ticareti ileriye taşımada öncülük etmesi gerektiği belirtilmiştir.

Oturumda dijitalleşme ve dayanıklılığın modern ticaretin zorluklarıyla başa çıkmada kilit rol oynadığı vurgulanmıştır. DTÖ'nün iklim değişikliği, dijital ticaret ve tedarik zinciri dayanıklılığı gibi yeni gerçeklere uyum sağlaması gerektiği, bu doğrultuda esnek çözümler ve çok taraflı anlaşmaların benimsenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca DTÖ'nün gelişmekte olan ülkeler için bir ses sağladığı, bu ülkelerin ticarete entegre olmasında kapasite inşası ve eğitimin kritik bir rol oynadığı dile getirilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerin daha iyi sonuçlar elde etmeleri için gruplar halinde birleşmelerinin önemine vurgu yapılmıştır.

[Ticaret ve İklim Krizi: Gelişmekte Olan Ülkelerin Politika Öncelikleri](#) başlıklı panelde, ticaret ve iklim değişikliği arasındaki etkileşim üzerinde durulmuş ve fosil yakıtlardan temiz ürünlere geçişin, iklim olaylarının ticarete etkilerinin ve gelişmekte olan ülkeleri etkileyen iklim politikalarının artışının altı çizilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerin, yüksek uyum maliyetleri ve sınırlı kapasiteleri nedeniyle ihracat rekabetçiliklerini korumakta zorlandıkları belirtilmiştir. Bu bağlamda, uluslararası iş birliği, standartların uyumlaştırılması ve gelişmekte olan ülkelere yönelik destek ihtiyacı vurgulanmıştır.

Özellikle çevresel ürünler üzerindeki tarifelerin azaltılması, ölçüm ve raporlama sistemlerinin iyileştirilmesi ve uyum maliyetlerinin düşürülmesi gibi öneriler dile getirilmiştir.

Panelde ayrıca gelişmekte olan ülkelerin sıkı çevresel standartlara ve düzenlemelere uyum sağlamada karşılaştıkları zorluklar tartışılmıştır. Sınır karbon düzenlemeleri gibi önlemlerin, gelişmekte olan ülkeler için yüksek uyum maliyetleri yaratabileceği ve bu düzenlemelerin sanayi koruması için kullanılma riski olduğu ifade edilmiştir. Ticaretin çevresel kazanımlar sağlama potansiyeline dikkat çekilmiş ve yeşil kaynak kullanımını teşvik etmek için uluslararası iş birliği çağrısı yapılmıştır. Karbon piyasalarının ve fiyatlandırma mekanizmalarının devreye sokulabilmesi için kapsamlı planlamanın gerekliliği vurgulanmış ve gelişmekte olan ülkelerin bu süreçte daha fazla desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

[Adil Enerji Dönüşümü için Döngüsel Ekonomi: Yeniden Küreselleşme Bağlamında Kritik Hammaddeler Değer Zinciri](#) başlıklı panelde uluslararası standartların döngüsellik teşvik etmedeki rolü ve ticarete kapsayıcılık ihtiyacı vurgulanmıştır. DTÖ'nün teknik engellere dair anlaşmalarının standartların ticarete engel oluşturmasını önlemek için yapıldığı bununla birlikte üyelerin teknik düzenlemelerde standartları kullanmaya teşvik edildiği belirtilmiştir. Yüksek hedefli standartların yeşil dönüşümde fırsatlar yaratabileceği ve sürdürülebilirlik ile döngüsellik madencilik bölgelerinde toplum ve çevre için fayda sağlayabileceği ifade edilmiştir. Standartların belirlenme süreçlerinde genellikle sivil toplum ve yerli toplulukların seslerinin yeterince duyulmadığına dikkat çekilerek bu süreçte daha kapsayıcı olunması gerektiği vurgulanmıştır.

Ayrıca gezegenin dokuz sınırından altısının aşıldığı ve malzeme tüketiminin 2060 yılına kadar %60 artacağına altı çizilmiştir. Çevre üzerindeki bu baskılar, kritik hammaddeler ve adil enerji dönüşümü bağlamında tartışılmıştır. Enerji dönüşümüne duyulan ihtiyaç ile çevresel etkiler arasındaki ikilem vurgulanmış, bilhassa Küresel Kuzey ve Küresel Güney arasındaki karbon ayak izi farkına dikkat çekilmiştir. AB'nin Kritik Hammaddeler Yasası ve yeşil teknolojiye yönelik stratejik ortaklıkları da ele alınmış, bu anlaşmaların bağlayıcı olmamakla birlikte ticaret sistemine stratejik ortaklıklar olarak yansıdığı belirtilmiştir. AB'nin Çin'in rafinasyon sektöründeki hakimiyetini dengelemek için bazı ekonomik faaliyetleri sübvansane ettiği de ifade edilmiştir.

[DTÖ Ticaretle İlgili Kaygılar Veri Tabanı Lansmanında](#) DTÖ'nün yeni ticaretle ilgili kaygılar veritabanının lansmanı yapılarak çok taraflı ticaret sisteminde şeffaflık ve kapsayıcılığı artırma amacı vurgulanmıştır. Veritabanı politika yapıcılar, işletmeler ve sivil toplum için önemli bir araç olarak tanımlanmıştır. Ticaretle ilgili kaygıların erken çözümüne ve bilinçli karar alma süreçlerine katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Veritabanının genişletilmesi, daha fazla komiteyi kapsamaması, kullanıcı eğitimi ve farkındalık yaratma gibi iyileştirme önerileri sunulmuştur. Veritabanı daha adil ve etkili ticaret politikalarının geliştirilmesine destek olmayı hedeflediği ifade edilmiştir.

Panelde veritabanının gelişmekte olan ülkeler için bilgiye erişimi kolaylaştırarak ticaret anlaşmazlıklarını yönetmede önemli bir araç olduğu ifade edilmiştir. Özel sektör açısından ticaret engellerini izleme ve değerlendirmede kullanışlı olduğu belirtilmiş, daha iyi izleme ve tercüme hizmetleri gibi iyileştirmeler önerilmiştir. Ayrıca akademik dünyada da veritabanının DTÖ komitelerinin çalışmalarını anlamada önemli bir kaynak olduğu vurgulanmış, kapsamın genişletilmesi ve arama işlevlerinin iyileştirilmesi gerektiği dile yinelenmiştir.

[Sanayi Politikası, Yeniden Küreselleşme için Katalizör mü Engel mi?](#) başlıklı oturumda küreselleşmiş dünyada sanayi politikalarının evrilen rolü ve yeniden küreselleşme üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Tartışmalar geleneksel sanayi politikalarından daha karmaşık ve teknoloji odaklı stratejilere geçişin yanı sıra özellikle Çin ve ABD'nin sanayi politikalarına yönelik jeopolitik dinamiklerin etkisine odaklanmıştır. Panelistler sanayi politikalarının sınır ötesi yayılma etkileri, faydaları ve risklerini göz önünde bulundurarak dengeli bir yaklaşımın önemini vurgulamıştır. Bölgesel entegrasyonun sanayi politikalarına olan katkısı ve gelişmekte olan ülkelerin sanayi geçişlerini desteklemek için uluslararası iş birliğinin gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Panelde ayrıca sanayi politikalarının etkili değerlendirilmesi ve kamu desteğinin devam ettirilmesi için maliyet etkinliği sağlayacak stratejilere ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. ABD, AB ve Doğu Asya'daki sanayi politikası deneyimleri örnek gösterilerek dijital dönüşüm ve iklim değişikliği gibi yeni zorluklarla başa çıkmak için sanayi politikalarının nasıl evrilmesi gerektiği tartışılmıştır. Bilhassa Afrika ve Latin Amerika'daki bölgesel girişimlerin sanayi politikası bağlamındaki başarıları, küresel değer zincirlerinin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Son olarak hizmetler, dijital ticaret ve bölgesel entegrasyonu içeren daha geniş bir sanayi politikası tartışmasına ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır.

[E-Ticaret Ortak Girişimi ve Kapsayıcı Ticaret](#) üzerine oturumda DTÖ E-Ticaret Ortak Bildiri Girişimi detaylı şekilde analiz edilip kapsayıcı ticarete karşılaşılan zorluklar ele alınmıştır. Dijital uçurumun azaltılması, küçük işletmelere somut faydalar sağlanması ve ulusal çıkarlar için politika alanının korunması gerekliliği vurgulanmıştır. Nijerya, gelişmiş ülkelerden sağlanacak teknik ve mali yardımları içeren kalkınma hükümlerine dikkat çekerken, gelişmekte olan ülkelerin zorluklarını göz önünde bulunduran dengeli kuralların gerekliliği üzerinde durulmuştur. Veri gizliliği, kaynak kodu düzenlemeleri ve dijital ürün ayrımcılığına karşı alınacak kuralların olası olumsuz etkileri de tartışılmıştır.

Panelde e-ticaretin küresel ticaretteki önemi vurgulanarak dijital ticaretin kapsayıcı ve adil olması için uluslararası iş birliğine duyulan ihtiyaç dile getirilmiştir. Endonezya, dijital uçurumun azaltılması ve dijital ticaretin adil bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini savunmuş, gümrük tarifeleri moratoryumunun devam etmesini talep etmiştir. Ayrıca e-ticaret üzerine ortak bildiri girişiminin gelişmekte olan ülkeler üzerindeki etkileri ele alınmış, dijital endüstrileşmeye yönelik politika alanının korunması gerektiği belirtilmiştir. Sonuç olarak bu girişimin adalet, kapsayıcılık ve çok taraflı iş birliği ilkelerine dayalı olarak kapsayıcı ticareti teşvik etme potansiyeli olduğu ifade edilmiştir.

[Bölgesel Ticaret Anlaşmaları Yoluyla Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Dijital Ticareti Hayata Geçirmek için Küresel Modeller](#) başlıklı oturumda ticaret ve kalkınma çalışmalarında kapsayıcı ve sürdürülebilir ticaretin önemine odaklanılmıştır. Dijital ticaret hükümlerinin bağlamı ve kapsayıcı politikaların gerekliliği vurgulanmış, özellikle iş birliğinin kapsayıcılık önündeki engelleri aşmada oynadığı rol üzerinde durulmuştur. Dijital ticaret kurallarının oluşturulmasında gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki dengesizlikler tartışılmış, Singapur'un bu alandaki öncü rolü ve mikro uluslararası hukuk kavramının ulusal ve uluslararası hukuk üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Dijital kapsayıcılık ve KOBİ'ler için fırsatların artırılması için daha detaylı düzenlemelere ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca dijital ticaret anlaşmalarının uygulanmasındaki zorluklar ve geleneksel ticaret anlaşmalarıyla entegrasyon gereksinimi vurgulanmıştır. Küçük şirketlerin birden fazla dijital ticaret düzenlemesine uymada karşılaştığı zorluklar dile getirilmiş ve dijital ticarete parçalı düzenlemelerin zorlukları tartışılmıştır. Çin'in dijital ekonomi alanındaki başarıları, Alibaba'nın lojistik ve ödeme sorunlarını çözümedeki rolü örnek gösterilerek, kapsayıcı ticaretin artırılması için paydaş istişaresi ve detaylı hükümler gerekliliği vurgulanmıştır. Dijital ticaretin kapsayıcı hale gelmesi için yenilikçi modellerin uygulanması ve uluslararası iş birliğinin önemi de oturumda öne çıkan konular arasında yer almıştır.

[Küresel Enerji Dönüşümünü Kolaylaştırma: Hidrojen Ekonomisinde Çok Taraflı Ticaretin Rolü](#) başlıklı oturumda yeşil hidrojenin ağır sanayi, deniz taşımacılığı ve havacılık sektörlerinin karbonsuzlaştırılmasındaki kritik rolü ele alınmıştır. 2050 yılına kadar yenilenebilir elektrik üretiminde ve elektrolizör kapasitesinde büyük bir artışın gerektiği, uluslararası ticaretin ise arz ve talebin eşleştirilmesinde önemli bir köprü olacağı belirtilmiştir. Yeşil hidrojen ve türevleri üzerindeki tarife oranlarının %5-10 civarında olduğu vurgulanmış, standartların ve sertifikasyon süreçlerinin uyumlaştırılması gerektiği ve mali politikalarla uluslararası iş birliğinin önemi dile getirilmiştir. Yeşil hidrojenin büyümesiyle birlikte yeni tedarik zincirlerinin oluşacağı, bu süreçte uluslararası ticaretin kritik bir rol üstleneceği ifade edilmiştir.

Panelde ayrıca fosil yakıt sübvansiyonlarının reformunun yeşil hidrojen üretimini desteklemek için gerekli olduğu, sürdürülebilir kamu alımlarının bu dönüşüme katkı sağlayacağı vurgulanmıştır. DTÖ'nün yeşil hidrojen ticaretini kolaylaştırmak için tarife indirimleri ve sertifikasyon süreçlerini uyumlu hale getirme konularında rol alması gerektiği belirtilmiştir. AB ve Şili gibi ülkelerin yeşil hidrojen ile ilgili ikili ticaret anlaşmaları örnek gösterilerek uluslararası standartların ve tanımların uyumlaştırılmasının önemine dikkat çekilmiştir. Özel sektörün de bu sürece dahil edilmesinin gerekliliği, maliyet farkları ve talep artışının yönetilmesinde ortak küresel standartların rolünün önem taşıdığı ifade edilmiştir.

[Yeşil Ticaret Gündemi için Sorumlu Konsensüs İnşası](#) başlıklı oturumda ticaretin yeniden küreselleşmesi bağlamında karşılaşılan zorluklar ve fırsatlar, özellikle iklim değişikliği perspektifinden değerlendirilmiştir. Kapsayıcı ticaret politikalarına duyulan ihtiyaç, DTÖ'nün evrilen rolü ve çok taraflı anlaşmaların iklim değişikliği ile mücadeledeki kritik önemi vurgulanmıştır. Mevcut DTÖ kurallarının yeşil sübvansiyonları ele almada yetersiz kaldığı ve Ticaret ve İş Birliği Anlaşması gibi mekanizmaların sunduğu dengeleme çözümleri ele alınmıştır. Panelde ticaret düzenlemelerinde şeffaflık, kapsayıcılık ve esnekliğin önemine dikkat çekilmiş, adil bir sonuç ve etkili iklim eylemi için bu unsurlar arasında denge sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Ayrıca sübvansiyonların kontrolü konusunda uluslararası iş birliği eksikliği ve iklim politikalarının toplumsal boyutlarına dair adil geçiş ilkelerine duyulan ihtiyaç öne çıkarılmıştır. İklim değişikliği tartışmalarının DTÖ'deki gelişimi ve fosil yakıt sübvansiyonları reformu gibi girişimlerin önemine değinilmiştir. Çoklu anlaşmalarla ilerleme sağlamak için sorumlu

konsensüs anlayışının önemi vurgulanmış ve ticaretin iklim değişikliğiyle mücadelede oynadığı rolü geliştirmek için daha kapsayıcı ve şeffaf tartışma modellerine duyulan ihtiyaç ele alınmıştır.

[Ormandan Piyasaya: Amazonia'nın Sürdürülebilir Ticaret Yolu](#) başlıklı oturumda, Amazon ormansızlaşma krizi ve sürdürülebilir kalkınma ihtiyacı üzerinde durulmuştur. Ticaret, finans ve koruma stratejileri aracılığıyla Amazon'un korunması gerektiği vurgulanmıştır. Amazonia Forever girişimi tanıtılarak iklim, doğa, biyoekonomi ve ticareti birleştirmeyi hedefleyen projeler portföyü öne çıkarılmıştır. Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik projelere 1 milyar dolardan fazla bütçe ayrıldığı ve bu projelerin büyük kısmının çevre odaklı olduğu vurgulanmıştır. Özellikle çevresel projeler ve Amazon bölgesinde küçük ve orta ölçekli işletmeleri destekleyen programların, bu çabaların önemli bir parçasını oluşturduğu ifade edilmiştir.

Panelde ayrıca Amazon'daki tarımsal faaliyetlerin artmasının bölge için tehdit oluşturduğu belirtilmiş ve ticaret politikalarının çevresel hedeflere ulaşmadaki rolü tartışılmıştır. Tarımsal baskıları azaltmak için yapısal dönüşüm önerisinde bulunulmuş ve çevresel sertifikasyon programlarının bu süreçte önemli olabileceği vurgulanmıştır. Amazon'daki sürdürülebilir ticarete dair örnekler sunularak Amazon ormanlarından elde edilen ürünlerin küresel ticaretteki yeri ve ormanda yaşayan geleneksel yerli topluluklarla iş birliğinin önemi dile getirilmiştir. Panel Amazon'u korumak için yenilikçi finansman ve tutarlı politikalar geliştirme çağrısıyla sona ermiştir.

[DTÖ 2030 Sekreteryası Stratejisi lansmanında](#) DTÖ'nün ilk kez yayımladığı Sekreteryası oluşturulma süreci ve gelecekteki etkileri tartışılmıştır. Oturumda [strateji belgesinin](#) DTÖ'nün üyelerinin ihtiyaçlarına ve küresel zorluklara daha etkin yanıt verebilmesi için bir yön belirlediği, esnek ve değişken bir doküman olacağı vurgulanmıştır. Ayrıca çevresel sürdürülebilirliğin DTÖ'nün temel odak noktalarından biri olduğu ifade edilmiştir.

Stratejinin kapsayıcı bir süreçle hazırlanmasının önemli bir adım olduğu ve DTÖ'nün vizyonunu ile misyonunu ileri taşıyacağı belirtilmiştir. Ticaret politikalarının iklim hedefleriyle uyumlu hale getirilmesinin önemi vurgulanmış, iklim değişikliği konusunda harekete geçmemenin firmalar için fırsat maliyetine neden olabileceği dile getirilmiştir. DTÖ'nün bir Bilgi Merkezi olarak hizmet vermesi gerektiği, böylece üyelerin ticaretle ilgili sorularına yanıt bulabileceği, veriye erişebileceği bir yapı oluşturulmasının önemine dikkat çekilmiştir. Pandeminin etkileri göz önünde bulundurularak hiçbir ülkenin küresel ticaret sistemine bağımlılıktan muaf olmadığı ifade edilmiştir.

DTÖ 2030 Sekreteryası Stratejisi Lansmanı

Kaynak: DTÖ (2024)

Avrupa Birliği Sınırda Karbon Dzenleme Mekanizması (SKDM) Hakkında Sık Sorulan Sorular

Bu çalışmadaki soru ve cevaplar 1 Ekim 2023'te yürürlüğe giren Avrupa Birliği (AB) Sınırda Karbon Dzenleme Mekanizması'nın (SKDM) geçiş aşaması ve Ocak 2026'da başlayacak olan nihai uygulama döneme ilişkin AB'nin resmi websitesinde yer alan soru-cevap [dokümandan](#) faydalanılarak hazırlanmıştır.

AB neden SKDM uygulamaktadır?

AB, iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında Yeşil Mutabakat çerçevesinde 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarını %55 azaltmayı ve 2050 yılına kadar iklim açısından nötr olmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda Temmuz 2021'de sunulan "55'e Uyum" politikaları tasarlanmıştır. AB, kendi içindeki işletmelerin karbon vergisi veya emisyon ticaret sistemi olmayan AB dışındaki ülkelere faaliyetlerini taşımasına anlamında kullanılan "karbon kaçağı" (carbon leakage) riskini azaltmayı amaçlamaktadır.

SKDM hangi aşamdadır?

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi 10 Mayıs 2023'te [SKDM Tüzüğünü](#) (2023/956) kabul etmiştir. SKDM, 1 Ekim 2023'te geçiş döneme girmiştir. Emisyonların raporlanmasına ilişkin kurallar ve gereklilikler [AB Uygulama Yönetmeliğinde \(2023/1773\)](#) belirtilmiştir. SKDM'ye yönelik ikincil mevzuat çalışmaları sürmektedir. SKDM'nin şu anki geçiş döneminde mali yükümlülüğü yoktur; mali yükümlülük geçiş dönemi bittikten sonra, Ocak 2026'da başlayacaktır. Avrupa Komisyonu, geçiş döneme ilişkin ayrıntılı kılavuzlar yayınlamaktadır.

SKDM nasıl işlemektedir?

SKDM, AB'nin ithal ettiği ürünlerin gömülü karbon emisyonlarına uygulanmaktadır. 2026'dan itibaren AB'de bulunan ithalatçılar, ithal ettiği malların karbon fiyatına karşılık gelen SKDM sertifikalarını satın alacaklar. Ancak nc ülkelerde halihazırda bir karbon bedeli ödenmişse, bu maliyet SKDM yükümlülüğünden düşülebilir. Başlangıçta demir-elik, imento, gübre, alüminyum, hidrojen ve elektrik sektörlerine uygulanacaktır.

SKDM'nin AB Emisyon Ticaret Sistemi ile ilişkisi nedir?

AB Emisyon Ticaret Sistemi Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) karbon emisyonlarını sınırlayıp emisyon ticaretini dzenlemektedir. AB ETS'si büyük sanayi tesislerinden salınabilecek sera gazı emisyonları için bir st sınır belirlemektedir. Emisyon tahsisatları borsa gibi ETS piyasasında satın alınmaktadır. AB ETS'si kapsamında karbon kaçağını önlemek amacıyla sanayiye belirli miktarda ücretsiz tahsisat yapılmaktadır. Karbonsuzlaşmayı teşvik etmek için AB ETS'sinde ücretsiz tahsisatların sayısı zamanla azaltılmaktadır. ETS'de ücretsiz tahsisatların azaltılmasıyla SKDM kademeli olarak devreye girecektir.

SKDM, AB ETS'si ile bütünleşmiş bir şekilde çalışmak üzere tasarlanmıştır. SKDM AB'nin ithal ettiği SKDM mallarının gömülü karbon emisyonları için sertifika gerektirmektedir. ETS'den farklı olarak SKDM sertifikaları sınırsız sayıda satın alınabilmektedir. SKDM'nin 2026'da mali yükümlülük getiren döneminin tam olarak uygulanmaya başlamasıyla ETS kapsamında verilen ücretsiz tahsisatlar azaltılacak ve SKDM bu süreçle paralel olarak devreye girecektir. SKDM sertifika fiyatlarının AB ETS tahsisat fiyatlarıyla benzer olması beklenmektedir. SKDM'nin AB dışındaki emisyon ticaret sistemleriyle uyumunun, geçiş dönemi sonunda belirlenecek kural ve süreçlerle desteklenmesi planlanmaktadır. SKDM

sektörlerindeki ücretsiz tahsisatlar 2034'te tamamen kaldırılana kadar SKDM'nin yalnızca AB ETS kapsamında ücretsiz tahsisatlardan yararlanmayan emisyonlara uygulanması planlanmaktadır.

Hangi sektörler SKDM kapsamına alındı ? Neden?

SKDM başlangıçta çimento, demir ve çelik, alüminyum, gübre, hidrojen ve elektrik sektörlerini kapsamaktadır. Karbon kaçağı riski ve yüksek emisyon yoğunluğu gibi belirli kriterlere göre SKDM sektörleri belirlenmiştir. SKDM'nin 2026 yılından itibaren mali yükümlülük getiren dönemine geçildiğinde ETS kapsamındaki sanayi sektörlerinin emisyonlarının %50'sinden fazlasını temsil edeceği öngörülmektedir. Gelecekte SKDM diğer ETS sektörlerini de kapsayacak şekilde genişletilebilir.

SKDM hangi mallara uygulanmaktadır?

Gömülü emisyonların raporlanması gereken SKDM malları, [Tüzüğün](#) (2023/956) 1 sayılı ekinde (Annex-1) 8 haneli gümrük tarife kodları ile belirtilmiştir.

EK 1'de yer alan ürünler (SKDM malları), gömülü emisyonların izlenmesi ve paylaşılması gerekmektedir.

Bitmiş veya yarı bitmiş ürünlerin SKDM'deki yeri nedir?

SKDM ağırlıklı olarak temel mallara uygulanmaktadır. Ancak cıvata (kodu 7318 XX XX) gibi kimi bitmiş ürün/aşağı yönlü ürünlere de uygulanmaktadır. ETS kapsamında bulunan mal ve sektörlerin SKDM kapsamına dahil edilip edilmeyeceğini değerlendirmek için geçiş dönemi sonunda [SKDM Tüzüğü](#) belli kriterlere göre gözden geçirilecektir.

Avrupa Birliği SKDM'nin kapsamını genişletecek mi?

Olabilir. SKDM'nin geçiş döneminin sonunda Komisyon SKDM uygulamasını gözden geçirecektir. Bu kapsamda toplanan verilere dayanarak SKDM'nin karbon riski taşıyan diğer mallara ve sektörlerle genişletilme olasılığı değerlendirilecektir. SKDM kapsamının genişletilmesi için Komisyonun önerisi, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin yasa değişikliğini kabulü gerekir.

SKDM ikinci el ürünler için geçerli midir?

Evet. SKDM, AB'nin ithal ettiği ve serbest dolaşıma giren tüm mallar için geçerlidir.

SKDM iade edilen mallar (returned goods) için geçerli midir?

AB Gümrük Kanunu'nun 203. maddesine göre düzenlenmiş, AB'de serbest dolaşıma girip vergi muafiyetinden yararlanmış iade edilen mallar (returned goods) için geçiş döneminde SKDM raporlama yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu nedenle söz konusu ürünlerin gömülü emisyonlarının üç aylık SKDM raporlarına dahil edilmesine gerek yoktur. Ancak AB Gümrük Kanunu'nun 205. maddesi kapsamında tanımlanan ve dahilde işleme ardından yeniden ihraç edilmiş (re-export) iade edilen mallar için raporlama gereklidir. Beyan sahibinin söz konusu malların gömülü emisyonlarını diğer SKDM mallarıyla birlikte raporlaması gerekmektedir.

SKDM'nin nihai uygulama döneminde, AB Gümrük Kanunu'nun 203. maddesinde tanımlanmış olan iade edilen mallar ise yıllık SKDM beyanında raporlanacak ancak söz konusu ürünlerin toplam gömülü emisyonları için "0 (sıfır)" değerinin girilmesi gerekecektir. AB Gümrük Kanunu 205. Maddede tanımlanan iade mallar için SKDM'ye tabi herhangi ürün gibi gömülü emisyonun raporlanması gerekmektedir. Yukarıdaki iade edilen mal (returned goods) yalnızca AB dışı menşeli mallar için geçerlidir. Menşe kurallarına göre AB menşeli malların AB'ye iade edilmesi durumunda SKDM uygulanmaz.

Ambalaj SKDM kapsamında mıdır?

Ambalajın 8'li GTİP kodunun gümrük beyannamesinde belirtilmesi ve SKDM Tüzüğü Ek I kapsamında olması durumunda ambalaj SKDM'ye tabidir.

AB'nin dış bölgelerinde üretilen mallar için SKDM geçerli midir?

SKDM, yalnızca üçüncü ülkelerden yapılan ithalat için geçerlidir. La Réunion, Mayotte, Guadeloupe ve Martinik gibi AB'nin gümrük bölgesi içinde olan yerlerden AB'nin yaptığı ithalat SKDM'ye tabi değildir.

Hangi üçüncü ülkeler SKDM kapsamına girmektedir?

AB'nin, AB dışındaki tüm ülkelerden gerçekleştirdiği mal ithalatı SKDM kapsamına girmektedir. Ancak AB ETS'ye katılan veya AB ETS'ye bağlı emisyon ticaret sistemi bulunan ülkeler, çifte vergilendirmeyi önlemek amacıyla SKDM'den muaf tutulmuştur.

Geçiş döneminde SKDM nasıl işler?

1 Ekim 2023'te başlayan geçiş dönemi 2025 yılı sonunda bitecektir. Bu geçiş döneminde her çeyreğin sonunda AB'nin ithal ettiği ve SKDM'ye tabi ürünlerin gömülü emisyonları raporlanmalıdır. Bu dönemde ödeme yapılması gerekmeyecektir. Beyan yükümlüleri, çeyreklik SKDM raporlarını sunmak için SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemine erişim sağlamak amacıyla buldukları ülkedeki ulusal yetkili makama (National Competent Authority - NCA) iletişime geçmelidir.

SKDM'ye uyulmaması durumunda ceza var mıdır?

Evet, 1 Ekim 2023'ten itibaren SKDM ürünlerindeki gömülü emisyonların raporlanması zorunludur. Raporlanmayan emisyonun tonu başına 10 Avro ile 50 Avro arasında değişen cezalar uygulanabilir. Eksik veya hatalı raporlamalarda ulusal yetkili makam (National Competent Authority - NCA) düzeltme süreci başlatabilir. Hataların düzeltilmesi için beyan yükümlülerine olanak tanınır. Eğer gerekli adımlar atılmazsa, ulusal yetkili makam ceza uygulayabilir.

Gömülü emisyonların raporlanmasına ilişkin ayrıntılı bilgiyi nerede bulabilirim?

Gömülü emisyonlarının geçiş dönemi için belirlenen raporlama kuralları, [Uygulama Yönetmeliği](#)nde (2023/1773) mevcuttur. Komisyon SKDM mal ithalatçıları ve üçüncü ülke üreticileri için olmak üzere iki rehber belge yayınladı ve söz konusu belgeleri periyodik olarak güncelleyecek. Ayrıca üreticiler ile ithalatçılar arasındaki bilgi alışverişini kolaylaştırmak için isteğe bağlı bir excel şablonu da sunmuştur. Bu belgeler SKDM [web sayfasında](#) bulunabilir. AB dışındaki üreticiler için yayınlanan [kılavuz](#), Türkçe dahil birçok dile çevrilmiştir.

Excel şablonunun kullanılması zorunlu mudur?

Hayır, excel şablonunun kullanılması zorunlu değil ancak tavsiye edilmektedir. Bu şablon, Uygulama Yönetmeliği (2023/1773) belirtildiği doğrultuda SKDM ürünlerinin gömülü emisyonlarının hesaplanmasına yardımcı olmaktadır. Şablon, hesaplama için ilgili kaynak akışlarının, emisyon kaynaklarının, elektrik tüketiminin yanı sıra ilgili girdilerin hesaplama için dikkate alınmasını sağlamaktadır. Şablon, raporlama yapan beyan sahibinin ihtiyaç duyduğu tüm bilgileri içeren bir "Özet İletişim (Summary Communication)" adlı çalışma sayfası içermektedir. Bu çalışma sayfası üçüncü ülke üreticileri ile AB ithalatçıları (veya temsilcileri) arasındaki iletişimi kolaylaştırır. SKDM web sitesinde doldurulmuş örnekler bulunmaktadır. Ek olarak yapılması gereken tüm adımları gösteren [eğitim videosu](#) da websitesinde bulunmaktadır.

Yanlış veya yetersiz bilgi beyanından kim sorumludur?

Sorumluluk beyan yükümlüsüne aittir. Söz konusu yükümlü AB'deki ithalatçı veya dolaylı gümrük temsilcisi olabilir. Ulusal yetkili makam (National Competent Authority - NCA), raporlama yükümlüsü ile uygun bir diyalog yürütmekten sorumlu olup ceza uygulayabilir.

Sorular için kiminle iletişime geçebilirim?

Sorularınızı ilgili ulusal yetkili makam (National Competent Authority - NCA) ve Komisyon'a sorabilirsiniz. Ulusal yetkili makamların listesi, Komisyonun SKDM web sayfasında yayınlanmış olup sürekli olarak güncellenmektedir: [SKDM websitesi](#)

Raporlamadan kim sorumlu?

Gümrük yetkilileri, geçiş dönemi boyunca gümrük beyan sahiplerine raporlama yükümlülükleri hakkında bilgi vereceklerdir. Beyan yükümlüsü, gümrük beyanını kimin verdiğiyle ilgili olarak ya AB'deki ithalatçı ya da dolaylı gümrük temsilcisi olacaktır. Gümrük yetkilileri, beyan yükümlülerini bilgilendirme şeklinde serbesttir.

Raporlama yükümlülüğünden sorumlu kişi şunlardan biri olabilir:

1. (i) Malların serbest dolaşımına ilişkin gümrük beyanını ithalatçı kendi adına ve kendi hesabına verdiğinde; (ii) aynı zamanda gümrük beyanı verme yetkisine sahip raporlama yükümlüsü olup malların ithalatını beyan ettiğinde raporlamadan ithalatçı sorumlu olur.

2. 952/2013 sayılı Tüzüğün 18. maddesine göre atanmış dolaylı gümrük temsilcisi tarafından gümrük beyanı verildiğinde; ithalatçının AB dışında yerleşik olduğu durumlarda; veya 2023/956 sayılı Tüzüğün 32. maddesine uygun olarak dolaylı gümrük temsilcisi raporlama yükümlülüklerini kabul ettiğinde raporlamadan dolaylı gümrük temsilcisi sorumlu olur. Atanan dolaylı gümrük temsilcisi AB'de yerleşik olmalı ve ilgili AB üyesi devletin gümrük temsilcileri için belirlediği koşullara uymalıdır.

EORI numarası nedir ve SKDM raporlamasındaki rolü nedir?

EORI numarası "Ekonomik Operatör Kayıt ve Kimlik numarası" (Economic Operators Registration and Identification number - EORI numarası) ibaresinin kısaltmasıdır. AB gümrük bölgesinde ekonomik operatörlere veya kişilere gümrük amaçları doğrultusunda bir gümrük otoritesi tarafından verilen benzersiz bir kayıt ve kimlik numarasıdır. Herhangi bir AB Üye Devleti'nde ilgili kişinin gümrükle ilgili faaliyetleri için EORI numarası kullanılabilir. Örneğin Hollandalı bir şirket, Hollanda EORI numarasıyla İspanya'da serbest dolaşıma giriş beyanı verebilir. Eğer Hollandalı şirket bir gümrük temsilcisi kullanmak isterse bu temsilci İspanya'da yerleşik olabilir ancak bu zorunlu değildir. SKDM beyan yükümlüleri, gümrük beyanı yaparken gümrük makamlarına sundukları EORI numarasını kullanarak SKDM raporlarını sunmalıdır. Her ekonomik operatör yalnızca bir EORI numarasına sahip olabilir. SKDM raporlaması için ulusal yetkili makam, beyan yükümlüsünün EORI numarasını aldığı AB Üye Devleti'ndeki ulusal yetkili makam olacaktır.

Farklı AB üyelerinde bulunan bağlı şirketlerinin farklı EORI numaraları varsa, şirketler merkezi olarak raporlama yapabilir mi?

Farklı bağlı şirketler farklı EORI numaraları ile ayrı SKDM raporlamaları yapabilir. Bunun yanı sıra bir çokuluslu şirket, birden fazla grup kuruluşunun gümrük yükümlülüklerini ve SKDM raporlamasını gerçekleştirme için tek bir dolaylı gümrük temsilcisi atayabilir. Söz konusu dolaylı gümrük temsilcisi tüm grup kuruluşları için merkezi düzeyde SKDM yükümlülüklerini yerine getirebilir. Diğer bir ihtimal ise grup içerisindeki bir kuruluşun diğer tüm grup birimlerinin ithal ettiği SKDM malları için dolaylı gümrük temsilciliği yapmasıdır.

Raporlama yükümlülükleri nelerdir? Raporu ne zaman sunmam gerekiyor?

1 Ekim 2023'ten 31 Aralık 2025'e kadar sürecek olan SKDM geçiş dönemi boyunca SKDM raporu üç ayda bir sunulmak zorundadır. Raporda bir önceki çeyrek dönemde AB'ye ihraç edilen mallarla ilgili bilgiler yer almalıdır. İlgili çeyrek dönemin bitiminden en geç bir ay sonra rapor sunulmalıdır.

Rapor Tüzüğün 35. maddesinde belirtilen şu bilgileri içermelidir:

- SKDM'ye tabi ürünlerin toplam miktarı
- Gerçek toplam gömülü emisyonlar
- Toplam dolaylı emisyonlar
- mevcut indirimler veya diğer telafiler de dikkate alınarak AB'ye ihraç edilen malların gömülü emisyonları için menşe ülkede ödenen karbon fiyatı (varsa ilgili girdileri de kapsamalı).

Teknik hatalar nedeniyle ilk SKDM raporunu beyan edemedim. Ne yapmalıyım?

Teknik hatalar nedeniyle bir SKDM raporu son teslim tarihine kadar beyan edilmezse, SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi aracılığıyla gecikmiş gönderim talebi yapılabilir. İlk üç raporlama dönemi (31 Ocak, 30 Nisan, 31 Temmuz 2024) için bu seçenek artık yok. Talep yapıldıktan sonra beyan sahiplerine SKDM raporlarını ibraz etmeleri için 30 gün süre verilmektedir. Daha fazla bilgi için "SKDM-Yükümlüler için Gecikmiş Bildirim Süreç Talebi (CBAM - Request Delayed Submission Process for declarants)" kısmını [tıklayınız](#).

SKDM raporu son teslim tarihi içerisinde ibraz edilmediğinde ne olur?

SKDM raporunun raporlama süresi içinde sunulmaması [Uygulama Yönetmeliğinin](#) ihlali anlamına gelmektedir. Son teslim tarihine kadar SKDM raporu sunulmaması durumunda cezalar uygulanabilir. Eğer beyan yükümlüsü SKDM raporunu son teslim tarihine kadar ibraz etmezse Ulusal Yetkili makam SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi aracılığıyla

bir rapor sunma talebinde bulunacaktır. Beyan yükümlüsü kayıtlı değilse, ulusal yetkili makam kayıt sistemi dışında iletişim kuracaktır.

Bunun dışında beyan yükümlüsü son teslim tarihinden sonra SKDM raporu sunmak için yerleşik oldukları Üye Devletin yetkili makamıyla iletişime geçmelidir. Bunu SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sisteminde yer alan talep aracılığıyla yapmalıdır. Beyan yükümlüleri, sisteme kayıtlı değilse SKDM web sitesinde "where to report" bölümünde yayınlanan "Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması için Geçici Ulusal Yetkili Makam Listesi (Provisional list of NCAs for the Carbon Border Adjustment Mechanism)" belgesinde belirtilen irtibat noktaları ile iletişim kurmalıdır.

Ulusal Yetkili Makam raporlama yükümlüsüne bir referans numarası sağlayacaktır. Söz konusu referans numarası beyan yükümlüsünün SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sisteminde "Request delayed submission (Requested by NCA)" butonunu kullanmasına olanak tanıyacaktır. Beyan yükümlüsüne raporu sunması için 30 gün süre verilecektir.

Gecikme talebi butonu hakkında daha ayrıntılı bilgi için, Komisyonun SKDM web sitesinde "Kılavuz" bölümünde yayınlanan "[SKDM-Beyan Sahipleri İçin Geç Teslim Talebi Süreci \(CBAM - Request Delayed Submission Process for declarants\)](#)" belgesini inceleyebilirsiniz.

SKDM ürünleri ihraç edilmeyen bir raporlama dönemi için SKDM raporu sunulmalı mı?

Eğer üç aylık dönemde herhangi bir SKDM ürünü ihraç etmediyseniz, SKDM raporu sunmanıza gerek yok.

İlgili işletmecilerin/tesislerin raporlanması zorunlu mudur?

Genel bir kural olarak beyan yükümlülerinin SKDM mallarının üretildiği operatörler/tesisler hakkında bilgi raporlamaları zorunludur. Bu kuraldan sapma olarak beyan yükümlüleri, Komisyon tarafından sağlanan ve yayımlanan varsayılan değerler de dahil olmak üzere Uygulama Yönetmeliğinin (2023/1773) 4(3) maddesine göre belirlenen diğer yöntemleri kullanarak gömülü emisyonları hesaplamaları halinde, 30 Haziran 2024'e kadar gerçekleşen ithalatlar için bu bilgileri sağlamayabilirler. Operatörler/tesislerin SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi içinde yer alan operatör/tesis kaydına eklenmesi zorunlu değildir. Operatörler/tesisler hakkındaki bilgiler, önceden operatör/tesis kaydına kaydedilmeksizin doğrudan SKDM raporuna girilebilir.

Malları üreten işletmeci artık mevcut değilse ne yapmalıyım?

Uygulama Yönetmeliğinde kapatılmış operatörler tarafından üretilen mallar için bir istisna bulunmamaktadır. Bu nedenle diğer tüm SKDM mallarının ithalatında olduğu gibi aynı raporlama yükümlülükleri geçerlidir. Ancak beyan yükümlüsü, operatör artık mevcut olmadığı için raporlama yükümlülüklerine uymuyorsa, benzer veya aynı mallar için emisyon verilerini kullanabilir. Bunu ek bilgi olarak açıkça belirtmelidir. Benzer veya aynı malların tanımı için Uygulama Yönetmeliğinin (2015/2447) 1(14) ve 1(4) maddelerine bakınız. Ek olarak operatörün adı ve operatör kimliği alanında operatörün artık mevcut olmadığı belirtilmelidir. Komisyon ve Ulusal Yetkili Makam gözden geçirme sürecinde bu beyanların doğruluğunu kontrol edebilir ve gerekli görülmesi halinde bir düzeltme süreci başlatabilir.

2026'dan sonra AB ithalatçısı yetkilendirilmiş bir SKDM beyan yükümlüsü değilse SKDM ürünlerinin ithalatını yasaklayacak mısınız?

Evet. SKDM Tüzüğü'nün 25. Maddesine göre gümrük otoriteleri yetkilendirilmiş bir SKDM beyan yükümlüsünden başka bir kişinin mal ithalatına izin vermemektedir.

SKDM raporlaması nihai uygulama döneminde nasıl yapılacaktır?

SKDM raporu, yetkilendirilmiş SKDM beyan yükümlüsü tarafından SKDM Kayıt Sistemi aracılığıyla sunulacaktır. Kesin dönemde SKDM Geçici Kayıt Sistemi, SKDM Kayıt Sistemi ile değiştirilecektir.

Nihai dönemde Avrupa Komisyonu'nun rolü ne olacaktır?

Geçiş döneminde olduğu gibi, Komisyon SKDM Kayıt Sistemini yönetmeye, beyan yükümlüleri tarafından iletilen SKDM raporlarını gözden geçirmeye, Ulusal Yetkili makamlar (NCA) ile olası sorunların iletişimini kurmaya; SKDM'nin uygulanmasını ve SKDM'den kaçınma risklerini takip etmeye devam edecektir. Ek olarak Komisyon, SKDM sertifikalarının satışını yönetmek için merkezi bir platform oluşturacaktır. Ekonomik operatörler söz konusu platformda SKDM sertifikalarını satın alacak ve bu sertifikaları teslim edebileceklerdir.

Ulusal Yetkili Makam (National Competent Authority - NCA) Nedir?

Her Üye Devlet, SKDM'nin uygulanmasından sorumlu bir ulusal yetkili makam (NCA) belirlemiştir. Ulusal yetkili makamlar, raporların kalitesini kontrol eder ve gerektiğinde raporlama yapanlarla iletişime geçer. Ayrıca ceza uygulama yetkisine sahiptir. 2025'ten sonra nihai dönemde ulusal yetkili makamlar yetkilendirilmiş SKDM beyan yükümlüsü statüsünü onaylayacaktır. Komisyon'un SKDM [web sayfasında](#) ulusal yetkili makam listesi yayımlanmakta ve sürekli güncellenmektedir.

Geçiş döneminde SKDM mallarının ithalatçıların yetkilendirilmesi gerekli midir?

Geçiş dönemi boyunca SKDM mallarının ithalatçıları için yetkilendirme gerekli değildir. Gümrük yetkilileri, ithalat sırasında ithalatçıları raporlama yükümlülükleri hakkında bilgilendirecektir.

Geçiş döneminde doğrulama yükümlülükleri var mıdır?

Hayır, geçiş döneminde harici bir bağımsız kuruluş tarafından doğrulama zorunlu değildir. Doğrulama yükümlülükleri 2026'dan itibaren yürürlüğe girecek ve nihai uygulama dönemine ilişkin ikincil mevzuat ile belirlenecektir.

Sektörlere göre raporlanması gereken gömülü emisyonlar nelerdir?

SKDM kapsamındaki sektörlerde raporlanması gereken gömülü emisyonlar ve ilgili sera gazları aşağıda özetlenmiştir:

Sektörler: Çimento, Gübre, Demir-Çelik, Alüminyum, Hidrojen, Elektrik

Sera Gazları: Çoğunlukla CO₂, bazı gübrelerde nitroz oksit ve bazı alüminyum ürünlerinde perflorokarbonlar (PFCs)

Dönemler:

Geçiş Dönemi: Çimento ve demir-çelik gibi sektörlerde hem doğrudan hem de dolaylı emisyonlar raporlanırken elektrik için sadece doğrudan emisyonlar raporlanır.

Nihai uygulama dönemi: Benzer raporlama gereksinimleri devam eder.

Hesaplama Yöntemleri: Doğrudan emisyonlar genellikle gerçekleşen emisyonlara dayanırken dolaylı emisyonlar varsayılan değerler üzerinden hesaplanabilir. Söz konusu hesaplama AB Emisyon Ticaret Sistemi ile uyumlu şekilde yapılır.

SKDM raporu için hangi belgelerin asılları sunulmalıdır?

Orijinal bir belgenin sunulmasına gerek yoktur. Beyan yükümlüsü yalnızca SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi aracılığıyla gerekli bilgiler sağlanmalıdır. Uygulama Yönetmeliğinin Ek III, A.2 bölümünde belirtilen şeffaflık ilkesi uyarınca üretilen malların gömülü emisyonlarının hesaplanması için gerekli tüm verilerin, ilgili destekleyici belgeler dahil olmak üzere en az 4 yıl boyunca saklanması gerekmektedir. Bu kayıtlar, beyan yükümlüsüne açıklanabilir. AB üye devletleri, SKDM raporunu gözden geçirme durumunda bu kayıtları talep edebilir.

Raporlamam gereken efektif "karbon fiyatı" nedir?

Karbon fiyatı, SKDM Tüzüğünde belirtildiği gibi üçüncü ülkelerde yürürlükte olan karbon emisyonu azaltma planı kapsamında ödenen para tutarıdır. Söz konusu malların üretimi esnasında çıkan sera gazı emisyonlarını hesaplamaya dayanan karbon fiyatı vergi, harç veya ETS kapsamında emisyon tahsisatı gibi çeşitli biçimlerde olabilir. Geçiş dönemi boyunca, raporlama yükümlülükleri SKDM malının üretildiği yetki alanında ödenmesi gereken karbon fiyatını bildirmek zorundadır. Nihai dönemde ise bu bilginin açıklanması, gömülü emisyonların çifte fiyatlandırılmasını önlemek için indirim sağlayacaktır.

Sunulan veri ve raporların doğruluğunu kim kontrol edecek?

Geçiş döneminde, Komisyon SKDM raporlarının ilk taramasını gerçekleştirip eksik veya şüpheli raporların listesini yetkili ulusal makama iletacaktır. Ardından yetkili ulusal makam bir inceleme başlatıp başlatmamaya ve olası bir düzeltme prosedürü olup olmayacağına karar verecektir. Bu da nihayetinde cezalarla sonuçlanabilir.

Bildirimi yapılmış SKDM raporu düzeltilebilir mi?

Evet, Uygulama Yönetmeliğine göre halihazırda sunulmuş bir SKDM raporu raporlama döneminin bitiminden iki ay sonrasına kadar düzeltilebilir. Ayrıca, Uygulama Uygulama Yönetmeliğine göre raporlama yükümlüsü, bu sürenin ardından SKDM raporunu düzeltmek için bir talepte bulunup talep için gerekçe sunabilir. Beyan yükümlüsü SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemindeki "Talepler" butonu altında yetkili ulusal makama bir talep oluşturarak bunu yapabilirler. Yetkili ulusal makam bu talebi değerlendirip uygun olduğu durumlarda raporlama beyan sahibinin SKDM raporunu son tarihten sonra yeniden sunmasına veya düzeltilmesine izin verecektir. Düzeltme yapılan SKDM raporunun yeniden sunulması veya düzeltme, yetkili makamın onayından itibaren en geç bir ay içinde yapılmalıdır.

SKDM raporunu düzeltmek istiyorum. Bireysel olarak mı düzeltmeliyim yoksa birleştirilmiş bir düzeltme raporu mu göndermeliyim?

Raporun belirlenen süre içerisinde ne sıklıkta değiştirilebileceği konusunda bir sınırlama yok. Komisyon raporları incelemeye başladığı için mümkün olan en kısa süre içinde beyan yükümlülerinin verileri güncellemesini teşvik edilmektedir.

Raporlama dili İngilizce mi olmalı?

Hayır, raporlama 24 Avrupa Birliği dilinde yapılabilir.

SKDM geçiş dönemi kayıt sistemi nedir?

Raporlama yükümlülüklerinin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla, Komisyon geçiş dönemi boyunca raporlanan bilgileri toplayacak elektronik bir veri tabanı geliştirmiştir. SKDM Geçiş Dönemi Kayıt sistemi, geçiş dönemi raporlaması için standardize edilmiş bir elektronik veri tabanıdır. SKDM Geçiş Dönemi Kayıt sistemi, AB Tüzüğü (2023/956) uyarınca kurulup geliştirilecek SKDM kayıt sistemi için temel teşkil etmektedir.

- Raporlama beyan sahipleri, SKDM Geçiş Dönemi Kayıt sistemine şu bağlantıdan erişebilirler: [UUM&DS \(europa.eu\)](https://uum&ds.europa.eu)

SKDM geçiş dönemi kayıt sistemi ne için kullanılacak?

SKDM Geçici Kayıt sistemi, Komisyon ve üye devletlerin yetkili makamları arasında veri iletişimini kolaylaştırmak ve geçiş dönemi sırasında toplanan verilerin analizine katkı sağlamak için kullanılacaktır. CBAM Geçiş Dönemi kayıt sistem yaptırım amacıyla kullanılmayacaktır. Toplanan bilgiler yalnızca geçiş dönemi boyunca veri analizi ve toplama sürecine katkı sağlamak için kullanılacaktır.

SKDM geçiş dönemi kayıt sistemi AB gümrük kayıt sistemi ile aynı mıdır?

Hayır, SKDM Geçiş dönemi Kayıt sistemi AB Gümrük Ticareti Portalı'ndan (EU Customs Trader Portal-EUCTP) bağımsız olarak çalışmaktadır. Ancak mevcut ithalatçılar, mevcut kullanıcı hesaplarını kullanabilirler. SKDM modülüne erişim için üye devlete bağlı olarak özel izin gerekebilir.

SKDM geçiş dönemi kayıt sisteminde paylaşılan veriler gizli mi tutulacak?

Evet, SKDM Tüzüğü'nün 14. maddesine göre, raporlama sürecinde toplanan veriler gizli tutulacak olup isim, adres ve iletişim bilgileri hariç operatörlerin ve üçüncü ülkelerdeki tesislerin bilgileri gizlilikle işlenecektir. Kimi bilgiler, özellikle harici ve bağımsız doğrulayıcılar tarafından doğrulama yapılmadığı durumlarda, rapor edilen emisyon seviyelerini doğrulamak için gerekli olabilir. Ancak ithalatçı tarafından talep edilen ve hassas kabul edilen birçok veri isteğe bağlı. Örneğin Uygulama Yönetmeliğinin Ek IV'de tesis operatörlerinden beyan yükümlülerine önerilen excel hakkında bilgi bulunmaktadır. Ancak yalnızca Ek I'de yer alan bilgilerin temin edilmesi gerekmektedir. SKDM Geçiş Dönemi kayıt sistemi, hangi girişlerin zorunlu ve hangilerinin isteğe bağlı olduğunu belirtmektedir.

Geçiş döneminde tesis operatörleri ve ithalatçıların bilgi alışverişi yapabileceği isteğe bağlı Excel şablonunda, tesis operatörleri isteğe bağlı olarak tam ve ayrıntılı bilgileri paylaşabilir veya yalnızca SKDM beyanının sunulması gereken özet sekmeleri paylaşabilir. Bu deneyime dayanarak Komisyon nihai dönemde raporlarda ve dış doğrulayıcılar tarafından hangi bilgilerin açıklanması gerektiğini de değerlendirecektir. Komisyon, nihai dönemde üreticilerin bilgileri doğrudan kayıt sistemine girmeleri için ayrı erişimin sağlanması ve bu bilgileri beyan yükümlülerinin görmemesi seçeneklerini de değerlendirmektedir.

Beyan yükümlüsü olarak nasıl kayıt olabilirim ve SKDM geçiş dönemi kayıt sistemine nasıl erişebilirim?

SKDM (Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması) amaçları doğrultusunda raporlama yapmayı planlayan ekonomik operatörler kurulu oldukları Üye Devletin ulusal yetkili makamı (National Competent Authority-NCA) ile temasa geçmelidir. Ulusal yetkili makamlar SKDM Geçiş dönemi Kayıt Sistemine erişim sağlama sürecinde rehberlik etmektedir. Bazı durumlarda yeni bir hesap oluşturulması gerekebilir. Mevcut kullanıcı hesapları da kullanılabilir. Söz konusu durum Üye Devlete bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Ulusal yetkili makamlar ile iletişim kurarak oturum açma kimlik bilgileri hakkında daha fazla bilgi alabilirsiniz. Ulusal yetkili makamlar listesi [websitesinde](#) yayınlanmıştır.

Merkezi İsviçre veya Avrupa Ekonomik Alanı içinde bulunan şirketler için SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemine erişim mümkün mü?

İsviçre veya AEA (Avrupa Ekonomik Alanı) ülkelerine SKDM ürün ithalatı için SKDM raporlama zorunluluğu yoktur ve bu ülkelerdeki ithalatçılar SKDM Geçiş dönemi Kayıt sistemine erişim sağlayamazlar. Bununla birlikte, AB Gümrük Birliği'ne ithal edilen SKDM malları, SKDM Tüzüğü kapsamına girer ve beyan yükümlüsü tarafından raporlar bildirilmelidir. SKDM mallarını AB'ye ithal eden bir ithalatçı İsviçre'de veya AEA'da (Avrupa Ekonomik Alanı) bulunuyorsa, SKDM raporlama beyan yükümlüsü, ithalatçının dolaylı gümrük temsilcisi olmalıdır. Raporlama yapan, Geçiş Dönemi SKDM kayıt sistemine erişim bilgilerini alacak kişi olacaktır.

SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi Platformları nelerdir?

SKDM beyan yükümlüleri için bir üretim ve bir uyum SKDM kayıt sistemi platformları mevcuttur. Uyum platformu, SKDM üç aylık rapor formu ve kayıt sistemi kullanıcı arayüzü ile tanışmak amacıyla bir test platformu olarak kullanılabilir. Güvenlik sebebiyle her iki platform için ayrı bir kayıt yapılması gerekmektedir (aynı e-posta kullanılabilir). Her iki platform için de beyan yükümlülerinin erişim bilgilerini ilgili ulusal yetkili makam (NCA) temin etmektedir.

Üretim SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi linki: <https://cbam.ec.europa.eu/declarant>

Uyum CBAM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi: <https://conformance.cbam.ec.europa.eu/declarant>

SKDM Geçiş Dönemi Kayıt sistemine erişim için kimler talepte bulunabilir?

Tüzel kişiyi temsil yetkisi olan herhangi bir gerçek kişi, SKDM raporlaması için Geçiş Dönemi Kayıt sistemine erişim talep edebilir. Bu kişi Ulusal Yetkili Makam (National Competent Authority -NCA) ile iletişime geçerek doğrulama ve erişim izni talep edebilir. Erişim izni verilen hesap gizlidir ve ek hesaplara erişim yetkisi verebilir.

SKDM Geçiş Dönemi Kayıt sisteminde SKDM raporunu kimler doldurabilir?

Sorumlu raporlama beyan yükümlü (yani ithalatçı veya dolaylı gümrük temsilcisi) çalışanları tarafından oluşturulan hesaplar olduğu sürece birden fazla Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi kullanıcı hesabı aynı EORI numarasına bağlanabilir. Ancak SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sisteminde belirli bir SKDM üç aylık raporunu aynı anda yalnızca bir kullanıcı düzenleyebilir. Beyan yükümlüsü Geçiş Dönemi Kayıt Sistemine erişimi "SKDM Hizmet Sağlayıcısı"na devredebilir. Bu kişi raporu beyan yükümlüsü adına doldurabilir. Bu devir, "İşveren - Çalışan" devir modeline göre yapılır. Burada "İşveren" ithalatçı ya da dolaylı gümrük temsilcisidir. "Çalışan" ise "SKDM Hizmet Sağlayıcısı"dır. Bu durumda hem ithalatçı-işveren (EO) hem de sağlayıcı-çalışan (EMPL) kullanıcılar, Üye Devletler tarafından UUM&DS sistemine tanımlanmalıdır. İthalatçı, SKDM Beyan yükümlüsünün erişimini "SKDM Hizmet Sağlayıcısı"na devretmekten sorumlu olacaktır. "SKDM Hizmet Sağlayıcısı" SKDM Kayıt Sistemine çalışan olarak bağlandığında hizmet sağlayıcının ithalatçı tarafından devredilen EORI numarasını kullanacağı anlamına gelir.

Doğrudan SKDM'ye tabi olmayan şirketlerin skdm geçiş dönemi kayıt sistemine erişimi var mı?

Hayır, SKDM Geçiş dönemi kayıt sistemine erişim yalnızca beyan yükümlülükleri, üye devletlerdeki yetkili makamlar, gümrük makamları ve Avrupa Komisyonu ile sınırlıdır.

SKDM geçiş dönemi kayıt sistemindeki verileri nasıl doldurmalıyım?

Üç aylık raporlar ithalatçı, 8'li GTİP kodu ve tesis başına doldurulmalıdır.

SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sisteminde verileri doldurmanın iki yolu vardır:

Beyan yükümlülükleri verileri doğrudan SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi arayüzünde manuel olarak doldurabilir veya beyan yükümlülükleri SKDM üç aylık raporlarını excel dosyası olarak yükleyebilirler. Excel dosyası başarılı bir şekilde

yüklendikten sonra yeni bir taslak üç aylık rapor oluşturulacak ve SKDM Kayıt Sistemi kullanıcı arayüzü aracılığıyla gönderilebilecektir. Üç aylık excel dosyası Komisyon'un SKDM [web sitesinde](#) yayımlanmıştır.

Doldurması zorunlu ve isteğe bağlı alanlar bulunmaktadır. SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi'nde zorunlu alanlar yıldız işaretiyle (*) belirtilmiştir. Zorunlu alanlar, yardımcı excel dosyasında da gösterilecektir. Raporun nasıl doldurulacağı ve XSD dosyasının nasıl kullanılacağı hakkında ayrıntılı bilgiler SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi Beyan yükümlüleri için [Kullanıcı Kılavuzu](#)'nda bulunabilir. Zorunlu kısımların tamamı olmadan bir taslak rapor kaydedilebilir. Ancak rapor, tüm zorunlu alanlar doldurulduktan sonra ibraz edilebilir.

“Raporlama yöntemi” ve “diğer kaynak belirtimi” alanlarına hangi bilgileri girmeliyim?

“raporlama yöntemi” alanında kullanılan izleme ve raporlama yöntemleri hakkında ek bilgi vermeleri istenmektedir. Örneğin belirli gömülü emisyonlar için gerçekleşen dolaylı ve doğrudan emisyon verileri kullanıldığında, yöntemin (standart veya kütle dengesi) hesaplamaya mı yoksa ölçüme dayalı mı olduğu belirtilebilir. “Diğer kaynak belirtimi” alanında emisyon faktörünün kaynağına ilişkin ek detay verilmesi gerekmektedir. Bunlar kamuya açık verilere veya diğer ilgili kaynaklara link olabilir.

Gömülü emisyon hesaplaması için geçerli süre nedir? Bir önceki yılın verisi kullanılabilir mi?

Varsayılan raporlama dönemi, yani işletmecilerin gömülü emisyonların belirlenmesi için referans dönem, bir takvim yılıdır. Ancak benzer kapsamı olması ve en az 3 aylık bir dönemi kapsamı şartıyla mali yıl gibi diğer dönemlerin kullanılabilir. Detaylı bilgiye kılavuz dokümanların 4.3.4 (AB ithalatçıları için) / 4.3.3 (AB dışı tesisler için) bölümlerinden ulaşılabilir. Eğer işletmeciler emisyonlarını takvim yılına göre izliyorsa; 2024'te üretim 2025'te ithal edecekleri malların verilerini hazırlamak için 2024'te SKDM metodolojisine göre emisyonlarını izlemeye başlamaları gerekir. Yılın ilk çeyreğinde teslim edilmesi gereken SKDM raporunda bir önceki yılın verileri kullanılmalıdır. Ocak/Şubat aylarının sonuna kadar bu veriler hala yoksa bir önceki yılın verileri kullanılabilir.

Basit ve karmaşık mallar nelerdir?

SKDM ürünleri basit ve karmaşık olmak üzere iki türe ayrılır.

"Basit mallar" SKDM raporlama metodolojisine göre sıfır gömülü emisyonu sahip olduğu kabul edilen girdilerden üretilir ve gömülü emisyonları yalnızca üretimleri sırasında oluşan emisyonlardan oluşur.

"Karmaşık mallar" ise üretim sürecinde kullanılan girdilerin (precursor) gömülü emisyonlarını da içerir. İlgili girdi malzemeler, karmaşık SKDM ürünlerinin üretiminde kullanılan ve kendileri de SKDM ürünü olan hammaddelerdir. Örneğin çimento üretiminde kullanılan çimento klinkeri, karmaşık malların tipik bir girdisidir.

Doğrudan ve dolaylı emisyonlar nelerdir?

Doğrudan emisyonlar, SKDM ürünlerinin üretim süreçlerinde oluşan ısıtma ve soğutma gibi süreçlerden kaynaklanan emisyonlardır. Isıtma ve soğutma üretiminin tesislerin dışında gerçekleşse bile oluşan emisyonlar doğrudan emisyon olarak sayılır. Dolaylı emisyonlar ise üretim sırasında tüketilen elektriğin üretiminden kaynaklanır. İlgili girdilerin gömülü doğrudan ve dolaylı emisyonları, SKDM ürünlerinin gömülü doğrudan ve dolaylı emisyonları belirlenirken dikkate alınır. Geçiş aşamasında hem doğrudan hem de dolaylı emisyonlar raporlanmalıdır. 1 Ocak 2026'da başlayacak olan nihai dönemde SKDM kapsamı demir/çelik, alüminyum ve hidrojen için doğrudan emisyonlar beyan edilirken çimento ve gübre için hem doğrudan hem de dolaylı emisyonlar beyan edilecektir.

“Bubble approach” nedir?

Hem karmaşık bir ürün hem de karmaşık ürünün üretiminde kullanılan girdi aynı tesiste üretiliyorsa tesis içinde ortak (tek) bir üretim süreci sistem sınırı tanımlanabilir (daha fazla açıklama için [kılavuz dokümanlara bakınız](#)).

AB'de üretilmiş girdiler kullanılarak üretilen SKDM malı için ne yapılmalıdır? Hesaplamaya dahil edilmeli midir?

Evet, gömülü emisyonların hesaplamasında AB'de üretilen girdilerin gömülü emisyonları da dikkate alınmalıdır. Girdi AB'de üretiliyse halihazırda AB'de ödenen karbon fiyatı da SKDM raporuna yansıtılabilir. (AB dışı ülkelerdeki üretici tesislere yönelik kılavuz dokümanında, 6.10. bölümünde ödenen karbon fiyatı raporlaması hakkında daha fazla bilgi bulunabilir).

Gömülü emisyonların hesaplanmasında soğurma kuralı uygulanabilir mi?

Hayır, soğurma kuralı SKDM ürünlerinin gömülü emisyonlarının hesaplanmasında uygulanmaz. Bu kural menşe belirleme amacıyla kullanılan bir kuraldır. SKDM ürünlerinin gömülü emisyonlarının hesaplanması tamamen farklı kurallara göre yapılır.

Avrupa Komisyonu alternatif yöntemlerin denkleğini resmi veya gayri resmi olarak doğruluyor mu?

Geçiş dönemi hem Komisyon hem de Ulusal Yetkili Makamlar (National Competent Authority-NCA) için bir öğrenme aşamasıdır. Alternatif yöntemlerin [Uygulama Yönetmeliğinin](#) 42(2). Maddesinde belirtilen standartları karşılamaması durumunda hesaplama yöntemi reddedilebilir. Ulusal yetkili makam daha doğru veriler elde etmek amacıyla beyan yükümlüsüyle iletişime geçecektir.

SKDM ürünlerinin dolaylı emisyonları nasıl saptanır?

Dolaylı emisyonlar üretim sırasında tüketilen elektriğin ilgili emisyon faktörü ile çarpılmasıyla belirlenir. Bu faktör elektrik şebekesi veya gerçekleşen emisyon faktörüne dayanabilir.

Elektriğin dolaylı emisyonlarını bulmak için hangi emisyon faktörleri kullanılmalıdır?

Geçiş dönemi için elektrik varsayılan emisyon faktörleri Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) 5 yıllık ortalama verilerine dayanmaktadır. SKDM geçiş dönemi kayıt sisteminde ülkelere göre verilmektedir. Bunun yanı sıra menşe ülkenin şebekesine ait kamuya açık verilere dayanan diğer emisyon faktörleri de kullanılabilir. Elektrik üretim kaynağı ile SKDM malını üreten tesis arasında doğrudan teknik bir bağlantı olması durumunda ya da elektrik üreticisi ile tüketici arasında bir elektrik satın alma anlaşması bulunması durumunda elektrik için gerçekleşen emisyon faktörleri kullanılabilir.

Piyasa bazlı sertifikalar (menşe garantisi, yenilenebilir enerji sertifikaları vb.) gerçekleşen emisyon faktörlerinin kullanımını göstermek için kullanılabilir mi?

Geçiş döneminde elektrik emisyon faktörleri için varsayılan değerlerin kullanılması gerekmektedir. Ancak doğrudan teknik bir bağlantı olması ya da elektrik satın alma anlaşmasının varlığı gibi belirli koşulların karşılanması durumunda gerçekleşen emisyon faktörleri kullanılabilir. Menşe garantileri veya yeşil sertifikalar gibi piyasa bazlı spesifik emisyon faktörleri gerçekleşen emisyon faktörleri kullanımını göstermek için kullanılamaz. Daha fazla bilgi için [Uygulama Yönetmeliği](#) EK III Bölüm D.2' bakınız.

Ulaşımından kaynaklanan emisyonlar hesaplamaya dahil edilir mi?

Taşıyıcı bantlar, boru hatları ve sabit ekipmanlarla yapılan taşımadan kaynaklanan emisyonlar hesaplamaya dahil edilir. Öte yandan mobil makineler (kamyonlar, forkliftler vb.) kullanılarak yapılan taşımadan kaynaklanan emisyonlar dahil edilmez. Bu kurallar AB ETS'deki kurallarla aynıdır.

Karbon Yakalama ve Kullanma (CCU) / Karbon Yakalama ve Depolama (CCS) gömülü emisyonları hesaplarken emisyon düşmek için kullanılabilir mi?

Karbon yakalama ve kullanımı/depolaması (CCUS) karbon dioksit emisyonlarını düşürmek için piyasada giderek daha fazla yer almaktadır. Bu tür emisyon azaltımları belirli kriterlerin karşılanması koşuluyla SKDM mallarındaki gömülü emisyonların belirlenmesinde dikkate alınabilir. Bu koşullar [Uygulama Yönetmeliğinin](#) Ek III, Bölüm B.8.2'de belirtilmiştir (kılavuzun 6.5.6.2. bölümünde daha fazla açıklama bulunmaktadır). Temelde yakalanan karbon dioksitin kimyasal olarak kalıcı şekilde bağlandığı ürünlerin üretiminde kullanılması veya uzun vadeli bir jeolojik depolama sahasına aktarılması gerekmektedir.

Geliştirilmiş Petrol Geri Kazanımı (EOR) gömülü emisyonların hesaplanmasında dikkate alınabilir mi?

Gelişmiş petrol geri kazanımı (Enhanced Oil Recovery - EOR) esas olarak petrol çıkarımını artırmak için kullanılan bir teknolojidir. Süreçte enjekte edilen CO2 eğer petrol çıkarım sahası uzun vadeli bir jeolojik depolama alanı sağlıyorsa ve belirli kriterler karşılanıyorsa gömülü emisyonların hesaplanmasında teorik olarak dikkate alınabilir. Karşılanması gereken koşullar, karbon yakalama ve depolama (CCS) için geçerli olan şartlarla aynıdır. [Uygulama Yönetmeliğinin](#) Ek III, Bölüm B.8.2'de belirtilmiştir (kılavuzun 6.5.6.2. bölümünde daha fazla açıklama bulunmaktadır).

Yaşam döngüsü analizlerinden (life cycle assessments - LCA) veya yaşam döngüsü envanter veri tabanlarından alınan emisyon faktörleri SKDM için kullanılabilir mi?

Hayır. SKDM raporunda gömülü emisyon hesaplamasında yaşam döngüsü analizleri (LCA) veya yaşam döngüsü envanteri veritabanlarından alınan emisyon faktörleri kabul edilmemektedir. Ancak beyan yükümlüsü 31 Temmuz 2024'e kadar teslim edilmesi gereken SKDM raporları için gerekli bilgilere sahip olmadığı SKDM ürünlerinin emisyonlarını başka yöntemler kullanarak hesaplayabilir. Söz konusu sınırlı süre boyunca yaşam döngüsü analizi veya yaşam döngüsü envanteri veritabanlarından alınan emisyon faktörleri kullanılabilir. Uygulama Yönetmeliğinin (2023/1773) 4(2). maddesinde belirtilen uygun izleme ve raporlama yöntemlerinden biriyle gömülü emisyonlar belirleniyor ve bu yöntem yaşam döngüsü analizi emisyon faktörlerini kullanıyorsa, 2024 yılı sonuna kadar söz konusu verilerden faydalanılması mümkündür.

AB dışı operatörlere yönelik [Kılavuz belgede](#) bölüm 6.2.1 ve Tablo 6-1'de açıklandığı üzere gömülü emisyon kavramı yaşam döngüsü analizi kapsamında daha dardır ve ürün karbon ayak izinden farklıdır. Bu nedenle yaşam döngüsü analizi veritabanlarından alınan emisyon faktörlerinin kullanılması gömülü emisyonları olduğundan çok daha yüksek hesaplayacaktır. Bu durum SKDM'nin tasarımına aykırı zira SKDM AB ETS kapsamında yer alan emisyonları yansıtmayı amaçlamaktadır. Eğer ithalatçılar bu emisyon faktörlerini kullanırlarsa gereğinden fazla SKDM sertifikası vermek zorunda kalacaklardır. Ancak gelecekte yaşam döngüsü analizi veritabanı sağlayıcıları SKDM'ye uygun veri setleri geliştirebilir. Veritabanındaki değerlerin temelini oluşturan sistem sınırlarının SKDM'ye uygun olduğunu kanıtlandığı takdirde SKDM malları üreten tesislerin operatörleri söz konusu veritabanlarını kullanabileceklerdir.

AB'deki ithalatçı firma tedarikçisinden gerekli bilgileri temin edemediği durumda ne yapmalı?

Üçüncü ülke üreticileri ile SKDM beyan yükümlüleri arasında işbirliği çok önemlidir. Komisyon, AB dışındaki ülkelerdeki üreticilere yardımcı olmak için kılavuz ve şablonlar yayınlamıştır. Sonuç olarak raporun tam ve doğruluğundan beyan yükümlüsü sorumludur. Raporlama yükümlülüğüne uymayan ve doğru ve eksiksiz bir SKDM raporu sunma yükümlülüğünü yerine getirmeyen beyan yükümlüleri düzeltme prosedürüne uymadıkları takdirde cezai yaptırımlara tabi tutulabilirler. 1 Temmuz 2024'ten itibaren yapılan ithalatlarda beyan yükümlülerinin SKDM mallarının gerçekleşen emisyonlarını raporlamaları gerekmektedir. Beyan yükümlüsü tedarikçiden gerçekleşen emisyon verilerini alamıyorsa ve varsayılan değerleri (miktar sınırın dışında) raporlamayı seçiyorsa, SKDM raporu hatalı/eksik olacaktır. Beyan yükümlüleri SKDM mallarının tedarikçilerinden veya üreticilerinden gerçekleşen emisyon verilerini almak için her türlü çabayı göstermelidirler. Sonuç olarak gerçekleşen emisyon verilerine ulaşamayan beyan yükümlüleri tüm makul çabaları gösterdiklerini kanıtlamalı, SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemi'ndeki "yorumlar" kutusunu kullanarak gerçeklerini sunmalı ve tedarikçilerden veya üreticilerden veri almak için yapılan başarısız çabaları ve adımları içeren destekleyici belgeleri eklemelidir.

Ulusal Yetkili makamlar beyan yükümlülerinin eksiksiz ve doğru SKDM raporları sunma yükümlülüğüne uymak için gerekli adımları atıp atmadığını değerlendirmekten sorumludur. Bu bağlamda SKDM mallarının üreticisinden gerçekleşen emisyon değerleri hakkında gerekli verileri almakta yaşanan gerekçelendirilmiş zorluklar dikkate alınabilir. Ceza kararı verirken, ulusal yetkili makamlar beyan yükümlülerinin veri toplamak için ayrılan kaynakları ve çabaların yeterliliğini ekonomik büyüklüklerine ve ithal edilen SKDM mallarının gömülü emisyonlarına göre değerlendirebilirler. Ayrıca ulusal yetkili makamlar üçüncü ülke üreticileri veya tedarikçilerinin mükerrer eylem ve takipleri, ilgili zaman dilimi ve süresini de dikkate alabilir. Beyan yükümlüleri, operasyonel kapasiteleri ve operatörlerin gerçekleşen emisyonları belirleme yetenekleri göz önünde bulundurarak operatörden gerekli gömülü emisyon verilerini almak için makul olarak beklenebilecek tüm çabaları gösterdiklerini kanıtlamalıdır.

Varsayılan değerler (default values) nedir? Nasıl kullanılır?

Beyan yükümlüleri 30 Haziran 2024'e kadar yapılan ithalatı kapsamında gereken bilgilere sahip olmadığı SKDM ürünlerinin emisyonlarını farklı yöntemlerle belirleyebilir. Bunun için Komisyon tarafından yayımlanan varsayılan değerleri kullanabilir ([TAXUD SKDM web sitesine](#) bakınız). Geçiş dönemi raporlamasında ilk üç raporlama dönemi için miktar sınırlaması olmaksızın varsayılan değerler kullanılabilir.

Karmaşık malların toplam gömülü emisyonlarına nispeten küçük bir katkıda bulunan (%20'den az) girdiler veya alt üretim süreçleri için tüm raporlama dönemi boyunca tahmini değerler (varsayılan değerler dahil) kullanılabilir. 30 Haziran 2024'e kadar AB'nin ithal ettiği SKDM malları için toplam gömülü emisyonların tamamı varsayılan değerlerle hesaplanabilir. 1 Temmuz 2024'ten 31 Aralık 2025'e kadar olan zaman diliminde AB ithalatı için tahmini değerler kullanılabilir ancak miktar sınırlaması uygulanır: karmaşık mallar için toplam gömülü emisyonların %20'sine kadar olan

kısmı tahmini değerlerle (Komisyon tarafından sağlanan varsayılan değerlerin kullanılması "tahmin" olarak kabul edilir) belirlenebilir. 2025'te geçiş dönemi sona ermeden önce, Komisyon toplanan verilere dayanarak varsayılan değerleri değerlendirecektir. Geçiş döneminde SKDM kapsamındaki her GTİP kodu için yalnızca küresel varsayılan değerler olacaktır. Kesin dönemde ise ülkeye veya hatta bölgeye göre varsayılan değerler temin edilecektir.

Varsayılan değerler nasıl belirlenmiştir?

AB'nin Ortak Araştırma Merkezi (Joint Research Centre - JRC) 29 Eylül 2023'te AB ve ana ticaret ortaklarında demir ve çelik, gübre, alüminyum ve çimento olmak üzere dört enerji yoğun sektör için tahmini sera gazı emisyon yoğunluklarını [yayımlamıştır](#). Söz konusu çalışma [SKDM Tüzüğü'nün](#) öngördüğü şekilde mekanizmanın uygulanmasına bilimsel destek sağlamaktadır. Tahmini sera gazlarının emisyonları içinde [SKDM Tüzüğü'nün](#) Ek I'inde listelenen malların üretimine bağlı olarak karbon dioksit, azot protoksit (bazı gübre malları için) ve perflorokarbonlar (alüminyum malları için) bulunmaktadır. Söz konusu tahmini sera gazı emisyon yoğunlukları geçiş dönemi için varsayılan değerlerin belirlenmesine katkı sağlamıştır.

AB ithalatçılarının hangi tarihe kadar alternatif izleme ve raporlama yöntemlerini kullanmalarına izin verilir?

[Uygulama Yönetmeliğine](#) göre geçiş döneminde bazı esneklikler tanınmıştır: 31 Aralık 2024'e kadar AB'ye yapılan SKDM mal ithalatı beyan yükümlülükleri, benzer kapsam ve doğruluk sahip karbon fiyatlandırma mekanizması, zorunlu emisyon izleme programı veya tesis bazında emisyon izleme programı içeren diğer yöntemleri kullanabilirler. 30 Haziran 2024'e kadar yapılan ithalatlar için gerekli bilgiler sağlanamıyorsa varsayılan değerler dahil olmak üzere başka bir referans yöntemi kullanılabilir (Uygulama Yönetmeliği Madde 4(3)). Bu tarihe kadar beyan yükümlülükleri başka yöntemler uygulamaya karar verebilirler. Bu yöntemler daha sonra Komisyon hizmetleri tarafından nihai dönemin SKDM raporlama metodolojisini düzenlerken değerlendirilecektir.

Biyokütle kullanımından kaynaklanan emisyonlar nasıl hesaplanmalıdır?

SKDM metodolojisi, AB Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) ile aynı kuralları izlemektedir. Biyokütle bir proses girdisi olarak kullanıldığında biyokütle kullanımından kaynaklanan emisyonlar hesaba katılmaz. Katı, sıvı veya gaz biyokütle enerji amaçlı bir yakıt olarak kullanıldığında biyokütle Yenilenebilir Enerji Direktifi (AB) 2018/2001 kapsamındaki ilgili sürdürülebilirlik ve sera gazı tasarruf kriterlerini karşılamaması durumunda, emisyonlar hesaba katılır. Uygulanan kriterler, kullanılan biyokütle türüne bağlıdır. Ayrıntılar için AB dışındaki ülkelerdeki üretici tesis operatörleri için kılavuz belgesinin Ek D'sine bakınız.

Ondalık basamaklar ve yuvarlama nasıl yapılmalıdır?

Ölçüm belirsizliğine göre hesaplamalarda tüm "önemli" haneler bırakılmalıdır.

SKDM mallarının gömülü emisyonların hesaplamasında brüt mü yoksa net ağırlık mı kullanılmalıdır?

Gömülü emisyonların hesaplanmasında SKDM kapsamında ithal edilen malların net ağırlığı kullanılmalıdır.

Emisyon verileri bulunmayan stok ürünlerin gömülü emisyonları nasıl hesaplanmalı?

30 Haziran 2024'e kadar bu tür stok ürünlerin gömülü emisyonları varsayılan değerlerle tahmin edilebilirken 30 Haziran 2024'ten sonra gerçekleşen verilerin raporlanması gerekmektedir. Eski yedek parçalar veya stok mallara dair veri eksikliği varsa benzer veya aynı mallara ait veriler sunulabilir.

Aynı anda birden fazla üretim süreci yürütülen bir tesiste, üretim süreçlerinin emisyonları nasıl belirlenir?

Tesiste SKDM dışı herhangi bir ürün üretilmiyorsa bir tesisin girdileri, çıktıları ve emisyonları, üretim sürecine uygun bir şekilde belirlenmelidir. Birden fazla üretim sürecine sahip tesiste ekipman, kaynak akışları veya emisyon kaynakları ortaksa varsa, girdiler, çıktılar ve emisyonlar uygun oranlara göre her sürece paylaştırılmalıdır. Örneğin bir tesis arıtılmış su üretiliyorsa ve bu suyun %60'ı bir SKDM ürünü üretmek için kullanılıyorsa, su arıtma ile ilgili doğrudan ve dolaylı emisyonların %60'ı SKDM ürününün üretimine bölüştürülmelidir.

Çimento SKDM kapsamında karmaşık mal olarak mı tanımlanıyor?

Evet, çimento SKDM kapsamında karmaşık bir mal olarak tanımlanmaktadır. Çünkü çimento üretiminde kullanılan klinker, SKDM kapsamında girdi (precursor) malzemedir.

Gübre üretiminde ekzotermik kimyasal reaksiyonlardan kaynaklanan emisyonlar doğrudan emisyon sayılır mı?

Bir reaksiyon CO₂ emisyonu meydana getiriyorsa doğrudan emisyon olarak ele alınır. Doğal gazın hidrojene dönüştürülmesi sürecinden kaynaklanan emisyonlar da doğrudan emisyon olarak kabul edilir.

Endüstriyel üre üretiminde kullanılan karbondioksit negatif emisyon sayılabilir mi, toplam karbon emisyonundan düşülebilir mi?

Hayır, AB ETS kapsamında üredeki CO₂ negatif emisyon olarak kabul edilmez. Dolayısıyla SKDM raporlamasında bu tür emisyonlar için herhangi bir indirim uygulanmaz.

Elektrik emisyon faktörü ve CO₂ emisyon faktörü arasındaki fark nedir?

Elektrik emisyon faktörü, belli bir coğrafi alanda nükleer ve yenilenebilir enerji kaynakları da dahil olmak üzere elektrik üreten tüm kaynakların ağırlıklandırılmış ortalama emisyon faktörünü ifade etmektedir. CO₂ emisyon faktörü ise sadece fosil yakıtlara dayalı elektrik üretiminin ağırlıklandırılmış ortalama emisyon faktörünü göstermektedir. Bu da aynı coğrafi alan için CO₂ emisyon faktörünün elektrik emisyon faktöründen daha yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Geçiş döneminde elektrik CO₂ emisyon faktörü, bir SKDM malı olarak elektriğin doğrudan gömülü emisyonlarını hesaplamak için varsayılan yöntem olarak kullanılır. Öte yandan elektrik dışındaki SKDM mallarının spesifik dolaylı emisyonlarını hesaplamak için elektrik emisyon faktörü varsayılan yöntem olarak kullanılır.

Hangi CO₂ emisyon faktörleri kullanılmalıdır?

Geçiş döneminde ülkelerin CO₂ emisyon faktörlerinin varsayılan değerleri Uluslararası Enerji Ajansı'nın (International Energy Agency - IEA) 5 yıllık ortalama verisine dayanmaktadır. Söz konusu veri Komisyon tarafından SKDM Geçiş Dönemi Kayıt sisteminde sunulmaktadır. Varsayılan değer yoksa AB'deki CO₂ emisyon faktörü kullanılır. Eğer SKDM yükümlüsü, söz konusu değerlerden daha düşük CO₂ emisyon faktörünün uygulanabilir olduğunu resmi ve kamuya açık verilere dayanarak kanıtlarsa, [Uygulama Yönetmeliğinde](#) tanımlanan metoda göre CO₂ emisyon faktörünü hesaplayabilir.

Elektriğin gerçekleşen (actual) gömülü elektrik emisyonlarının raporlanmasının şartları nelerdir?

Eğer [SKDM Tüzüğü](#) (2023/956) Ek VI(5) kriterleri karşılanıyorsa spesifik elektrik üreten tesisin gerçekleşen (actual) emisyon verisi kullanılabilir. Bu kapsamda aşağıdaki kriterler karşılanmalıdır.

- Gerçekleşen gömülü emisyonun kullanıldığı belirtilen elektrik miktarı, yetkilendirilmiş SKDM yükümlüsü (authorised CBAM declarant) ile üçüncü bir ülkede yerleşik bir elektrik üreticisi arasında imzalanmış bir elektrik satın alma anlaşması (power purchase agreement) kapsamında olması
- Elektrik üreten tesisin ya doğrudan AB'nin iletim sistemine bağlı olması ya da ihracat sırasında tesis ile AB iletim sistemi arasındaki ağırlık herhangi bir noktada fiziksel tıkanıklığın olmadığına kanıtlanması
- Elektrik üreten tesisin kilovat saat başına elektrik için 550 gramdan fazla fosil yakıt kökenli CO₂ salınımı yapmaması
- Gerçek gömülü emisyonların kullanıldığı belirtilen elektrik miktarının menşe ülke, varış ülkesi ve eğer varsa transit ülkelerdeki sorumlu iletim sistem operatörleri tarafından tahsis edilen enterkonneksiyon kapasitesine atanması; atanmış kapasite ile tesisin elektrik üretiminin aynı zaman dilimini kapsaması (bu süre bir saatten uzun olmamalıdır)

SKDM kapsamında elektrik raporlamasında AB dışı ülkelere transit geçiş dikkate alınıyor mu?

Hayır. SKDM ürünü olarak elektrik raporlamasında ilgili üçüncü ülke, elektriğin üretildiği ülkedir. Transit ülkelerin emisyon faktörü raporlamada dikkate alınmaz.

Elektriğin gömülü emisyonlarını belirlemede sistem sınırları nelerdir?

Raporlama yaparken sadece elektrik üretimi sırasında ortaya çıkan doğrudan CO₂ emisyonlar dikkate alınır.

SKDM kapsamındaki hidrojen ile Yenilenebilir Enerji Direktifi (2018/2001) arasındaki bağ nedir?

[Uygulama Yönetmeliğine](#) (2023/1773) göre hidrojen Komisyonun Yetkilendirilmiş Yönetmeliğine (2023/1184) uygun olarak sertifikalandırıldıysa elektrik için sıfır emisyon faktörü kullanılabilir. Yenilenebilir Enerji Direktifi kapsamında hidrojene dair biyolojik olmayan yenilenebilir yakıt (renewable fuel of non-biological Origin-RFNBO) sertifikası sıfır

dolaylı emisyon olduğunu göstermek için kullanılabilir. Çifte sertifikaya gerek yoktur. Bu tür bir sertifika sağlanamıyorsa dolaylı emisyonların [Uygulama Yönetmeliği](#) Ek III'üne uygun olarak hesaplanması gerekmektedir.

Çelik ürünlerinin gömülü emisyonları hesaplanırken kireç fırınları veya kok fırınları gibi yan süreçler sistem sınırları hesaplamalarına dahil edilmekte midir?

Hayır, kireç fırınları ve kok fırınları, SKDM kapsamındaki demir çelik üretimi sistem sınırlarına dahil değildir. Çünkü kireç ve kok gibi tesislerin çıktıları SKDM ürünü değildir. Kireç ve kok, spesifik gömülü emisyonların hesaplanmasında da girdi olarak dikkate alınmaz. Agregatörlerin sistem sınırlarını Uygulama Yönetmeliği (2023/1773) Ek III'te bulabilirsiniz.

Demir cevherleri SKDM kapsamında mıdır?

Evet, 2601 12 00 GTİP kodu kapsamında bulunan aglomere edilmiş demir cevherleri ve zenginleştirilmiş demir cevherleri (kavrulmuş demir piritleri hariç) SKDM kapsamındadır. Söz konusu kalemler pik demir veya doğrudan indirgenmiş demir (Direct Reduced Iron - DRI) üretiminde girdi (precursor) olarak ele alınmaktadır.

Bir çelik üretim alanını (steel site) birden fazla tesise (installation) bölebilir miyiz?

Evet, çelik üretim alanları (site) farklı tesislere (installation) bölünebilir. Tek bir tesis içinde farklı üretim hatları varsa, tesislerin ayrı üretim süreçlerine bölünmesi zorunludur. Tesislerin bölünmesi daha ayrıntılı ve daha şeffaf bir izleme için özellikle fayda sağlar. Örneğin kok fırınlarının (coke oven) ve kireç üretiminin ayrı tesisler olarak ele alınması yararlı olabilir zira üretilen çeliğin gömülü emisyonlarına dahil edilmezler. AB Uygulama Yönetmeliği (2023/1773) izleme kurallarına göre tesislerin bölünmesi çelik ürünlerinin nihai gömülü emisyonlarında farklı sonuçlara yol açmamalıdır. Çünkü girdiler (precursor) SKDM metodolojisinde dikkate alınmaktadır.

Gübre üretiminde yer alan ekzotermik kimyasal reaksiyonlar doğrudan emisyon olarak hesaba katılır mı?

Eğer bir reaksiyon CO2 üretiyor salıyorsa, doğrudan emisyon olarak hesaba katılır. Organik kimyasalların oksidasyonu bunun bir örneğidir. Doğal gazın hidrojene dönüştürülmesinden kaynaklanan emisyonlar da doğrudan emisyonlar olarak sayılır.

"Çelik fabrikası kimlik numarası" alanına ne yazılmalıdır?

"Döküm numarası (heat number)" olarak da bilinen "çelik fabrikası kimlik numarası (steel mill identification number)" çelik ürünün geldiği fabrikayı/ocağı göstermektedir. Bir sürü farklı döküm numarası varsa not girilmesi önerilir. Ancak birkaç tane döküm numarası varsa, hepsi bu alana yazılabilir. Bu bilginin verilmesi teşvik edilmekle birlikte "çelik fabrikası kimlik numarası" alanını doldurmak isteğe bağlı.

Alüminyum/çeliğin gömülü emisyonları farklı alایش sınıfları için ayrı ayrı mı hesaplanmalı?

Spesifik gömülü emisyonlar genellikle birleştirilmiş mal kategorisine göre belirlenir ancak bir tesiste farklı üretim bantları kullanılıyorsa ayrı bir değerlendirme yapılabilir. Birleştirilmiş mal kategorileri farklı GTİP kodlarına sahip malları kapsayabilir. Aynı GTİP kodu altında alایش elementlerinin içeriği veya hurda girdisinin oranı değişebilir. Yine de geçiş dönemi boyunca gömülü emisyonlar birleştirilmiş mal kategorisine göre raporlanabilir. Operatörler belirli mal veya mal grupları için daha ayrıntılı bir gömülü emisyon hesaplaması yapmayı gönüllü olarak tercih edebilirler.

Gümrük beyanı ve SKDM raporlaması için farklı gümrük temsilcileri atanabilir mi?

[SKDM Tüzüğüne](#) (Madde 5) göre AB içindeki SKDM malı ithalatçıları, raporlama için AB Gümrük Yasası (952/2013) 18. Maddesi anlamında doğrudan veya dolaylı gümrük temsilcileri atayabilir. Doğrudan temsilde AB'de yerleşik ithalatçı SKDM yükümlülüklerine tabi olacak, doğrudan gümrük temsilcisi ise ithalatçı adına gümrük beyannamesini sunacaktır. AB'de yerleşik bir ithalatçı, dolaylı gümrük temsilcisi atadığında ve temsilci bunu kabul ettiğinde raporlama yükümlülükleri dolaylı gümrük temsilcisine ait olacaktır. Eğer ithalatçı herhangi bir AB üye devletinde yerleşik değilse, raporlama yükümlülükleri her durumda dolaylı gümrük temsilcisine ait olacaktır. İthalatçı, bir gümrük beyannamesindeki SKDM malları için birden fazla dolaylı gümrük temsilcisi atayamaz.

AB üye devletlerinde yerleşik bir ithalatçı gümrük yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla doğrudan gümrük temsilcisi atayabilir ve SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemine SKDM raporlamalarını girmesi için bir hizmet sağlayıcı ile anlaşılabilir. Bu durumda ithalatçı bu hizmet sağlayıcısına Geçiş Dönemi Kayıt Sistemine erişim yetkisi verecek ve hizmet sağlayıcısı ithalatçı adına SKDM raporunu dolduracaktır. Burada "İşveren-Çalışan" delegasyon modeli izlenmektedir. Burada "İşveren" ithalatçı ya da dolaylı gümrük temsilcisidir. "Çalışan" ise hizmet sağlayıcıdır. Bu durumda hem

ithalatçı-işveren hem de hizmet sağlayıcı-çalışan kullanıcıları üye devletler tarafından UUM&DS sistemine tanımlanmalıdır. İthalatçı, UUM&DS aracılığıyla Hizmet Sağlayıcısına SKDM beyan erişimini devretmekten sorumlu olacaktır. "SKDM Hizmet Sağlayıcısı" SKDM Geçiş Dönemi Kayıt Sistemine çalışan olarak bağlandığında erişimi devreden ithalatçının EORI numarasını kullanacaktır. "SKDM Hizmet Sağlayıcısı" ithalatçının EORI numarasını kullanarak Kayıt sistemine giriş yapıp ithalatçı adına SKDM raporu sunsa da ithalatçı SKDM yükümlülüklerinden yasal olarak sorumlu olacak ve beyan yükümlüsü olarak kalacaktır. AB dışında yerleşik bir ithalatçı için dolaylı gümrük temsilcisi hem gümrük beyanı hem de SKDM beyanı için sorumlu olacaktır.

Dolaylı gümrük temsilcisi raporlama yükümlülüklerini yerine getirmeyi kabul etmezse ne olur?

Bu durum yalnızca ithalatçının AB içinde yerleşik olduğu durumlarda mümkün. AB dışında yerleşik ithalatçı, SKDM raporlama yükümlülüklerini yerine getirmekten sorumlu dolaylı gümrük temsilcisi atamak zorundadır. [Uygulama Yönetmeliğinin](#) Madde 8.3'üne göre dolaylı gümrük temsilcilerinin SKDM raporlama yükümlülüklerini yerine getirmeyi kabul etmezlerse bu durumu ithalatçıya bildirmeleri gerekir.

AB içinde yerleşik firmalar için doğrudan gümrük temsilcisi SKDM beyan yükümlüsü olabilir mi?

AB'deki ithalatçılar doğrudan veya dolaylı gümrük temsilcileri atayabilir. Ancak SKDM Tüzüğü ve Uygulama Yönetmeliği kapsamında SKDM raporlaması söz konusu olduğunda yükümlülük ithalatçının veya (eğer dolaylı temsilciler bu yükümlülükleri kabul etmişlerse) dolaylı temsilcilerinin üzerindedir. İthalatçı doğrudan bir gümrük temsilcisi atasa bile, SKDM raporlama yükümlülükleri açısından sorumluluk ithalatçıya aittir. Başka bir ifadeyle ithalatçı, SKDM beyan yükümlüsü olarak kalır. İthalatçılar, SKDM raporlarını hazırlama ve ibraz etme konularında kendilerine yardımcı olabilecek hizmet sağlayıcıları atayabilirler. Ancak bu gibi durumlarda bile SKDM raporlama yükümlülüklerine uyma sorumluluğu ithalatçılarda veya gerektiğinde dolaylı temsilcilerde kalır.

İthalatçının bağlı kuruluşu başka ülkede kayıtlıysa ve her ikisi de aynı EORI (Ekonomik Operatörlerin Kayıt ve Tanımlama Numarası) numarasını paylaşıyorsa ilgili Ulusal Yetkili Makam hangisidir?

Eğer ana şirket merkez ofisi AB dışındaki bir ülkede bulunan tüzel bir kişiye ve farklı AB Üye Devletlerinde çeşitli kuruluşları varsa, bu kuruluşların hiçbiri Tüzüğün (2023/956) Madde 3(18) tanımındaki 'kişi' olarak kabul edilmeyorsa, bu ana şirket bir EORI numarasına ihtiyaç duyacaktır. Ekonomik işletmeler ve diğer kişiler yalnızca bir EORI numarasına sahip olabildikleri için ana şirketin birkaç Üye Devlette bağlı kuruluşları olsa bile yalnızca bu Üye Devletlerinden biri tarafından tahsis edilen bir EORI numarası için başvurabilir ve bunu kullanabilir.

Eğer ana şirketin başka bir AB Üye Devletinde Tüzüğün (2023/956) Madde 3(18) kapsamındaki 'kişi' tanımına uyan bir kuruluşu varsa, bu kuruluşun da bir EORI numarası olur ve ilgili Üye Devlet bu kuruluşun yerleşik olduğu Üye Devlet olarak kabul edilir. Bu gibi durumlarda hem ana şirkete hem de bu kuruluşu ayrı birer EORI numarası tahsis edilir. Ana şirket yerleşik olduğu AB Üye Devletindeki makamlardan bir EORI numarası alacaktır. Bu durumda ana şirket ve bağlı kuruluş için farklı ulusal yetkili makamlar sorumlu olacaktır.

AB'de transit geçen malların SKDM kapsamında raporlanması gerekir mi?

Hayır. AB'ye sadece transit olarak giren, yani geçici olarak AB'de bulunan ve burada serbest dolaşıma girmeyen mallar, SKDM raporlama gerekliliklerine tabi değildir. Transit geçiş, malların sadece AB'den geçerken başka bir hedefe doğru hareket ettiği durumu ifade eder. Bu mallar, AB'de serbest dolaşıma sokulmadıkları sürece SKDM kapsamına alınmaz. Serbest dolaşıma alınmayan AB dışı menşeli numunelere de SKDM uygulanmaz. Bununla birlikte mallar AB'de serbest dolaşıma girerse yani burada pazara sunulursa SKDM gerekliliklerine tabi olur ve raporlanması gerekir. Bu nedenle AB sınırları içindeki tüm ticaret ve gümrük işlemleri dikkatlice izlenir ve sadece serbest dolaşıma giren mallar SKDM yükümlülükleri çerçevesinde değerlendirilir.

SKDM mallarının dahilde işleme rejimine tabi tutulması durumunda raporlama yapmam gerekir mi?

SKDM, yalnızca AB'de serbest dolaşıma giren mallar için uygulanır. Gelecekte yapılacak ihracat amacıyla veya işlenmek üzere askıya alma rejimine tabi tutulan SKDM malları için bir SKDM yükümlülüğü yoktur. Ancak bir SKDM malı dahilde işleme rejiminden çıkarılarak AB pazarına sunulursa bir SKDM yükümlülüğü doğar. Bu durumda SKDM raporu sunulurken ibra faturası destekleyici belge olarak yüklenmelidir. SKDM malının dahilde işleme rejimine tabi tutularak SKDM malı olmayan bir ürüne dönüştürüldüğü ve bu nihai ürünün AB'de serbest dolaşıma sokulduğu belirli bir durumda da SKDM raporlama yükümlülüğü doğar (bkz. [Uygulama Yönetmeliği](#) Madde 6). Bu özel durumda SKDM raporunda dahilde işleme rejimine tabi tutulan SKDM mallarının miktarları ve gömülü emisyonları hakkında bilgi verilecektir

(SKDM Tüzüğü Madde 6(f) ve (g)) ancak serbest dolaşıma giren nihai malların miktarları ve gömülü emisyonları hakkında bilgi içermeyecektir zira söz konusu malların kendileri SKDM malları değildir (yani Madde 6(a) ve (b) uygulanmaz).

Tarifenin askıya alınması SKDM yükümlülüklerinden muafiyet sağlar mı?

AB mevzuatı belirli tarımsal ve endüstriyel ürünler üzerindeki Ortak Gümrük Tarifesi vergilerini askıya alan bazı tarife askıya alma düzenlemeleri öngörmektedir. Bu tür bir tarife askıya alınmanın SKDM yükümlülükleri (raporlama gereklilikleri dahil) üzerinde hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Tarife askıya alma durumunda dahi SKDM yükümlülükleri uygulanmaya devam eder.

Dolaylı gümrük temsilcileri yalnızca bazı mallar için beyan yükümlüsü olmayı kabul eder, diğer mallar için kabul etmezse ne olur? Bu durumda beyan yükümlüsü oldukları mallar ve olmadıkları mallar için iki ayrı gümrük beyannamesi mi vermeleri gerekir?

Evet. Dolaylı gümrük temsilcileri, yalnızca bazı mallar için beyan yükümlüsü olmayı kabul edip diğer mallar için kabul etmediklerinde iki ayrı gümrük beyannamesi vermeleri gerekir.

"Beyan Kayıtlarına Giriş" (entry into the declarant records - EIDR) yetkilendirmesi olan dolaylı gümrük temsilcisi beyan yükümlüsü olmayı reddedebilir mi?

Uygulama Yönetmeliğinin 2(1b) maddesi "Beyan Kayıtlarına Giriş" (EIDR yetkilendirmesi) aracılığıyla ithalat yetkisine sahip bir kişinin raporlama beyan yükümlüsü olabileceğini belirtmektedir. Uygulama Yönetmeliğinin 8(3) maddesindeki genel hükümler bu duruma da uygulanır. Dolayısıyla EIDR yetkilendirmesi sahibi bir kişi, raporlama beyan yükümlüsü olmayı reddedebilir.

Nihai uygulama döneminde SKDM nasıl işleyecek?

SKDM, ETS sistemine benzer şekilde sertifika satın alınmasına dayalı bir sistem olarak tasarlanmıştır. Sertifikaların fiyatı, AB ETS tahsisatlarının haftalık ortalama açık artırma fiyatına bağlı olarak CO2 eşdeğeri emisyonları ton başına € cinsinden hesaplanacak ve Komisyon tarafından haftalık olarak kamuya açıklanacaktır. AB'deki ithalatçılar, bireysel olarak veya bir temsilci aracılığıyla SKDM sertifikaları satın almak için kayıt yaptırmak zorunda olacaklardır. SKDM beyan yükümlüsü tarafından teslim edilecek sertifikalar, ilgili malların gömülü emisyonlarının ton başına CO2 cinsinden miktarına karşılık gelecektir. Yıl boyunca sertifika satın alınabilecektir. SKDM sertifikaları, üye devletler tarafından yetkilendirilmiş SKDM beyan yükümlülerine merkezi bir ortak platform üzerinden satılacaktır. Yalnızca yetkilendirilmiş SKDM beyan yükümlüleri sertifika satın alabilir. Bu sertifikalar, her yıl 31 Mayıs tarihine kadar SKDM kayıt sistemine sunulacaktır. İlk bildirim 2026 yılında gerçekleşen ithalatların gömülü emisyonları için 2027 yılında olacaktır. Gömülü emisyonlar için raporlama, geçiş dönemi boyunca olduğu gibi yalnızca çevrimiçi bir portal SKDM kayıt sistemi aracılığıyla yapılacaktır.

Nihai uygulama döneminde SKDM yükümlülükleri neler olacak?

Nihai dönemde yalnızca yetkilendirilmiş SKDM beyan yükümlüleri AB'ye mal ithal edebilir (SKDM Tüzüğü Madde 4). SKDM Tüzüğü'nün 5. maddesine göre yetkilendirilmiş SKDM beyan yükümlüsü şunlardır:

*İthalatçı bir Üye Devlette yerleşik değilse dolaylı gümrük temsilcisi,

*İthalatçı bir Üye Devlette yerleşikse ithalatçı veya anlaşmaya bağlı olarak dolaylı gümrük temsilcisi.

Dolayısıyla ithalatçı bir Üye Devlette yerleşik değilse ve dolaylı gümrük temsilcisi yetkilendirilmiş bir SKDM beyan yükümlüsü değilse, ilgili SKDM malları AB'ye ithal edilemez. Nihai dönemde yetkilendirilmiş SKDM beyan yükümlüleri, ithal edilen SKDM mallarındaki toplam gömülü emisyonlara karşılık gelen SKDM sertifikalarını satın almak ve teslim etmekten sorumlu olacaklardır. Yetkilendirilmiş SKDM beyan yükümlüleri ayrıca yıllık SKDM raporlarını sunmalıdır.

2026'dan sonra yetkili olmayan ithalatçılar SKDM ürünlerini ithal edebilir mi?

Hayır. 2026'dan sonra, yalnızca yetkili SKDM beyan sahipleri SKDM kapsamındaki ürünleri ithal edebilir. Bu yetkiye sahip olmayan kişiler, SKDM ürünlerini ithal edemeyeceklerdir. SKDM Tüzüğü'nün 25. Maddesine göre gümrük makamları, yetkilendirilmiş bir SKDM beyan yükümlüsü olmayan kişiler tarafından malların ithalatına izin vermez.

Nihai uygulama döneminde SKDM raporu nereden sunulacak?

Nihai uygulama döneminde SKDM raporu, yetkili SKDM beyan sahipleri tarafından "SKDM Kayıt sistemi" aracılığıyla sunulacaktır. Bu sistem, geçiş dönemindeki SKDM Geçiş dönemi Kayıt sisteminin yerini alacak çevrimiçi bir portal olarak kullanılacaktır.

Nihai uygulama döneminde SKDM kayıt sistemine nasıl erişebilirim?

İthalatçının başvurusu yetkili makam tarafından onaylandıktan sonra kendisi yetkilendirilmiş bir SKDM beyan yükümlüsü olarak kabul edilecektir. Her SKDM beyan yükümlüsüne Komisyon tarafından bir SKDM hesap numarası atanacak ve bu SKDM kayıt sistemine erişim sağlayacaktır. Nihai dönemde erişim yönetimi de AB genelinde UUM&DS (Uniform User Management & Digital Signature) aracılığıyla yapılacaktır. Beyan yükümlüleri ulusal makamlar tarafından yapılan tercihe bağlı olarak ya SKDM Domain'i ya da Gümrük Domain'ini kullanarak SKDM nihai kayıt sistemine erişim sağlayabileceklerdir. Kayıt sistemi için yeni UUMDS profilleri gerekecek. Ulusal Yetkili Makamlar, mevcut beyan yükümlülerine bu yeni profilleri tanımlayarak kesin sisteme erişimlerini sağlayacaktır. Nihai dönemde üçüncü ülke işletmecileri de SKDM kayıt sistemine erişim sağlayabileceklerdir. Üçüncü ülke işletmecileri SKDM portalına erişmek için Komisyon'un DG DIGIT'in AB-Erişim platformunu kullanacaklardır. Komisyon, üçüncü ülke işletmecilerinden gelen erişim taleplerini doğrulayacak ve uygun olduğunda erişim verecektir. Platforma erişimin iptal edilmesi gerektiğinde, Komisyon Üye Devletlerle istişarede bulunacaktır.

Avrupa Komisyonu'nun nihai uygulama dönemi boyunca SKDM sürecindeki rolü nedir?

Avrupa Komisyonu, SKDM Kaydını yönetecek ve ithalatçılar tarafından sunulan raporları inceleyecektir. Komisyon, potansiyel sorunları ulusal yetkili makamlara ileterek SKDM'nin uygulanmasını izlemeye devam edecektir. Ayrıca Komisyon, SKDM sertifikalarının satışı için merkezi bir platform yönetecek ve ithalatçıların bu platform aracılığıyla sertifikaları satın alıp teslim etmelerini sağlayacaktır.

Bir SKDM yükümlüsü nasıl 'yetkili' hale gelir ve yetkilendirilme süreci nasıl gerçekleşir?

İthalatçı, ilgili Üye Devletin ulusal yetkili makamı tarafından belirlenen kriterleri karşıladığı takdirde yetkili SKDM yükümlüsü statüsü alır. Bu kriterler arasında ciddi ihlallerden kaçınmak, mali ve operasyonel kapasitenin kanıtlanması, başvurunun yapıldığı üye devlette yerleşik olma ve EORI numarasına sahip olmak yer alır. Yetkilendirme süreci, istişare prosedürünün tamamlanmasının ardından 15 iş gününü aşmamalıdır.

Raporlanan bilgilerin güvenilirliği nasıl sağlanacak?

Komisyon, AB Üye Devlet yetkilileriyle işbirliği içinde SKDM uygulamalarını belirlemek amacıyla rapor edilen emisyonları ve ticareti sürekli olarak izler. Nihai uygulama dönemi boyunca doğrulamalar gerçekleştirilecek ve bu doğrulamalardan elde edilen raporlar, emisyonların miktarına, emisyonların farklı ürünlere nasıl dağıtıldığına ilişkin bilgileri içerecektir. Nihai dönemde beyan edilen gömülü emisyonlar, akreditasyon kurallarına göre akredite edilmiş bir kuruluş tarafından doğrulanacaktır. SKDM raporları, emisyon doğrulama kopyalarıyla birlikte sunulacaktır. Gümrük işlemleri sırasında belirtilen yükümlülüklerle uyulmadığında cezalar uygulanacaktır.

Doğrulamaların akreditasyonu nasıl yapılacaktır?

Avrupa Komisyonu, geçiş dönemi boyunca doğrulama ve akreditasyon kurallarını belirlemek için çalışmalar yapacaktır. Bu kurallar doğrulama ilkelerini ve SKDM ile AB Emisyon Ticaret Sistemi'nin (ETS) uyumunu belirleyecek, doğrulamaların akreditasyonu ile ilgili şartları içerecektir.

Akredite SKDM doğrulamalarını nasıl bulabilirim?

SKDM doğrulamalarının akreditasyonu, AB Üye Devletlerindeki Ulusal Akreditasyon Kuruluşları (National Accreditation Bodies-NAB'ler) tarafından yapılacaktır. Doğrulamaların nitelikleri ve izlemesi gereken metodolojiler hakkında ek mevzuat henüz kabul edilmemiştir. Bu nedenle akredite doğrulamaların belirlenmesi ilerleyen süreçte gerçekleşecektir.

Üçüncü bir ülkede ödenen karbon fiyatı SKDM'den nasıl düşülür?

SKDM mallarının beyan edilen gömülü emisyonları için ödenmiş olan karbon fiyatına karşılık gelen SKDM sertifikalarının sayısında indirim talep etme hakkı verilecektir. SKDM Tüzüğü karbon fiyatını oldukça geniş bir şekilde tanımlamaktadır. Buna göre karbon fiyatı üçüncü bir ülkede, karbon emisyonlarını azaltma planı kapsamında bir vergi, harç veya ücret

olarak ya da bir sera gazı emisyon ticaret sistemi çerçevesinde emisyon tahsisatı olarak ödenen parasal miktardır. Ödenen karbon fiyatı, SKDM sertifikalarının sayısında indirim yapılması için dikkate alınacaktır. Yetkilendirilmiş SKDM

beyan yükümlüsünün herhangi bir iade ya da başka bir tazminattan faydalanması durumunda elde edilen fayda karbon fiyatının ne kadarının etkili bir şekilde ödendiğini belirlemek için hesaba katılacaktır. Avrupa Komisyonu, 2025'teki geçiş sürecinin sonundan önce üçüncü bir ülkede ödenen karbon fiyatının hesaplanmasına ilişkin ek ayrıntıları belirleyecek olan bir uygulama düzenlemesi hazırlayacaktır (SKDM Tüzüğü'nün 9(4) maddesine bakınız).

İklim Krizinin Ekonomik Bedeli: Karbonun Sosyal Maliyeti Üzerine Yeni Yaklaşımlar

İklim değişikliği uzun zamandır çağımızın en büyük sorunlarından biri olarak tanımlansa da iklim değişikliğinin etkileri hakkında daha fazla fikir sahibi olunması durumun ciddiyetini gün geçtikçe artırmaktadır. İklim krizini ekonomik açıdan ele alan çalışmalardaki değişimler de benzer bir sonucu işaret etmektedir. Yıllardır ekonomistler, politika yapımcılar ve çevre bilimcileri, küresel sıcaklık artışlarının mali yükünü tahmin etmek için modeller kullanmakta, bu tahminlerde "karbonun sosyal maliyeti" (Social Cost of Carbon) önemli bir ölçüt olarak öne çıkmaktadır. Bu ölçüt, atmosfere salınan her bir ton karbondioksit (CO₂) için tarım, sağlık, mülkler ve ekosistemler üzerindeki etkileri kapsayacak şekilde hesaplanan maddi zararın parasal değerini yansıtmaktadır.

Karbonun sosyal maliyeti, iklim ekonomisinde en çok kullanılan ve tartışılan kavramlardan biridir. Hesaplamalar yapılırken karbon salımının zamanla birikerek yarattığı etkiler dikkate alınmaktadır. Bu hesaplamalar, sadece çevresel zararları değil, aynı zamanda nesiller boyunca sürecektir uzun vadeli ekonomik etkileri de kapsamaktadır. ABD Çevre Koruma Ajansı'na (EPA) göre, karbonun sosyal maliyeti, artan sera gazı emisyonlarının tarımsal verim kayıpları, sıcak hava dalgalarından ve hava kirliliğinden kaynaklanan sağlık riskleri, deniz seviyesinin yükselmesiyle oluşan mülk hasarları ve kasırgalar ve seller gibi aşırı hava olaylarının artan olasılığı gibi zararlarının parasal değerini tahmin etmektedir.

Karbonun sosyal maliyeti, iklim politikalarını şekillendirmek için kritik bir rol oynamaktadır çünkü CO₂ emisyonlarının azaltılmasının faydalarını niceliksel olarak değerlendirme olanağı sunmaktadır. Karbon emisyonlarının olumsuz etkilerine parasal bir değer atanması; politika yapımcıların tasarladığı düzenlemelerin, karbon vergilerinin ve diğer azaltım stratejilerinin maliyet etkinliğini değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, karbonun sosyal maliyetinin hesaplanması karmaşık ve tartışmalı bir görevdir. Farklı modeller gelecekteki zararların ne kadar değerli olacağını belirlenmesi ve iklim sisteminin sera gazı emisyonlarına duyarlılığı gibi varsayımlar nedeniyle büyük ölçüde farklı sonuçlar vermektedir.

Örneğin, 2016 yılında Obama yönetimi esnasında CO₂'nin sosyal maliyetini ton başına yaklaşık 50 dolar olarak belirlenmiştir. Bu sayı, daha sonra Trump yönetimi tarafından, ABD içi lokal etkiler üzerine odaklanılması ve uzun vadeli gelecek zararlarına daha az değer veren bir metodoloji kullanılması sebebiyle ton başına 1 ila 7 dolar arasında bir seviyeye düşürülmüştür.¹⁹ Bununla birlikte, Aralık 2023'te Biden yönetimi ise yine başka bir metodoloji kullanarak karbonun sosyal maliyetini ton başına 200 dolara yükseltmiştir.

Karbonun sosyal maliyetinin sabit bir sayı olmadığını belirtmek önemlidir. Yeni iklim etkileri, ekonomik büyüme ve toplumsal değerler üzerine elde edilen verilerle zaman içinde değiştiği gibi politik kararlardan etkilenen metodolojiye göre de ciddi farklılık göstermektedir. Sonuç olarak, karbonun sosyal maliyeti tahminleri, kullanılan varsayımlara ve modelleme yaklaşımlarına bağlı olarak büyük ölçüde değişebilmektedir. Karmaşıklıklarına rağmen, karbonun sosyal maliyeti, etkili iklim politikalarını şekillendirmede temel bir araç olmaya devam etmektedir. Politika yapımcıların, iklim değişikliğini hafifletmek için harekete geçmenin maliyetlerini, harekete geçmemenin yol açacağı ekonomik zararlarla kıyaslamalarına olanak tanımaktadır. İklim krizi derinleştikçe, karbonun sosyal maliyetinin doğru bir şekilde anlaşılması ve hesaplanması her zamankinden daha önemli hale gelmektedir.

Son yıllara kadar karbonun sosyal maliyeti tahminleri genellikle ton başına 50 ila 200 dolar arasında değişmekteydi. Ancak, son dönemde yapılan bazı çalışmalar, karbon emisyonlarının neden olduğu ekonomik zararları yeniden gözden geçirerek bu maliyetin çok daha fazla olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar karbon emisyonlarının gerçek maliyetinin ton başına 1.000 dolara kadar çıkabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, iklim politikaları hakkında uzun

¹⁹ Center on Global Energy Policy [Z](#)

süredir devam eden varsayımları sorgulamakta ve küresel ekonominin geleceği hakkındaki acilen cevaplanması gereken sorulara yenilerini eklemektedir.²⁰

Geleneksel Yaklaşım: Yerel Sıcaklık Etkileri

On yıllar boyunca karbonun sosyal maliyeti tahminleri, bireysel ülkelerdeki yerel sıcaklık değişikliklerinin ekonomik etkilerini değerlendiren çalışmalara dayanmaktaydı. Bu modeller genellikle ulusal veya bölgesel ekonomik çıktılarının yıl içindeki sıcaklık dalgalanmalarına nasıl tepki verdiğini analiz etmekteydi. Bu modellerin kullanıldığı durumlarda çoğu zaman yerel sıcaklıkta 1°C'lik bir artışın GSYİH'de %1-3'lük mütevazı bir düşüşle ilişkilendirilmiştir. Bu metodolojiye dayanan genel küresel ısınma maliyeti, endişe verici olmakla birlikte, daha geniş ekonomik büyüme trendleri bağlamında yönetilebilir olarak düşünülmüştür.

Ancak bu geleneksel yaklaşım, iklimle ilgili zararların tam kapsamını yakalayamadığı gerekçesiyle giderek daha fazla eleştirilmektedir. Yerel sıcaklık modelleri, tarımsal verim azalmaları veya klima için artan enerji maliyetleri gibi doğrudan etkilere dar bir odaklanma getirmektedir. Bu modellerin göz ardı ettiği şey, küresel sıcaklık artışlarının ulusal sınırları aşan ve küresel ticaret, tedarik zincirleri, göç hareketleri ve finansal piyasalar gibi birbirine bağlı sistemleri etkileyen geniş kapsamlı ve karmaşık etkileridir.

Yeni Yaklaşım: Küresel Sıcaklık Şokları

Geleneksel çalışmaların metodolojisine alternatifler arayan bazı güncel akademik çalışmalarda yerel sıcaklık etkilerinden küresel sıcaklık şoklarına odaklanılmaktadır. Volkanik patlamalar, güneş döngüleri ve El Niño gibi fenomenlerden kaynaklanan küresel ortalama sıcaklık dalgalanmalarını analiz ederek, iklim değişikliğinin dünya ekonomisini nasıl bozduğuna dair daha kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadırlar. Bu yaklaşım geleneksel çalışmaların göz ardı ettiği önemli değişkenlerin göz önünde bulundurulabilmesini sağlamaktadır. Örneğin, bültenin emtia fiyatları kısmında bahsi geçen kauçuk arzı sıkışıklığının temel nedeni El Niño fenomeninin Malezya, Taylan ve Endonezya'da yarattığı iklim koşullarıdır. Çalışmaları, küresel sıcaklıkta 1°C'lik bir artışın ekonomik zararlarının önceki tahminlerden çok daha ağır olduğunu ortaya koymaktadır. Yeni yaklaşımlar küresel GSYİH'nin %12'lere varan çarpıcı bir oranda düşebileceğini öne sürmektedir.²¹

Bu etkilerin büyüklüğü, küresel sıcaklık değişimlerinin benzersiz doğasından kaynaklanmaktadır ve dünya genelinde aşırı hava olaylarının zincirleme etkisini tetiklemektedir. Küresel sıcaklıkların artması, sıcak hava dalgaları, kasırgalar ve seller gibi doğal afetlerin sıklığını ve şiddetini artırmaktadır. Bu olaylar sadece doğrudan fiziksel hasara neden olmakla kalmamakta, aynı zamanda küresel tedarik zincirlerini bozmakta, tarımsal üretimi zayıflatmakta, nüfusları yerinden etmekte ve ticaret ve yatırım ağlarıyla birbirine bağlı ekonomileri istikrarsızlaştırmaktadır.

Bu küresel şokların doğası gereği, yerel sıcaklık artışlarına karşı daha az hassas olan ülkeler bile diğer bölgelerdeki iklimle ilgili olaylardan etkilenmektedir. Örneğin, Brezilya'daki şiddetli bir kuraklık veya Güneydoğu Asya'daki bir tayfun, gıda arzını ve ticaret ağlarını bozarak felaketten uzak bölgelerde ekonomik kayıplara neden olabilmektedir. Benzer şekilde Panama Kanalı'nda su seviyesinin azalması deniz taşımacılığı rotalarını uzatarak küresel ticareti olumsuz etkileyebilmektedir.

İklim Kaynaklı Ekonomik Kriz

Küresel sıcaklıkta sadece 1°C'lik bir artışla küresel GSYİH %12 oranında düşebilirse, 2°C veya daha fazla ısınan bir dünyanın sonuçları ekonomik açıdan felaket boyutlarına varma potansiyelini barındırmaktadır. Yeni nesil metodolojiler, yüzyılın sonunda küresel ekonomik çıktının, iklim değişikliğinin olmadığı bir senaryoya göre neredeyse yarı yarıya azalabileceğini öngörmektedir. Bu durum, modern tarihte herhangi bir küresel resesyondan çok daha büyük ölçekli ve kalıcı bir ekonomik durgunluk anlamına gelmektedir.

Bu durumu perspektife oturtmak gerekirse, 2020 yılında COVID-19 pandemisinin neden olduğu küresel ekonomik daralma, dünya GSYİH'sinde %3,5'lik bir düşüşe yol açmıştır. 20. yüzyılın en şiddetli ekonomik krizi olarak kabul edilen Büyük Buhran'da ise ABD'nin GSYİH'si dört yıllık bir dönemde yaklaşık %30 oranında düşmüştür. Buna karşılık, kontrolsüz iklim değişikliği ile ilişkili kayıplar, küresel çıktıyı %50'ye kadar azaltabilir ve gerçekleşmesi halinde bu durum diğer krizler gibi yalnızca birkaç yıl sürmeyecek, kalıcı olacaktır.

Bir diğer konu ise bu kayıpların eşit bir şekilde dağılmayacak olmasıdır. Tarım ve doğal kaynaklara daha fazla bağımlı olan düşük gelirli ülkeler, iklim şoklarına karşı özellikle savunmasız durumdadır. Yükselen sıcaklıklar, mahsulleri yok edebilmekte, su kaynaklarını zorlamakta ve hastalıkların yayılma riskini artırmaktadır. Bu durum, daha yoksul ülkelerin iklim değişikliğine uyum sağlama ve etkilerini hafifletme konusundaki yetersizlikleri nedeniyle mevcut eşitsizlikleri daha

²⁰ The Macroeconomic Impact of Climate Change: Global vs. Local Temperature, NBER [2](#)

²¹ The Macroeconomic Impact of Climate Change: Global vs. Local Temperature, NBER [2](#)

da derinleştirmektedir. Daha zengin ülkeler ekonomik şoklarının telafisi konusunda daha donanımlı olsalar da, sigorta, altyapı ve finans gibi sektörlerde önemli bozulmalar yaşayacaklardır.

İklim değişikliğinin ekonomik boyutlarını inceleyen çalışmalar genellikle GSYİH'ye odaklanmakla birlikte, iklim değişikliğinin gerçek maliyetleri geleneksel ya da yeni metodoloji ayrımlarının da dışında ekonomik ölçütlerin ötesine geçmektedir. Karbonun sosyal maliyeti aynı zamanda pazar dışı zararları da içermekte ve bu etkiler sayısal olarak hesaplanması zor, ancak aynı derecede yıkıcı etkiler yaratabilecek potansiyeldedir. Bu zararlar arasında biyoçeşitliliğin kaybı, ekosistemlerin bozulması ve kültürel mirasın aşınması yer almaktadır. Artan sıcaklıklar, tüm türleri yok etme, gıda zincirlerini bozma ve ekosistemleri, gezegenin doğal dengesini geri döndürülemez bir şekilde değiştirebilecek biçimlerde etkileme riski taşımaktadır.

İnsan sağlığı da önemli bir faktördür. İklim değişikliği hava kirliliğini artırmakta, yüksek sıcaklığa bağlı hastalıkların yaygınlığını artırmakta ve sıtma, dang humması gibi hastalıkların yayılmasını kolaylaştırmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, iklim değişikliği 2030 ile 2050 yılları arasında her yıl fazladan 250.000 ölüme yol açacaktır; bu ölümler arasında yetersiz beslenme, sıtma, ishal ve ısı stresi kaynaklı ölümler bulunmaktadır. Bu sağlık etkilerinin ekonomik yansımalarını hesaplamak zor olsa da, acil iklim eylemi ihtiyacına bir katman daha eklemektedir.

Politika Sonuçları: İklim Eylemi İçin Yeni Bir Zorunluluk

Yeni nesil metodolojilerin kullanıldığı ve değerlendirdiği faktörleri genişleten çalışmaların ortaya koyduğu en önemli sonuç, mevcut iklim politikalarının karbon emisyonlarının gerçek ekonomik maliyetlerini ele almakta yetersiz kaldığıdır. Sosyal karbon maliyetinin ton başına 1.000 dolara yaklaştığı varsayılırsa, iklim değişikliğine karşı alınan eylemler değerlendirilirken yapılan maliyet-fayda analizleri kökten değişmektedir. Karbon fiyatlandırması veya yenilenebilir enerjiye yapılan yatırımlar gibi halen tartışılmakta olan pek çok karbondan arındırma politikası, genellikle faydası maliyetleri karşılar mı yaklaşımı üzerinden değerlendirilmektedir. Ancak hareketsizliğin gerçek maliyetinin bu kadar yüksek olduğu varsayıldığında, iklim değişikliğine karşı alınacak radikal önlemler ekonomik olarak da makul olacaktır.

Tarihsel olarak, radikal iklim politikaları için yapılan çağrılar ahlaki bir zorunluluk çerçevesinde sunulmuş, zengin ülkelerin daha yoksul ve daha savunmasız ülkeleri korumak için öncülük etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ancak, yeni nesil metodolojilerle ulaşılan bulgular, ABD ve Avrupa Birliği gibi ekonomilerin, diğer ülkelerin işbirliği olmadan tek taraflı olarak harekete geçmesinin dahi, kendi ekonomik çıkarları doğrultusunda olduğunu göstermektedir.

Örneğin, ABD'deki Enflasyon Azaltma Yasası (IRA), ton başına yaklaşık 80 dolara mal olan karbondan arındırma politikalarını içermektedir. Karbonun gerçek sosyal maliyeti ton başına 1.000 dolara daha yakınsa, bu politikaların ekonomik faydaları, diğer ülkeler aynı şekilde hareket etmese bile maliyetlerinden çok daha ağır basmaktadır. Küresel emisyonlara önemli ölçüde katkıda bulunan büyük ekonomiler için tek taraflı iklim eylemi, maliyetli bir yükten ziyade rasyonel bir ekonomik tercih haline gelmektedir. Bu durumda mevcut küresel iklim politikası hedefleri iklim değişikliğinin ekonomik yansımaları göz önünde bulundurulduğunda oldukça mütevazı kalmaktadır.

Madencilik Sektöründe Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Rolü

Madencilik, dünya ekonomisinin önemli sektörlerinden biri olmasına rağmen, tarihi boyunca toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin belirgin olduğu bir alandır. Bu sektörde kadınların karşılaştığı zorluklar, sadece toplumsal önyargılarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda sektöre özgü yapısal engellerle de birleşmektedir. Madencilik çevresel ve toplumsal etkileri, kadınlar için sağlık, istihdam ve toplumsal yaşam başta olmak üzere ciddi sonuçlar doğurmuştur. Kadınlar, madencilik operasyonlarının etkilerinden orantısız bir şekilde etkilenmekte, bu durum da toplumsal ve ekonomik açıdan eşitsizlikler yaratmaktadır.

Madencilik projelerinin yer aldığı bölgelerde, doğal kaynakların azalması veya kirlenmesi, kadınların ücretsiz iş yükünü artırmaktadır. Özellikle su ve yakıt gibi temel kaynakların toplanması için kadınlar ve kız çocukları daha fazla zaman ve emek harcamak zorunda kalmaktadır. Bu durum, kadınların ücretli iş gücüne katılımını kısıtlamakta, ekonomik bağımlılıklarını artırmakta ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmektedir.

Kadınların Madencilik İşgücünden Dışlanması

Madencilik, tarihsel olarak erkek egemen bir sektör olmuştur. Bu durum, kadınların madencilik iş gücüne katılımını engelleyen çeşitli yasal düzenlemeler ve toplumsal önyargılarla da pekiştirilmiştir. Örneğin, İngiltere'de 1842 yılında çıkarılan Madenler ve Kömür Ocakları Yasası, kadınların yeraltı madenciliğinde çalışmasını yasaklamıştır. Bu tür yasalar, sektördeki erkek egemenliğini güçlendirmiş ve kadınların madencilik sektöründeki varlığını sınırlamıştır. Bugün, kadınlar madencilik iş gücünün yalnızca %9 ile %19 arasındaki bir kesimini oluşturmaktadır. Buna ek olarak, bu yasaların kökleri sadece yasal kısıtlamalarda değil, aynı zamanda madencilikte kadınlara yönelik derin yerleşik kültürel önyargılarda da yatmaktadır. Örneğin, birçok kültürde kadınların madenlerde "uğursuz" olduğuna dair eski inançlar, onların sektörde yer almasını engellemektedir.

Kadınların madencilik sektöründeki sınırlı varlığı, sadece yasal düzenlemelerle değil, aynı zamanda eğitimdeki eşitsizliklerle de desteklenmektedir. Kadınlar, genellikle fen, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarında yeterli eğitime erişemedikleri için bu sektörlerde iş bulmakta zorlanmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar için bu zorluklar daha da belirgin hale gelmektedir.

Madencilik sektöründe kadınlar, kendilerine uygun olmayan çalışma koşullarıyla da karşı karşıya kalmaktadır. Uygun tesis ve kişisel koruyucu ekipman eksikliği, hamilelik dönemine ilişkin düzenlemelerin yetersizliği ve çocuk bakım desteği gibi sorunlar, kadınların bu sektörde ilerlemelerini daha da zorlaştırmaktadır. Örneğin, bazı ülkelerde kadın işçilere uygun kişisel koruyucu ekipman sağlanmadığı görülmekte, bu da sağlık ve güvenlik açısından ciddi riskler oluşturmaktadır. Ayrıca, sektördeki cinsiyetçi tutumlar, şiddet, taciz ve ayrımcılık, kadınların iş hayatında kalıcı başarı elde etmesini engellemektedir.

Kadınların madencilik iş gücüne katılımını artırmak için hükümetlerin ve şirketlerin toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar geliştirmesi zorunludur. Hükümetler, ayrımcı yasaları kaldırarak, cinsiyet eşitliğini sağlayan yasal düzenlemeler getirmelidir. Ayrıca, kız çocuklarının fen, matematik, teknoloji ve mühendislik alanlarında eğitim almalarını teşvik eden programlar geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Şirketler ise kadınların temsiliğini artırmalı, iş güvenliği ve çalışma koşulları gibi konularda toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip politikalar uygulamalıdır.

Madencilik kadının sağlığı üzerindeki etkileri de bahse konu eşitsizlikler açısından değerlendirilmesi gereken bir konudur. Madencilik faaliyetleri, ağır metallerle maruz kalma, kimyasal atıkların etkisi ve çevresel kirlenme gibi riskler aracılığıyla kadınların sağlığını tehdit etmektedir. Bu etkiler, maruz kalma süresi, kullanılan madencilik teknolojisi, çıkarılan minerallerin türü ve atık bertarafı gibi faktörlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Kadınların bu tür

çevresel kirleticilere karşı fizyolojik farklılıklar nedeniyle erkeklere kıyasla sağlık riskleri daha yüksek olabilmektedir. Bu nedenle, kadınların sağlığına yönelik risklerin öncelikli olarak ele alınması önem arz etmektedir.

Madencilik sektörünün toplumsal cinsiyet üzerindeki etkilerini hakkında fikir sahibi olunmasına imkan veren “Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmeleri” (ÇSED) ve “Toplumsal Cinsiyet Etki Değerlendirmeleri” gibi araçlar, kadınların madencilik operasyonlarından orantısız şekilde etkilenmesini incelemekte ve bu etkilere yönelik stratejiler geliştirmektedir. Toplumsal cinsiyete duyarlı veri toplama ve analiz yöntemleri de bu süreçlerde kritik bir rol oynamaktadır. Örneğin, Kanada hükümeti, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ele almak için Cinsiyet Temelli Analiz (Gender Based Analysis Plus, GBA+) gibi toplumsal cinsiyete duyarlı veri toplanmasına olanak sağlayan araçlar geliştirmiştir. Bu analiz, madencilik gibi sektörlerde kadınların ve toplumsal cinsiyet azınlıklarının karşılaştığı zorlukları incelemekte ve politika oluşturma sürecine entegre etmektedir.

Sonuç olarak, madencilik sektöründe yapılacak düzenlemeler toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli bir ilerlemeyi temsil edebilir. Kadınların sektöre katılımını artırmak hem yerel hem de ulusal ekonomilere önemli katkılar sağlamakta, toplumsal refahı yükseltmektedir. Bu nedenle, hükümetler, şirketler ve sivil toplum kuruluşları, madencilik sektöründe toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için birlikte çalışmalıdır.